İŞKUR

2016

TOKAT

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMA RAPORU

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TOKAT ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMA RAPORU

(2016)

İPA Koordinatörü

Ceyhun ÇELİK
Şube Müdürü

RAPORU HAZIRLAYANLAR

Arif AY	**Mustafa EKİCİ**	**Samet DAĞBAŞI**
Şef	**İş ve Meslek Danışmanı**	**İş ve Meslek Danışmanı**

İPA DIŞ SAHA EKİBİ

Ayla BİNGÖL (İMD)	**Davut DURAN** (İMD)	**Derya ŞİMŞEK** (İMD)	**Emre UNAŞ** (İMD)
Fadime MEŞE (İMD)	**Gülten GÜDE** (İMD)	**Halil İbrahim SARICA** (İMD)	**Hatice POLAT** (İMD)
Melih ERGÜNOĞLU (İMD)	**Mine ÇAN** (İMD)	**Muharrem ÖZER** (İMD)	**Mustafa EKİCİ** (İMD)
Samet DAĞBAŞI (İMD)	**Seda ASLANBAYRAK** (İMD)	**Süheyla POLAT** (İMD)	**Tuğba KADAYIFÇI** (İMD)
Tuba AKAY (İMD)	**Taner ÇETİN** (İMD)	**Ümmehan KOYUNCU** (İMD)	**Yasemin ERDOĞDU** (İMD)

"ÇALIŞMADAN, YORULMADAN, ÜRETMEDEN RAHAT YAŞAMAK İSTEYEN MİLLETLER, EVVELA HAYSİYETLERİNİ SONRA HÜRRİYETLERİNİ VE DAHA SONRA İSTİKBALLERİNİ KAYBETMEYE MAHKÛMDURLAR."

SUNUŞ

Dünya nüfusunun hızlı artışının istihdam oranı artışının üzerinde olması ve işgücü piyasasının niteliğinin işverenin ihtiyacını karşılayamaması işsizlik problemi ortaya çıkmakta olup, bu problemi en aza indirgemek için her devlet kendi ülkesinin ekonomik yapısına göre istihdam artırıcı tedbirler almaktadır. Bu kapsamda ülkemizde alınan istihdam artırıcı tedbirlerin olumlu sonuçları birçok Avrupa Birliği ülkesini geride bırakmış, ülkemizdeki işsizlik oranları birçok AB ülkesinin altında yer almıştır.

Ekonomik büyüme isteği teknolojinin gelişme hızına ivme kazandırmış, teknoloji gelişimi firmaların üretim ve pazarlama stratejilerini etkilemiş, bu durum da işverenlerin çalıştıracağı personellerde aradığı vasıfların değişmesine neden olmuştur. Başka bir ifade ile aynı meslek kolunda bile farklı işverenlerin personellerinde aradığı nitelik değişiklik göstermektedir. Bu durum iş arayanlar ile açık iş arasındaki eşleşme problemini doğurmaktadır. Bu eşleştirme probleminin minimize edilmesi amacıyla işgücü piyasasından veri setlerinin toplanarak piyasanın ihtiyacına göre kalifiye personel yetiştirmek gerekmektedir Bu sebeple işgücü piyasası araştırmaları büyük önem arz etmektedir.

İşsizlikle doğru mücadele politikası oluşturabilmek için doğru hamleler yaparak işgücü piyasasında oluşabilecek arz-talep dengesizliğini minimize edebilmek amacıyla geniş kapsamlı bir çalışma yapılması gerekmektedir. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) değişen işgücü piyasasının nabzını tutabilmek ve uygulanacak istihdam politikalarına kaynak olabilmek amacıyla her sene İşgücü Piyasası Araştırması düzenlemektedir. Başka bir ifade ile işverenlerimizin işgücü talepleri doğrultusunda kamu istihdam hizmetlerinin yürütülmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda 8 Nisan – 6 Mayıs 2016 tarihleri arasında düzenlenen bu çalışma ile Tokat'taki işgücünün yapısı, sektörler bazında çalışanların mesleklere ve cinsiyete göre dağılımları, ihtiyaç duyulan işgücü için talep edilen eğitim ve beceri durumları, temininde güçlük çekilen meslekler ve temininde güçlük çekme nedenleri, bir sonraki dönem işgücü piyasasında mesleki değişim beklentilerine ilişkin bilgiler derlenmiştir.

2016 yılı İşgücü Piyasa Araştırması'nın ortaya çıkmasında gösterdikleri özenli çalışma nedeniyle başta Tokat İŞKUR İl Müdürlüğü personeline, araştırma sürecinde işyeri bilgi formlarına titiz bir şekilde yanıt veren tüm işverenlerimize ve emeği geçen herkese teşekkür ediyor, Tokat İşgücü Piyasası Araştırması analiz çalışmasının ilimiz ve tüm ilgililer için yararlı olmasını diliyorum.

CEVDET CAN

TOKAT VALİSİ

ÖNSÖZ

21. yüzyılda toplumların karşı karşıya kaldığı en önemli sorunlardan birisi de işsizlik problemidir. Kişinin çalışma isteğinde olmasına rağmen cari ücret düzeyinde ilgi, yetenek ve becerisine uygun iş bulamaması olarak tanımlanan işsizlik, sadece ülkemizde değil gelişmiş ve gelişmekte olan bütün ülkeler için çözülmesi gereken bir problem olarak karşımızda durmaktadır. Arz talep uyumsuzluğundan kaynaklanan işsizlik probleminin en aza indirilebilmesi ve işsizliğin sosyolojik etkisinin asgari seviyeye çekilmesi amacıyla tüm dünya ülkeleri kendi işgücü piyasasının özelliğine göre istihdam artırıcı önlemler ve politikalar geliştirilmektedir. Öyle ki küresel bir problem olan işsizlikle mücadelede uygulanabilecek örnek projeleri oluşturmak ve değerlendirmek amacıyla ülkeler bir ayara gelmektedir. Dünya Kamu İstihdam Kurumları Birliği (WAPES)'in temel görevi bu olup, İŞKUR 2003 yılında WAPES'e üye olmuş, 2015-2018 yılları arası WAPES dönem başkanlığına seçilmiştir. Dönem başkanlığının olumlu katkıları İŞKUR'un hizmet kalitesini nitel ve nicel olarak artıracak, işsizlikle mücadele politikamıza yeni kazanımlar sağlayacaktır.

İstihdamın artırılması ve buna bağlı olarak işsizliğin azaltılması işgücü arz ve talep yapısının, özelliklerinin, isteklerinin ve beklentilerinin bilinmesi ile mümkündür ve 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nda: "İşgücü piyasası verilerini, yerel ve ulusal bazda derlemek, analiz etmek, yorumlamak ve yayınlamak, İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulunu oluşturmak ve Kurul çalışmalarını koordine etmek, işgücü arz ve talebinin belirlenmesine yönelik işgücü analizlerini yapmak, yaptırmak" Kurumumuzun görevleri arasında sayılmıştır. Bu amaçla Türkiye İş Kurumu il bazında yılda en az bir defa "İşgücü Piyasası Araştırması" yapmaktadır. 2016 "İşgücü Piyasası Araştırması" çalışmamız 8 Nisan - 6 Mayıs 2016 tarihleri arasında Türkiye genelinde 88 bin 966 işyerine uygulanan bilgi formu ile gerçekleşmiştir. Tokat ilinde ise 20+istihdamlı çalışanı olan 372 işyerine uygulanmış, 320 işyeri çalışmaya cevap vermiştir.

İşgücü Piyasası Araştırması'nın kısa, orta ve uzun vadeli amaçları bulunmaktadır: İPA'nın kısa vadede amacı işgücü piyasasında İŞKUR'un tanıtımını artırarak Kurum hizmetlerinden faydalanan kişi ve/veya işveren sayısının artırmak, akademik çalışmalar ve istihdam politikaları için yıllık bazda veri elde etmek; orta vadede amacı işverenlerin ihtiyacına göre gelecek dönemlerde düzenlenecek kurs programlarında ve İİMEK kararlarında İPA Raporu'nu kılavuz olarak kullanmak; uzun vadede amacı ise Tokat ve Türkiye genelinin işgücü piyasasının yıllar itibariyle takip edilerek mevcut yasa ve kanunların etkisinin değerlendirilmesi ve gerekiyorsa revizyona gidilmesi amacıyla bilgi arşivi oluşturmaktır.

2016 yılı "İşgücü Piyasası Araştırması" arz ve talep olmak üzere iki bölümden oluşmuştur. İPA Raporunun birinci bölümünü oluşturan arz bölümü, TÜİK verileri ve İŞKUR göstergeleri kullanılarak hazırlanmıştır. İkinci bölüm ise işverenlerin bilgi formuna verdiği cevaplardan derlenmiştir. Bu kapsamda Tokat'ta ziyaret edilen ve çalışmaya cevap veren 20+ istihdamlı 320 işyerinde toplam 13 bin 121 kişi çalışmakta olup, çalışanların %30,6'sı (4 bin 14 kişi) kadın, yüzde 69,4'ü (yüzde 69,4) erkektir. Araştırma kapsamında Tokat ilinde 320 işyerinin yüzde 26,1'inde (85 işyeri) açık iş tespit edilmiş olup, Tokat ilinde tespit edilen toplam açık iş sayısı 737'dir. Raporun ikinci bölümünde ayrıca Tokat ilinde temininde güçlük çekilen meslekler ve nedenleri, açık işlerde aranan beceriler ve işgücü piyasasının talep yönlü verilerine yer verilmiştir.

Bu vesileyle Tokat İşgücü Piyasası Araştırması çalışmasının tüm kullanıcılara faydalı ve hayırlı olmasını diler, bu çalışmanın ortaya çıkmasında zamanını ayırarak bilgi formumuzu dolduran tüm işverenlerimize, emeği geçen Kurum çalışanlarımıza ve sosyal paydaşlarımıza teşekkür ederim.

BEKİR FINDIK

İL MÜDÜRÜ V.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ i
ÖNSÖZ iii
İÇİNDEKİLER v
TABLOLAR LİSTESİ vi
ŞEKİLLER LİSTESİ vii
KISALTMALAR viii
YÖNETİCİ ÖZETİ 1
GİRİŞ 4
İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ 6
İŞKUR GÖSTERGELERİ 9
Kayıtlı İşsiz 9
Açık İşler 12
İşe Yerleştirmeler 14
Mesleki Eğitim Faaliyetleri 15
İşsizlik Ödeneği 17
İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI 19
İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM 21
İşyeri Verileri 21
Mevcut İstihdam 32
AÇIK İŞLER 38
TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER 63
GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ 73
SONUÇ 81
KAYNAKÇA 83
EKLER 84
EK 1: 2016 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU 84
EK 2: ÖRNEKLEME YAPILAN İLLER LİSTESİ VE ÖRNEK SAYILARI 92
EK 3: TANIM VE KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ 94

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri (2008-2013) ... 6
Tablo 2: Mesleklere Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2015) ... 10
Tablo 3: Mesleklere Göre Açık İş Sayıları (2015) ... 13
Tablo 4: Mesleklere Göre İşe Yerleştirme Sayıları (2015) ... 15
Tablo 5: Kurs ve Kursiyer Göstergeleri (2010-2015) ... 16
Tablo 6: Yıllar İtibariyle İşsizlik Ödeneği Başvuru ve Hak Eden Sayısı (2010-2015) ... 17
Tablo 7: Mesleklere Göre İşsizlik Ödeneğini Hak Eden Sayıları (2015) ... 18
Tablo 8: Sektörlere Göre İşyeri Sayıları ... 21
Tablo 9: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları ... 30
Tablo 10: Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı ... 32
Tablo 11: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları ... 35
Tablo 12: İşyeri Yaşına ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı ... 36
Tablo 13: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler ... 37
Tablo 14: Sektörlere Göre Açık İş Sayısı ... 39
Tablo 15: Sektörlere Göre Açık İş Oranı ve Açık İşi Olan İşyeri Oranı ... 40
Tablo 16: Açık İşlerde Sektörlere Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi ... 45
Tablo 17: Açık İş Arama Süresinin Cinsiyete Göre Dağılımı ... 47
Tablo 18: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeyleri ve Arama Kanalları İlişkisi ... 49
Tablo 19: Arama Kanallarından İstenen Becerilerin Sıralaması ... 51
Tablo 20: Meslek Gruplarına Göre Açık İş Sayısı ... 52
Tablo 21: Meslek Gruplarına göre Açık İş Oranları ... 53
Tablo 22: Açık İşlerin Meslek Gruplarına ve Cinsiyet Göre Dağılımı ... 54
Tablo 23: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceri Düzeyi ... 56
Tablo 24: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları ... 57
Tablo 25: En Fazla Açık İş Olan Meslekler ve Bu Mesleklerden İstenen Beceri Sıralaması ... 59
Tablo 26: Cinsiyet Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler ... 61
Tablo 27: Açık İşlerde Cinsiyete Göre İstenen Beceriler ... 62
Tablo 28: Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı ... 65
Tablo 29: En Fazla Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler ... 67
Tablo 30: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri ... 70
Tablo 31: Mesleklere Göre Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri ... 71
Tablo 32: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri ... 73
Tablo 33: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi ... 75
Tablo 34: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi ... 76
Tablo 35: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler ... 77

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri (2008-2013) 7
Şekil 2: Yıllar İtibariyle Cinsiyete Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2010-2015) 9
Şekil 3: Yıllara Göre Açık İş Sayıları (2010-2015) 12
Şekil 4: Yıllar İtibari ile Cinsiyete Göre İşe Yerleştirme Sayısı (2010-2015) 14
Şekil 5: İşyerlerinin Yaşa Göre Dağılımı 22
Şekil 6: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Sektörel Dağılımı 23
Şekil 7: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinde Kadın İstihdamı 24
Şekil 8: Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerinin Sektörlere Göre Dağılımı 25
Şekil 9: Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerinde Kadın İstihdamı 26
Şekil 10: İhracat Yapan İşyerlerinin Sektörlere Göre Dağılımı 27
Şekil 11: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Durumuna Göre Arama Kanallarının Dağılımı 28
Şekil 12: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları 29
Şekil 13: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan İşyerlerinin Durumu 31
Şekil 14: Sektörlere Göre Ortalama Çalışan Sayıları 33
Şekil 15: Açık İşi Olan İşyeri Oranı 38
Şekil 16: TGÇM Durumuna Göre Açık İş Oranları 41
Şekil 17: İhracat, Part Time Çalışma, Vardiyalı Çalışma Yapma Durumuna Göre Açık İş Oranları 42
Şekil 18: Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi 42
Şekil 19: Açık İşlerin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı 43
Şekil 20: Açık İşlerin Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı 44
Şekil 21: Açık İşlerin Arama Süresine Göre Dağılımı 46
Şekil 22: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı 47
Şekil 23: Hizmetlerden Yararlanma Durumuna Göre Arama Kanallarının Dağılımı 50
Şekil 24: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı 63
Şekil 25: Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı 64
Şekil 26: Meslek Gruplarına Göre Eleman Temininde Güçlük Çekilen Kişilerin Dağılımı 66
Şekil 27: TGÇM Nedenlerinin Dağılımı 68
Şekil 28: İşyeri Durumuna Göre TGÇM Nedenleri 69
Şekil 29: İşyeri Özellikleri Bakımından NİDO 78
Şekil 30: İşverenlerin Bir Yıl Sonraki İstihdam Değişim Beklentilerine Göre Beş Yıl Sonraki Beklentileri 79

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ADNKS: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

AİO: Açık iş Oranı

Bk. **:** Bakınız

EUROSTAT: Avrupa Birliği İstatistik Ofisi

ILO: International Labor Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)

ISCO: International Standard Classification of Occupations (Uluslararası Meslek Sınıflama Standardı)

İBBS: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması

İEP: İşbaşı Eğitim Porgramı

İO: işsizlik oranı

İKO: İşgücüne katılma oranı

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

İPA: İşgücü Piyasası Analizi

İPTA: İşgücü Piyasası Talep Araştırması

NACE: European Classification of Economic Activities (Avrupa Birliği'nde Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması)

NİDO: Net İstihdam Değişim Oranı

OECD: Organization for Economic Co-operation And Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

TİPA: Türkiye İşgücü Piyasası Analizi

TMS: Türk Meslekler Sözlüğü

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TGÇM: Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

TR83: 22/9/2012 tarihli ve 24884 sayılı R.G.'de yayımlanmış olan "Bölgesel İstatistiklerin Toplanması, Geliştirilmesi, Bölgelerin Sosyo Ekonomik Analizlerinin Yapılması, Bölgesel Politikaların Çerçevesinin Belirlenmesi ve Avrupa Birliği Bölgesel İstatistik Sistemine Uygun Karşılaştırılabilir İstatistiki Veri Tabanı Oluşturulması Amacıyla Ülke Çapında İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırılmasının Tanımlanmasına ilişkin Karar'a göre Tokat ilinin yer aldığı istatistiki bölge birimi sınıfı; TR83 Düzey 2 Bölgesi (Samsun, Amasya, Çorum, Tokat)

YÖNETİCİ ÖZETİ

2015 yılı Türkiye İstatistik Kurumu ADNKS verilerine göre, Tokat ili toplam nüfusu 593 bin 990'dır. Toplam nüfusun yüzde 49,56'sını erkekler (294 bin 381 kişi), yüzde 50,44'ünü (299 bin 609 kişi) kadınlar oluşturur. Tokat ilinin toplam nüfusunun yüzde 14,1'ini (83 bin 845 kişi) 0-14; yüzde 73,4'ünü (436 bin 158 kişi) 15-64; yüzde 12,5'ini (73 bin 987 kişi) 65+ yaş grubu oluşturmaktadır.

İşgücü piyasasını analiz etmek amacıyla hem arz hem de talep verilerini içeren bu raporda arz tarafının verilerini yayınlayan TÜİK'in rakamları ile İŞKUR'un idari kayıtlarındaki verilerden hareket ederek işgücü piyasasının arz boyutu incelenmiştir. İşgücünün arz boyutunun ele alınmasında bir takım temel işgücü verileri bulunmaktadır. Ekonomik olarak aktif olan nüfusun, çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eden "işgücüne katılma oranı"; çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranını ifade eden "istihdam oranı" ve toplam işsiz sayısının işgücüne oranını ifade eden "işsizlik oranı" işgücü arzına ilişkin temel eğilimleri barındırmaktadır. İl düzeyinde en son yayımlanan 2013 yılı verilerine göre Tokat ilinde işgücüne katılım oranı yüzde 49,9; istihdam oranı yüzde 46,7 ve işsizlik oranı yüzde 6,6 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye genelinde ise 2013 yılı verilerine göre işgücüne katılım oranı yüzde 48,3, istihdam oranı yüzde 43,9 ve işsizlik oranı yüzde 9'dur. Bu oranlarla birlikte Tokat ili; işgücüne katılma oranı ve istihdam oranı bakımından Türkiye ortalamasının üstünde bulunmaktadır. Yine 2013 verilerine göre Tokat ili işsizlik oranı bakımından Türkiye ortalamasına göre daha iyi durumdadır.

İşgücünün arz boyutuna ilişkin diğer veriler İŞKUR idari kayıtlarından üretilmektedir. Bu veriler Kurumun sunmuş olduğu hizmetler ile yürütmüş olduğu faaliyetlere ilişkindir. Tokat ilinde 2015 yılında İŞKUR verilerine göre kayıtlı işsiz sayısı 17 bin 325'tir. Bu sayının yüzde 57,9'u kadınlardan, yüzde 42,1'i de erkeklerden oluşmaktadır. En fazla kayıtlı işsiz 4 bin 177 kişi ile "Beden İşçisi (Genel)" mesleğinde bulunmaktadır. 2015 yılında Tokat ilinde toplam 11 bin 384 kişilik açık iş alınmış olup, en fazla açık işi "Makineci (Dikiş)" mesleği oluşturmuştur.

İşe yerleştirme rakamı ise 2015 yılında 5 bin 369 kişi olarak gerçekleşmiştir. 2015 yılında İŞKUR tarafından işe yerleştirilenlerin yüzde 37,7'sini kadınlar, yüzde 62,3'ünü ise erkekler oluşturmaktadır. En fazla işe yerleştirme yapılan meslek ise "Temizlik Görevlisi" mesleğidir.

Tokat İŞKUR İl Müdürlüğünce düzenlenen eğitim programları kapsamında ilk sırada işbaşı eğitim programları gelmektedir. Toplam açılan programların yüzde 77,7'si bu programlardan oluşmaktadır. İşsizlik ödeneğini hak edenlerin kayıtlı olduğu ilk üç meslek ise "Beden İşçisi (Genel)", "Şoför Yük Taşıma" ve "Temizlik Görevlisi" meslekleri olmuştur.

İşgücü piyasasının talep boyutuna ilişkin verileri ise Tokat İli İşgücü Piyasası Araştırması sonuçlarına göre değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında 372 işyeri ziyaret edilmiş olup, 320 işyeri için veri derlenmiştir. Bu işyerleri 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri olup il genelinde 17 sektörde tam sayım yapılmıştır. Tokat ilinde 20+ istihdamlı işyerleri için toplam çalışan sayısı 13 bin 121 olarak tespit edilmiştir. Cinsiyet durumuna göre ele alındığında ise 9 bin 107 çalışan erkeklerden, 4 bin 14 çalışan ise kadınlardan oluşmaktadır. Tokat ilinde en fazla çalışan "İmalat" sektöründe yer almaktadır. Erkeklerin yüzde 45'i, kadınların ise yüzde 65,8'i "İmalat" sektöründe istihdam edilmektedir.

İl geneline bakıldığında her işyerinde ortalama olarak 40,2 kişi istihdam edilmektedir. Ortalama çalışan sayısı en fazla "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı" sektöründe olup, bu sektördeki işyerlerinde ortalama çalışan sayısı 148,7'dir. Tokat ilinde en fazla çalışanı olan meslek grupları; "Nitelik Gerektirmeyen Meslekler", "Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar" ve "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcıları" meslek gruplarıdır. Tokat ilinde açık iş oranı yüzde 5,3 olarak tespit edilmiştir. Türkiye genelinde ise açık iş oranı yüzde 1,5 olup, Tokat ili açık iş oranı bakımından 3,8 puanlık bir farkla Türkiye ortalamasının üstündedir. Açık iş oranının en yüksek olduğu sektör ise yüzde 9,4 ile "Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri" sektörüdür. Tokat ilinde açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; en fazla açık işin "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar" meslek grubunda olduğu tespit edilmiş olup bu gruptaki açık iş sayısının toplam açık iş sayısı içindeki oranı yüzde 67,1'dir. Ayrıca açık iş oranının en yüksek olduğu meslek grubu yüzde 10 ile yine "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar" olmuştur.

Tokat ilinde en fazla açık iş olan meslekler; "Makineci (dikiş)", "Garson (Servis elemanı), "Reyon Görevlisi", "Konfeksiyon İşçisi", "Ütücü", "Beden İşçisi (Genel)", "inşaat Demiri Bağlama Ustası", "Beton ve Betonarme Kalıpçısı", "Otobüs Muavini" ve "Mermer İşçisi" meslekleridir. İl genelinde açık işlerin yüzde 70,3'ünde eğitim seviyesinin önemli olmadığı belirtilmiştir. Bunu yüzde 10 ile "Çıraklık Eğitimi", yüzde 9,6 ile "Genel Lise" takip etmiştir.

Tokat ilinde temininde güçlük çekilen meslekler sektörlere göre incelendiğinde en fazla "İmalat" sektöründe eleman temininde güçlük çekildiği görülmektedir. Bu sektördeki işyerlerinin

yüzde 60,9'u eleman temininde güçlük çekmektedir. Tokat ilinde meslek gruplarına göre temininde güçlük çekilen kişilere bakıldığında en çok "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar" meslek grubunda yer aldıkları görülmektedir. Temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 51'i söz konusu meslek grubunda yer almaktadır. Tokat ilinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada "Makineci (Dikiş) mesleğinin yer aldığı görülmektedir. Bu mesleği sırasıyla "Otobüs Muavini", "Perakende Satış Elemanı (Gıda)" ve "Sıvacı" meslekleri takip etmiştir. Tokat ilinde teminde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada "Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması" yer almaktadır.

Türkiye genelinde işyerlerinin yüzde 17,7' si istihdamın artacağı yönünde cevap verirken; Tokat ilinde işverenlerin yüzde 31,2'si istihdamın artacağını öngörmüştür. İstihdamın azalacağını düşünen işveren oranı Türkiye genelinde yüzde 3,9 iken bu oran Tokat ilinde 3,4 olarak görülmüştür.

GİRİŞ

Çalışma hayatını oluşturan iki temel unsur vardır: İşçi ve İşveren. Sermayenin doğru kullanılabilmesi için iş planına, iş planının sorunsuz işleyebilmesi için ise iş planına uyum sağlayabilecek nitelikte doğru personele ihtiyaç vardır. Yani bu iki unsur birbirini tamamlamaktadır. Günümüz dünyasında işverenlerimizin rekabet gücünü kaybetmemeleri için ihtiyacı olan personeli en kısa sürede temin etme zorunluluğu apaçık bir gerçektir. Nitekim günümüz ekonomisinde işverenlerin rekabet gücünü kaybetmemeleri için, üretim ve pazarlama gücünün yanı sıra ihtiyaç duyulan doğru personeli en kısa sürede temin etmelerinin büyük önem arz ettiği unutulmamalıdır. İhtiyaç duyulan personelin hızlı temin edilebilmesi için de işgücü piyasasının talep bölümünün araştırılması, derlenmesi, yorumlanması ve yerel-ulusal bazda politikalar üretilmesi gerekmektedir. Bu kısımda İŞKUR devreye girmekte, İşgücü Piyasası Araştırması yaparak ilin talep bölümünün fotoğrafını çekmeye çalışmaktadır.

Tokat İşgücü Piyasası Araştırması sonucu derlenen veriler ile il işgücü piyasasının sorunlarına ışık tutulabilecektir. Alınacak kararların ve uygulamaya konulacak faaliyet ve projelerin etkinliği için bu araştırma sonucunda elde edilen verilerin kıymeti bir hayli büyüktür. Tokat İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu da bu önemli bilgileri içeren ve il düzeyinde politika yapıcılarına ve karar alıcılara kaynak sağlamada büyük katkılar sağlayacak olan önemli bir çalışmadır. Zira etkin bir işgücü piyasası için işgücü piyasasının aktörlerini oluşturan işgücü ve işverenlerin piyasaya sundukları emeği ve piyasadan beklediklerini iyi analiz ederek niteliklerini ortaya koymak ilk adımı oluşturmaktadır. Daha sonra ise bu analizler neticesinde arz talep dengesini iyi kurmak ve işgücü politikalarını bu dengeyi sağlayacak şekilde bir zemine oturtmak, istihdam ve işsizlik sorunlarıyla mücadele eden her bir kurum/kuruluşun gayesini oluşturmaktadır.

Bu bağlamda İşgücü Piyasası Araştırmaları sadece İŞKUR düzeyindeki politikalara değil, Türkiye'de işgücü piyasası konusuyla ilgilenen her kuruma önemli katkılar sağlamaktadır. İŞKUR, işgücü piyasasında aktif ve pasif istihdam politikalarında söz sahibi bir Kamu İstihdam Kurumu olarak İşgücü Piyasası Bilgi Formları aracılığıyla ve işverenlerle yüz yüze görüşme yöntemiyle İşgücü Piyasası Araştırmalarını gerçekleştirmektedir. Bu araştırma sonucunda Türkiye'de işgücü piyasasının talep boyutuna ilişkin en kapsamlı veri üreten kurum olarak İŞKUR'u görmekteyiz.

Tokat ili işgücü piyasasının kısa ve uzun vadeli olmak üzere iki amacı vardır. İşgücü Piyasası Talep Araştırması'nın kısa vadeli amacı; Tokat ilini arz ve talep boyutuyla ele alarak işverenlerin talepleri ile çalışmak isteyen kişiler arasındaki eşleşme problemlerini ortadan kaldırmak amacıyla il bazında uygulanması gereken istihdam politikalarını belirlemektir. Bu amaçla her yıl en az dört defa toplanan İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu toplantısında karar alınmadan önce İPA raporu değerlendirilmektedir. Ayrıca Tokat İŞKUR bünyesinde düzenlenmesi planlanan işgücü yetiştirme kursları da İPA raporu sonuçları kaynak alınarak hazırlanmaktadır. İşgücü Piyasası Araştırması'nın uzun vadeli amacı ise arşiv oluşturmak ve akademik yayınlara ışık tutabilecek kaynak oluşturabilmektir. Oluşturulacak arşiv Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde akademik çalışmalarda kullanılarak Tokat ilinin işgücü piyasası analizi mikro boyutta incelenebilecektir. Böylece Tokat ili işveren ve iş arayan analizi iktisadi olarak da ele alınmış olacaktır.

İşgücü piyasası talep verilerinin elde edilmesine yönelik çalışmalar Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri tarafından 2007 yılından beri periyodik olarak sürdürülmektedir. Her sene periyodik olarak yapılan bu araştırmalar kapsamında 2016 yılı için Tokat ilinde 8 Nisan – 6 Mayıs 2016 tarihleri arasında saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Akabinde işgücü piyasasının arz ve talep boyutunu ele alan İşgücü Piyasası Araştırma Raporu hazırlanmıştır.

8 Nisan – 6 Mayıs 2016 tarihleri arasında gerçekleşen Tokat İşgücü Piyasası Araştırması için işverenlerle yüz yüze görüşme yöntemi kullanılmış olup, iki temel bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde, ilin işgücü piyasasını etkileyen temel unsurlardan işgücü göstergelerinin yanında İŞKUR verileri ile birlikte il işgücü piyasasının genel görünümü analiz edilmiştir.

İkinci bölümde ise İşgücü Araştırması sonuçları analiz edilerek Tokat ilinin işgücü piyasasının talep yapısı ortaya konulmaktadır. İşgücü Piyasası Araştırmasının amacı işverenlerin mevcut istihdam ve açık işlerini tespit etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimleri izlemektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

İşgücü bir ülkedeki emek arzını insan sayısı yönünden ifade eden bir kavramdır. Bir ülkedeki nüfusun üretici durumda bulunan yani ekonomik faaliyete katılan kısmıdır. İşgücünün çalışma hayatıyla buluştuğu piyasa koşullarına ise işgücü piyasası denmektedir. İşgücü piyasasının etkilendiği birçok faktör bulunmaktadır. Bu nedenle işgücü piyasasını çok yönlü değerlendirmek gerektiğinden analizler zorlaşmaktadır. İşgücü piyasası; nüfus, ekonomik yapı, sosyal yapı, eğitim yapısı, işgücü göstergeleri, yatırımlar, teşvikler, göç durumu gibi birçok faktörden etkilenmektedir.

Bu faktörleri incelerken kullanılan veri setlerinin tümünü iller bazında elde etmek mümkün değildir. Bu veri setlerinin büyük bir kısmı bölgesel veri setleridir. Bölgeler mümkün oldukça illerin sosyo-ekonomik yapıları dikkate alınarak bir araya getirilmeye çalışılsa da iller arası gelişmişlik endeksi dikkate alındığında bölgelerin oluştuğu iller arasında farklılıklar ortaya çıkabilmektedir. Türkiye İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) çerçevesinde 26 bölgeden oluşmaktadır. İBSS'ye göre Tokat; Çorum, Amasya ve Samsun'unda bulunduğu TR 83 bölgesindedir.

Bu bölümde özellikle işgücü piyasasının arz yönü üzerinde durulmaya çalışılacaktır. Yukarıda da anlatıldığı gibi işgücü piyasasını birçok faktör etkilemektedir. Bu çalışmada bu faktörlerin hepsine yer verilmesi mümkün değildir. Bu nedenle Tokat ilinin işgücü piyasası hakkında bilgi sahibi olunabilecek temel veriler ile İŞKUR verilerine yer verilecektir.

Tablo 1: İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri (2008-2013)

Yıllar	İşgücüne Katılım Oranı	İstihdam Oranı	İşsizlik Oranı
2008	57,4 %	54,0 %	5,9 %
2009	53,5 %	50,4 %	5,9 %
2010	49,3 %	46,0 %	6,7 %
2011	51,0 %	48,2 %	5,4 %
2012	47,4 %	44,7 %	5,7 %
2013	49,9 %	46,7 %	6,6 %

Kaynak: TÜİK

Tablo 1'de Tokat ili için TÜİK'in yayımlamış olduğu temel işgücü göstergelerinden işgücüne katılma oranı, istihdam ve işsizlik oranlarına yer verilmiştir. İşgücüne katılma oranı, istihdam edilenler ve işsizlerden oluşan işgücünün çalışma çağındaki nüfusa oranlanmasıyla elde edilmektedir. Bir ülkede işgücüne katılma oranının yükselmesi, çalışma çağındaki nüfus içerisindeki daha çok kişinin işgücü piyasasında bulunması ve atıl durumda olan işgücünün istihdam olma şansının artması anlamına gelmektedir. İstihdam oranı ise istihdam edilenlerin çalışma çağındaki nüfusa; işsizlik oranı da işsizlerin işgücüne oranlanması suretiyle hesaplanmaktadır. Yalnız işgücüne katılma oranı, istihdam oranı ve işsizlik oranları tek başına bir anlam ifade etmemekte, tüm bu oranlar eğitim durumu, cinsiyet, medeni hal, sahip olunan beceriler, sektörün durumu gibi faktörlerle beraber analize dâhil edilmelidir.

Şekil 1: İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri (2008-2013)

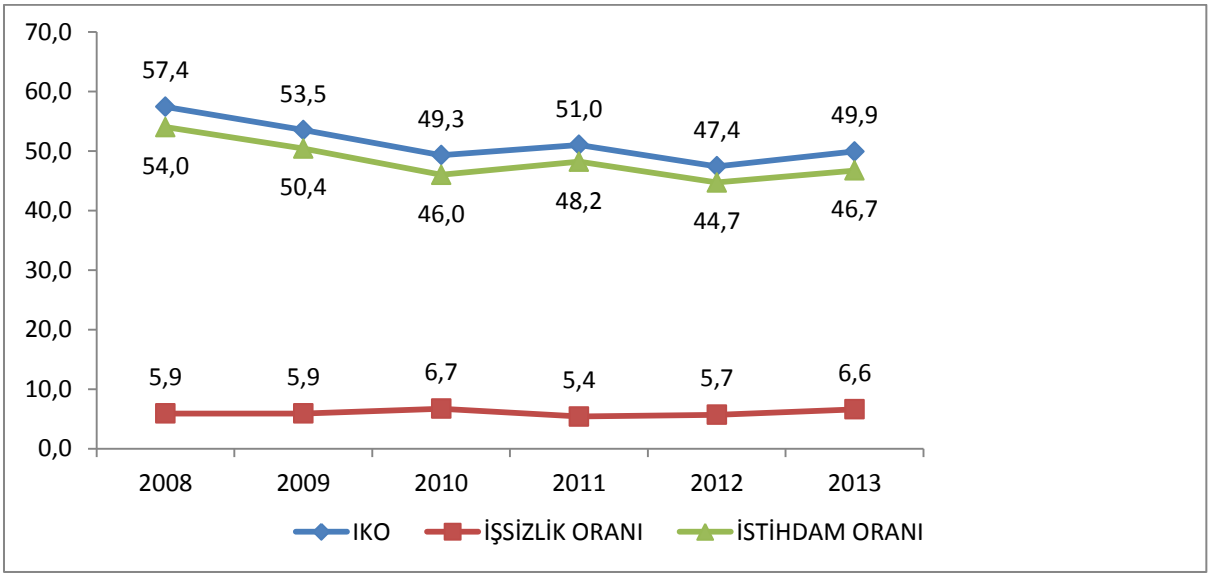

Kaynak: TÜİK

Tokat ili düzeyinde işgücüne katılım oranı, istihdam oranı ve işsizlik oranı verileri en son 2013 yılında açıklanmış olup, 2008-2013 yılları arası verileri kullanılarak Şekil 1 ve Tablo 1 oluşturulmuştur.

İşgücüne katılım oranı; ekonomik olarak aktif olan yani üreten nüfusun çalışabilir yaş aralığındaki toplam nüfusa oranını ifade etmektedir. Tablo 1 ve Şekil 1 birlikte incelendiğinde, işgücüne katılım oranının 2008-2010 yılları arasında azalış gösterdiği, 2010-2013 yılları arasında ise düzenli bir artış veya azalış göstermediği görülmektedir.2008-2013 yılları arasında en fazla işgücüne katılım oranının yüzde 57,4 ile 2008 yılında; en az işgücüne katılım oranının yüzde 47,4 ile 2012 yılında gerçekleştiği görülmektedir.

İşgücü piyasasının en önemli unsurlarından biri de istihdamdır. Bir ülkedeki istihdamı gösteren en önemli verilerden biri de istihdam oranıdır. İstihdam oranı, çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranı olarak tanımlanmaktadır. Bu oran ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü göstermekte iken; yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdam politikalarının oluşturulmasında da kilit unsurdur. Tokat'ta 2008-2010 yılları arası istihdam oranının azalış sergilediği görülmektedir. Bu azalışın temel nedeni, istihdam alanlarının artış hızının çalışabilir nüfus artış hızının altında kalmasıdır. 2008-2013 yılları arası istihdam oranının en fazla olduğu yıl yüzde 54 ile 2008, istihdam oranının en az olduğu yıl yüzde 44,7 ile 2012 yılıdır. İşgücüne katılım oranı ile istihdam oranını grafik eğrilerinin birbirine paralellik gösterdiği görülmektedir.

Çalışma yaşında olup işi olmayan, aktif olarak iş arayan ve çalışmaya hazır kesim işsiz olarak tanımlanır. Ülkemizde işsizlik verileri Türkiye İstatistik Kurumu tarafından hazırlanmakta ve kamuoyu ile paylaşılmaktadır. TÜİK Şubat 2014 tarihinden itibaren Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (Eurostat) standartlarını baz alarak işsizlik oranlarını hesaplanmaya başlamıştır. Yeni standartlar çerçevesinde son dört hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanan ve iki hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan kişiler "işsiz" olarak tanımlanmıştır. İşsizlik oranı ise işsiz sayısının işgücüne (istihdam+işsiz) oranı hesaplanarak bulunur. Şekil 1'e göre ilimizde işsizlik oranı düzenlik bir artış veya azalış sergilememekle birlikte, genel olarak artış eğilimi göstermektedir. 2008-2013 yılları işsizlik oranının en fazla olduğu yıl yüzde 6,7 ile 2010 yılıdır. Bu durum 2009 yılında küresel ekonomik krizin ilimizde de etkilerini gösterdiğinin kanıtlar niteliktedir. 2008-2013 yılları arasında işsizlik oranının en az olduğu yıl ise yüzde 5,4 ile 2011 yılıdır.

İŞKUR GÖSTERGELERİ

İŞKUR göstergeleri Kurumun idari kayıtlarından oluşmakta olup İŞKUR'un hedef kitlelerine sunmuş olduğu hizmetlerinin verilerinden hareketle istatistik alt yapısında derlediği rakamları içermektedir. Kurumun hizmetlerinden yararlanmak için Kuruma kayıt yaptıran kişilerin yaş, cinsiyet, sosyal durum, eğitim durumu, sektör ve meslek bilgisi bağlamında oldukça detaylı bilgisine ulaşılabilmektedir.

Kayıtlı İşsiz

İŞKUR tanımlarına göre kayıtlı işsiz; çalışma yaşında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, Kuruma başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, Kurum tarafından henüz kendisine iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişiler olarak tanımlanmaktadır. Bir kişi Kuruma kayıt olduktan sonra 12 ay boyunca herhangi bir işlemde bulunmazsa, kayıtlarda aktif durumdan pasif duruma geçmektedir. Daha önce 18 ay olarak belirlenen aktif kayıtta kalma süresi 2016 yılı Ocak ayı itibariyle 12 aya düşürülmüştür. Şekil 2'de yıllar itibariyle Tokat ili için İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin cinsiyete göre dağılımı verilmiştir.

Şekil 2: Yıllar İtibariyle Cinsiyete Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2010-2015)

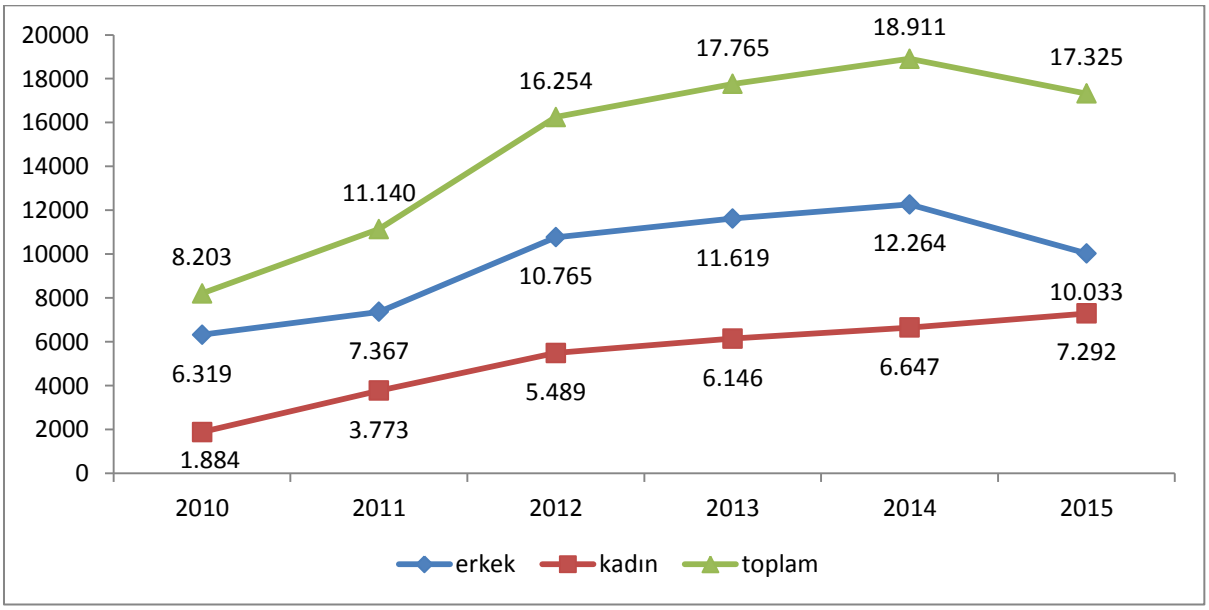

Kaynak: İŞKUR

2010 yılında Tokat ilinde İŞKUR'a kayıtlı işsiz 8 bin 203 kişinin 6 bin 319'u erkeklerden, geri kalan bin 884 kişisi ise kadınlardan oluşmaktaydı. 2015 yılında ise 10 bin 33'ü erkek, 7 bin 292'si kadın olmak üzere toplam kayıtlı kişi sayısı 17 bin 325 kişiye yükselmiştir. Yıllar itibariyle toplam kayıtlı işsiz sayısında artış eğilimi dikkati çekmektedir. Ancak Şekil 2 incelendiğinde 2015 yılında hem kayıtlı işsiz sayısının hem de kayıtlı erkek işsiz sayısının düştüğü görülmektedir. 2015 yılındaki bu düşüşün nedeni 2015 yılı içerisinde kayıtlı işsiz sorgulamalarında SGK kayıtlarının da baz alınması yöntemine geçilmesidir. Bu yöntem ile SGK kayıtlarında sigortası görülen kişiler İŞKUR kayıtlarında pasif duruma düşürülmüştür. Bu gelişmenin, İŞKUR olarak işsizlere daha doğru ve etkin politika üretmek noktasında faydalı olacağı düşünülmektedir.

2010-2015 yılları arasında Kuruma kayıtlı işsiz sayıları cinsiyet yönü ile Şekil 2 üzerinde incelendiğinde erkek işsiz sayısının kadın işsiz sayısından her zaman fazla olduğu görülmektedir.2015 yılı SGK sorgulamalarından sonra Kuruma kayıtlı erkek işsiz sayısı gözle görülür şekilde azalmış, kuruma kayıtlı kadın ve erkek işsizler arasındaki fark 2015 yılında en aza inmiştir.

Yıllar itibariyle kadın ve erkek dağılımları incelendiğinde dikkati çeken nokta, kadınların kayıtlı işsiz olarak İŞKUR kayıtlarındaki önemli artışıdır. 2010 yılında bin 884 kadın kayıtlarda işsiz olarak yer almışken bu sayı 2015 yılında yüzde 287 oranında artışla 7 bin 292'ye yükselmiştir. Bu durum Tokat ilinde kadınların çalışma hayatına daha fazla dahil olmak istediklerinin göstergesidir. Tokat ilinde hazır giyim sektöründe düzenlenen kurs programlarında kadınların daha fazla tercih edilmesi ve Toplum Yararına Programların çalışma saatlerinin kadınlar için uygun olduğu düşüncesi, Kuruma kayıtlı kadın iş arayan sayısının artmasının en önemli sebeplerindendir.

Tablo 2: Mesleklere Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2015)

Meslekler	Kayıtlı İşsiz
Beden İşçisi (Genel)	4.177
Büro Memuru (Genel)	902
Temizlik Görevlisi	831
Beden İşçisi (Temizlik)	789
Şoför-Yük Taşıma	389
Sekreter	361
Satış Danışmanı	342
Hizmetli (Kamu Kuruluşları)	279
Makineci (Dikiş)	246
Ön Muhasebeci	232
Toplam	**17.325**

Kaynak: İŞKUR

Tablo 2'de Tokat ilinde mesleklere göre kayıtlı işsiz sayıları mevcuttur. Tokat İŞKUR kayıtlarında 2015 yılında en fazla kayıtlı işsizin olduğu ilk 10 meslek sıralamasında ilk sırada "Beden İşçisi (Genel)" mesleği yer almakta olup bu meslekte Tokat ilinde Kuruma kayıtlı 4 bin 177 kayıtlı işsiz bulunmaktadır. "Beden İşçisi (Genel)" mesleği Kuruma kayıtlı işsizlerin % 24'ünü oluşturmaktadır. Başka bir ifade ile Tokat İŞKUR'a kayıtlı her 5 iş arayandan 2'si nitelik gerektirmeyen işlerde çalışmak istediklerinin beyan etmiştir. Nitelik gerektirmeyen bir meslek türü olan "Beden İşçisi (Genel)" mesleğinin Kurum kayıtlarında bu denli yüksek olması işverenlere yönelik personel temini hizmetinin kalitesini de nitel ve nicel olarak etkilemektedir. Bu etkilenmeyi asgari düzeye çekmek amacıyla, Kuruma kayıtlı iş arayanlara yönelik meslek edindirme kursları ve işbaşı eğitim programları düzenlenmekte; iş arayan her işsizin meslek sahibi olabileceği diğer alternatifler iş ve meslek danışmanlarımızca kişi ile paylaşılmakta, iş arayan kişiye özel eylem planı hazırlanmaktadır.

"Beden İşçisi (Genel)" mesleğini "Büro Memuru (Genel)", "Temizlik Görevlisi", "Beden İşçisi (Temizlik)", "Şoför-Yük Taşıma", "Sekreter", "Satış Danışmanı", "Hizmetli (Kamu Kuruluşları)", "Makineci (Dikiş)" ve "Ön Muhasebeci" meslekleri takip etmiştir.

Açık İşler

Açık iş; en basit tanımlama ile Kuruma işverenler tarafından verilen işgücü talebidir. Açık iş sayısının artması kendisini işe yerleştirmede göstermekte ve işverenlerin İŞKUR ile çalışma isteklerinin arttığı yönünde izlenim vermektedir.

Şekil 3: Yıllara Göre Açık İş Sayıları (2010-2015)

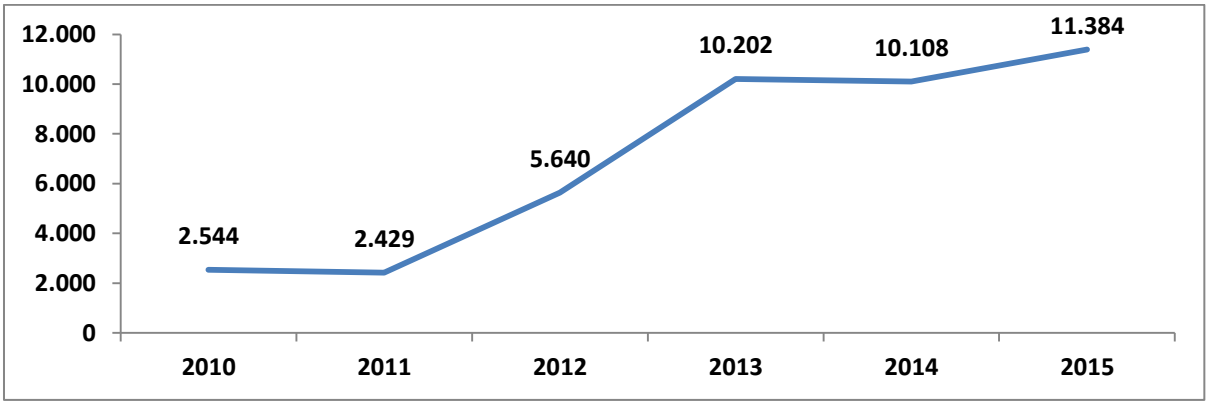

Kaynak: İŞKUR

Şekil 3'te görüleceği üzere 2010 yılında işverenlerden 2 bin 544 kişilik işgücü talebi alınmışken bu sayı 2015 yılına gelindiğinde 11 bin 384 kişiye yükselmiştir. Bu yükseliş eğiliminin arkasında;

- İŞKUR'un işverenler nezdinde tanınırlığının artması,
- İŞKUR hizmetlerinin çeşitlenmesi sonucu işverenlerin İŞKUR ile olan çalışma isteklerinin artışı almaktadır.

Tokat İŞKUR'un işverenlerden aldığı açık iş sayısı, yıllar itibariyle genellikle artış göstermektedir. Birbirini takip eden yıllar arasında açık iş sayısında en fazla artış 2012 yılından 2013 yılına geçişte görülmektedir. 2012 yılında 5 bin 640 olan açık iş sayısı, 4 bin 562 artış ile 10 bin 202 olmuştur.

Tablo 3: Mesleklere Göre Açık İş Sayıları (2015)

Meslekler	Açık İş
Makineci (Dikiş)	1.711
Beden İşçisi (Genel)	1.543
Model Makineci (Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstili)	1.072
Temizlik Görevlisi	757
Konfeksiyon İşçisi	397
Satış Danışmanı	331
Ütücü	321
Garson (Servis Elemanı)	306
Reyon Görevlisi	204
Büro Memuru (Genel)	195
Diğerleri	4.547
Genel Toplam	**11.384**

Kaynak: İŞKUR

Tokat ilinde 2015 yılında 11 bin 384 kişilik açık iş, işverenler tarafından İŞKUR'a iletilmiştir. 2015 yılında işverenler tarafından verilen açık işlerde ilk üç mesleği "Makineci (Dikiş)", "Beden İşçisi (Genel)" ve "Model Makineci (Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstili)" meslekleri yer almıştır. Daha sonra bu meslekleri sırasıyla "Temizlik Görevlisi", "Konfeksiyon İşçisi", "Satış Danışmanı", "Ütücü", "Garson (Servis Elemanı)", "Reyon Görevlisi" ve "Büro Memuru (Genel)" meslekleri takip etmiştir.

İlk on meslek arasında vasıf gerektirmeyen meslekler olarak bilinen "Beden İşçisi (Genel)" ve "Temizlik Görevlisi" mesleklerinde toplam 2 bin 300 kişilik açık iş tespit edilmiş olup, bu sayı Tokat'taki tüm açık işlerin yüzde 20,2 sini oluşturmaktadır. Başka bir ifade ile Tokat'ta her 10 açık işin en az 2'si vasıfsız gerektirmeyen mesleklere özgüdür.

Tablo 3'e göre açık işlerde ilk on meslek içerisinde "Makineci (Dikiş)", "Model Makineci", "Konfeksiyon İşçisi" ve "Ütücü" mesleklerinin oranı yüzde 30,8'dir. Bu durum Tokat ilinde hazır giyim sektöründe kalifiye personel ihtiyacı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu açığı kapatabilmek için Kurumumuzca işgücü yetiştirme kursları düzenlenmektedir.

İşe Yerleştirmeler

İşe yerleştirme sayılarının artışı için işverenlerden alınan açık işlerin artışının önemli olduğu bilinmektedir. Şekil 4'e göre Tokat ilinde de açık iş sayılarının artışı ile beraber işe yerleştirme rakamlarında da artış eğilimi göze çarpmaktadır.

Şekil 4: Yıllar İtibari ile Cinsiyete Göre İşe Yerleştirme Sayısı (2010-2015)

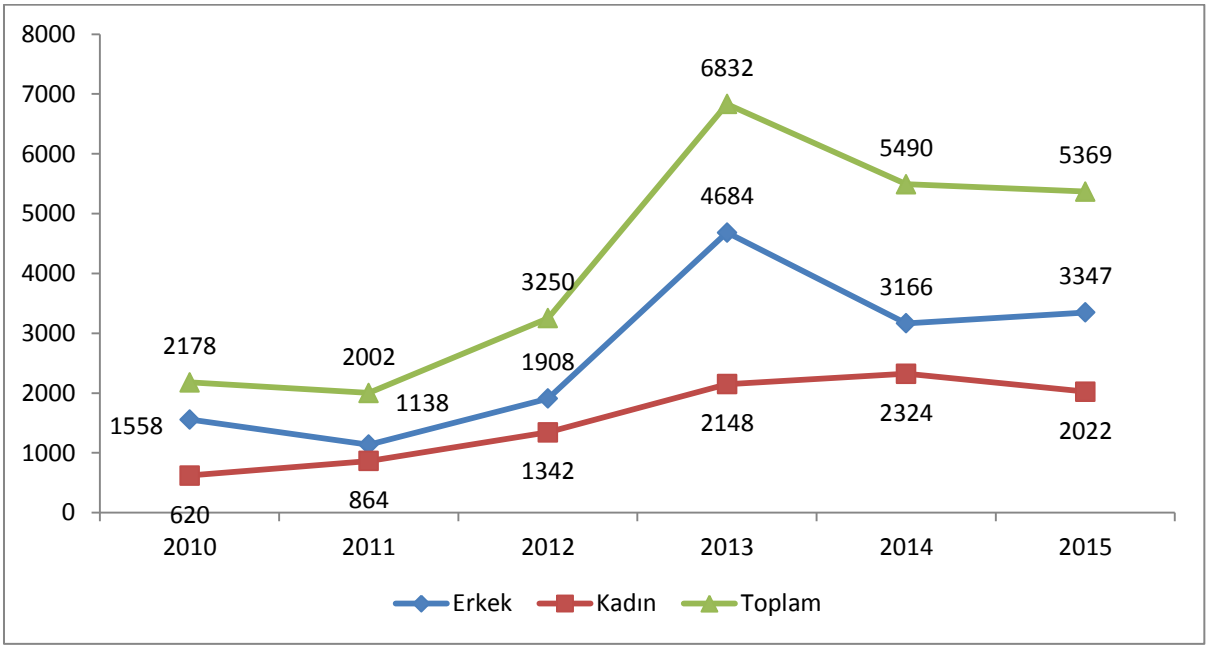

Kaynak: İŞKUR

2010 yılında Tokat'ta işe yerleşen toplam 2 bin 178 kişinin bin 558'i erkek, geri kalana 620'si ise kadındır. Tokat'ta işe yerleşen kişi sayısı 2011 yılında düşüş eğiliminde olmasına karşın daha sonra 2015 yılına kadar genel olarak artış eğilimi göstermektedir. 2015 yılında Tokat ilinde 5 bin 369 kişi İŞKUR tarafından işe yerleştirilmiştir. Bu sayının yüzde 62,3'ü erkekler, yüzde 37,7'si ise kadınlar oluşturmaktadır.

Şekil 4'te göre 2013 yılında işe yerleştirme rakamlarında belirgin bir düşüş yaşanmıştır. Ekonomideki durgunluk, sektörel belirsizlikler, asgari ücret düzeyi ile ekonomideki mal ve hizmet talebi gibi faktörler işverenlerin işgücü talebini etkilemektedir. Ancak ekonomide potansiyel olmasa da her koşulda işverenlerin fiili açık işlerini mümkün olduğunca Kuruma kazandırmak, İŞKUR'un işgücü piyasasında etkinliği arttırmak adına önem arz etmektedir. Bu durum da doğal olarak istatistiklere işe yerleştirme olarak yansıyacaktır.

Tablo 4: Mesleklere Göre İşe Yerleştirme Sayıları (2015)

Meslekler	İşe Yerleştirme Sayısı
Temizlik Görevlisi	709
Beden İşçisi (Genel)	649
Makineci (Dikiş)	546
Model Makineci (Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstili)	366
Konfeksiyon İşçisi	325
Güvenlik Görevlisi (Silahsız)	171
Bilgi İşlem Destek Elemanı	170
Beden İşçisi (Temizlik)	146
Satış Danışmanı	121
Reyon Görevlisi	104
Diğer Meslekler	2.062
Genel Toplam	**5.369**

Kaynak: İŞKUR

2015 yılında Tokat ili için mesleklere göre işe yerleştirme sayıları Tablo 4 üzerinden incelendiğinde ilk üç sırada; "Temizlik Görevlisi" (709) , "Beden İşçisi (Genel)" (649) ve "Makineci (Dikiş)" (546) mesleklerinin yer aldığı görülmektedir. Bu meslekleri sırasıyla "Model Makineci", "Konfeksiyon İşçisi", "Güvenlik Görevlisi (Silahsız)", "Bilgi İşlem Destek Elemanı", "Beden İşçisi (Temizlik)", "Satış Danışmanı" ve "Reyon Görevlisi" meslekleri takip etmiştir. İlk 10 meslek arasından 3'ü **(Makineci(dikiş), Model Makineci ve Konfeksiyon İşçisi)** hazır giyim sektörüne özgü meslekler olup, bu 3 meslekte işe yerleşenler toplam işe yerleşenlerin %23'ünü oluşturmaktadır. Sadece bu veri bile Tokat ilinde işe yerleştirmelerde hazır giyim sektörünün önemini gözler önüne sermektedir.

Mesleki Eğitim Faaliyetleri

İŞKUR, aktif işgücü piyasası programları aracılığıyla işgücü piyasasında becerileri eskimiş ya da hiçbir niteliği olmayan işgücüne beceri kazandırarak daha kolay iş bulmasına imkan vermekte ve işsizlikten istihdama geçişi kolaylaştırmaya çalışmaktadır. Aktif işgücü piyasası programları içerisinde bulunan mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları ve girişimcilik eğitim programları ile işgücüne nitelik kazandırmaktadır. Toplum yararına programlar ise işsizliğin yoğun olduğu yerlerde ve dönemlerde işgücünün, işgücü piyasasından uzak kalmasını önlemede önemli bir araçtır.

Tablo 5'te İŞKUR'un aktif işgücü piyasası programları kapsamında Tokat ilinde gerçekleştirdiği faaliyetlerin verileri yer almaktadır.

Tablo 5: Kurs ve Kursiyer Göstergeleri (2010-2015)

Yıllar	Aktif İşgücü Programları								Toplum Yararına Programlar	
	Mesleki Eğitim Kurs Sayısı	Mesleki Eğitim Kursiyer Sayısı	İEP Program Sayısı	İEP Katılımcı Sayısı	Girişimcilik Eğitimi Program Sayısı	Girişimcilik Eğitimi Katılımcı Sayısı	Toplam Kurs Sayısı	Toplam Kursiyer Sayısı	TYP Sayısı	TYP Katılımcı Sayısı
2015	71	2.068	206	828	9	265	286	3.161	133	12.256
2014	52	1.414	106	1.015	9	253	167	2.682	62	3.110
2013	65	2.022	98	635	9	278	172	2.935	112	3.743
2012	53	1.388	87	520	5	173	145	2.081	80	2.285
2011	82	1.898	31	153	8	172	121	2.223	4	179
2010	33	899	2	11	2	50	37	960	4	222

Kaynak: İŞKUR

2015 yılında aktif işgücü piyasası programı kapsamında toplam 286 kurs düzenlenmiş olup bu kurslardan toplam 3 bin 161 kişi faydalanmıştır. Tokat İŞKUR'un düzenlediği kurs programlarında 2010 yılına göre önemli ölçüde artış meydana geldiği Tablo 5 üzerinden görülmektedir. 2010 yılında toplam 37 kurs düzenlenmişken, 2015 yılında bu sayının 286'ya çıkması ve aynı zamanda 2010 yılındaki toplam kursiyer sayısı 960 iken, 2015 yılında 3 bin 161 kişi olması Tokat İŞKUR'un 2010 yılına göre 2015 yılında daha çok kişiye beceri kazandırdığını ve İŞKUR'un işgücü piyasasında etkinliğini arttırdığını göstermektedir. Bu süreçte özellikle işbaşı eğitim programlarında önemli bir artış yaşanmıştır. İşverenler tarafından oldukça rağbet gösterilen işbaşı eğitim programları, katılımcılar açısından da pratik eğitim almaları ve işyerinde tecrübe kazanarak sonrasında daha kolay iş bulmaları açısından önemli bir aktif işgücü programı olarak karşımıza çıkmaktadır. 2010 yılında 2 programın açıldığı ve bu programlardan 11 katılımcının faydalandığı görülmekteyken, 2015 yılında 206 program açılmış ve 828 kişi işbaşı eğitim programlarından katılımcı olarak yararlanmıştır. Mesleki eğitim kurslarında ise 2015 yılında 71 kurs düzenlenmiş olup bu kurslardan 2 bin 68 kişi faydalanmıştır.

Diğer bir aktif işgücü hizmeti olan girişimcilik eğitim programı kapsamında 2010 yılında 2 program düzenlenmişken bu sayı 2015 yılında 9'a yükselmiş ve katılımcı sayıları da 50'den 265'e yükselmiştir. Girişimcilik eğitim programları vasıtasıyla İŞKUR, kendi işini kurmak isteyenlerin de yanında olarak girişimcilik konusunda destek sağlamaktadır. Eğitimleri bitiren kişilere Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Katılım Belgesi verilmektedir. Bu belge, KOSGEB Yeni Girişimci Desteğine başvuru yapmak için gerekmektedir. Ayrıca engelli ve eski hükümlülerin, kendi işlerini kurmaları amacıyla

Türkiye İş Kurumu tarafından düzenlenen hibe destek programlarına başvuru yapabilmesi için girişimcilik belgesine sahip olması gerekmektedir.

Toplum yararına programlar dahilinde ise 2015 yılında 133 program düzenlenmiş olup bu programlardan 12 bin 256 kişi faydalanmıştır.

İşsizlik Ödeneği

İşsizlik sigortası, kişinin bir işyerinde çalışırken çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, kendi istek ve kusuru dışında işini kaybetmesi halinde uğradıkları gelir kayıplarını kısmen de olsa karşılayabilmek için, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren sigorta koludur. İşsizlik ödeneği almaya hak kazanabilmek için; kendi istek ve kusuru dışında işsiz kalmak, işten çıkış tarihinden önceki son 120 gün içinde prim ödeyerek sürekli çalışmış olmak, son üç yıl içinde en az 600 gün süre ile işsizlik sigortası primi ödemiş olmak, gerekmektedir.

İşsizlik ödeneği alma süresi son üç yıl içerisinde yatırılan prim sayısına göre göre değişmektedir. 600 gün sigortalı çalışan kişiler 180 gün, 900 gün sigortalı çalışanlar 240 gün, bin 80 gün sigortalı çalışanlar 300 gün işsizlik ödeneği almaya hak kazanırlar. Bu genel bilgiler ışığında Tablo 6 incelendiğinde; Tokat ilinde 2015 yılında toplam 4 bin 665 kişinin işsizlik ödeneğine başvurduğu, bu kişilerden 2 bin 308'inin işsizlik ödeneği almaya hak kazandığı anlaşılmaktadır. İşsizlik ödeneğine başvuru sayısı ve hak eden sayısı yıllar itibari ile artmıştır. Ancak başvuru sayısı ile işsizlik ödeneği almayı hak eden kişi sayısının artışı aynı oranda değildir. Bunun en önemli sebebi; yerel ve ulusal boyutta işsizlik sigortasının tanıtımının artması sonucu işten ayrılan kişilerin büyük çoğunluğunun işsizlik ödeneği almak için Kuruma başvuru yapmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 6: Yıllar İtibariyle İşsizlik Ödeneği Başvuru ve Hak Eden Sayısı (2010-2015)

Yıllar	İşsizlik Ödeneği Başvuru Sayısı	İşsizlik Ödeneği Hak Eden Sayısı
2015	4.665	2.308
2014	3.776	2.000
2013	2.919	1.679
2012	2.263	1.604
2011	1.578	1.354
2010	1.462	1.357

Kaynak: İŞKUR

Tablo 7'de işsizlik ödeneğini hak edenlerin meslek bilgileri yer almaktadır. Tokat ilinde işsizlik ödeneğini almaya hak kazananlar mesleklerine göre Tablo 7 üzerinden incelendiğinde "Beden İşçisi (Genel)" mesleğinin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Başka bir ifade ile işsizlik ödeneği almaya hak kazanan meslekler içerisinde "Beden İşçisi (Genel)" mesleğinin oranı yüzde 19'dur.

Tablo 7 üzerinde işsizlik ödeneği almayı hak edenlerin mesleklerini incelediğimizde, nitelik gerektirmeyen mesleklerin geniş yer kapladığı görülmektedir. Nitelikli mesleklerde çalışanların işsizlik maaşını hak etme sayısı daha düşüktür. Bu durumun dört farklı açıklaması olabilir:

- Birinci durum nitelikli mesleklerde çalışanların işverenler tarafından işten çıkarılma ihtimalinin düşük olmasıdır.
- İkinci durum nitelikli işlerde çalışanların eski işlerinden ayrıldıktan hemen sonra veya ayrılmadan önce yeni iş buldukları için işsizlik maaşına başvuru yapmaması durumudur.
- Üçüncü durum nitelikli mesleklere sahip kişiler çalıştıkları işlerden memnun olduğu için işlerinden ayrılmamaktadır.
- Dördüncü ve son durum ise işsizlik ödeneğinin hak etmek için gerekli olan şartları taşımamalarıdır.
-

"Beden İşçisi (Genel)" mesleğini yüzde 4,4 ile "Şoför-Yük taşıma", yüzde 3,1 ile "Temizlik Görevlisi" meslekleri takip etmiştir.

Tablo 7: Mesleklere Göre İşsizlik Ödeneğini Hak Eden Sayıları (2015)

Meslekler	İşsizlik Ödeneği Hak Edenler
Beden İşçisi (Genel)	436
Şoför-Yük Taşıma	102
Temizlik Görevlisi	72
Makineci (Dikiş)	68
Büro Memuru (Genel)	67
Satış Danışmanı	59
Aşçı	55
Konfeksiyon İşçisi	54
Ön Muhasebeci	48
Kamyon Şoförü	41
Diğer Meslekler	1.306
Toplam	**2.308**

Kaynak: İŞKUR

İKİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

İşgücü piyasasında arz ve talep dengesinin kurulması yolu ile daha etkin işleyişi sağlamak adına işgücü piyasasındaki gelişmeleri takip etmek önemli bir konuyu oluşturmaktadır. İşgücü piyasasında işgücü arzı ve talebinin niteliklerini ortaya çıkarmak ise söz konusu etkin işleyişin ön şartı olarak kabul edilmektedir. İşgücü arzında görülen fazlalıklara rağmen hala belirli alanlarda işgücü sıkıntısı çekilmekte, nitelik uyumsuzluğu sonucu işsizlik azalış eğilimine girememektedir. Bu sorun da gelişmiş ülkelerin dahi işgücü piyasasında en çok sıkıntı çektiği konuların başında gelmektedir.

İşgücü piyasasında eşleştirme hizmetlerinde yaşanan bu tür sıkıntıları bertaraf edebilmek için işgücünün istihdam edilebilirliğini arttırmak odak nokta olarak ortaya çıkmasına rağmen ilk önce işgücü piyasasının gerçek ihtiyaçlarını tespit etmek önemlidir. Bunun sebebi işgücü piyasasının ihtiyacı olmamasına rağmen söz konusu alanda işgücü yetiştirilmesi gibi etkin olmayan faaliyetlerde bulunmanın yarattığı etkinlik problemi olarak söylenebilir. Belirli bir alanda işgücü ihtiyacı var mı? İhtiyaç varsa kaç kişilik açık iş mevcut? Hangi beceriler aranmakta? Bir mesleğin temininde güçlük çekiliyorsa bunun sebebi işe başvuru yapılmaması mı, gerekli niteliğe sahip olunamadığından mı ya da ücret ve çalışma koşulları beğenilmediği için mi? Bu soruların cevaplarına ulaşmak, etkin bir eşleştirme hizmeti için zaruri görünmektedir. Bu sebeple işgücü piyasasının talep boyutunun ele alınıp, Kurum politikalarına yön vermesi için çok ciddi çalışmalar yapılmaktadır. İşgücü piyasasının arz yönünü ele alan ve istatistiklerini yayımlayan Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), bu çalışmalarını Sürekli Hanehalkı İşgücü Anketleri aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Talep tarafına ilişkin ise İŞKUR'un İşgücü Piyasası Araştırmaları bu alandaki boşluğu kapatmaya yöneliktir. Bu bağlamda işgücü piyasasının seyrini izlemek, değerlendirmek ve beklentileri açığa çıkarmak amacıyla İşgücü Piyasası Araştırması yapılmaktadır.

4904 sayılı Kanunda Türkiye İş Kurumuna verilen görevlere istinaden işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla Türkiye İş Kurumunca 2007 yılından beri İşgücü Piyasası Araştırmaları (İPA) periyodik olarak sürdürülmektedir. Değişik yöntemler kullanılarak 2007'den beri devam ettirilen araştırmalar 2009 yılından itibaren yılda iki defa yapılmaya başlanmıştır. İşgücü piyasası araştırmaları 2011 yılı ikinci yarısından itibaren TÜİK işbirliğiyle devam etmektedir.

Bu çalışmaların temel amaçları, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu çalışmanın önemli amaçlarından biride İŞKUR dışında da diğer kurum ve kuruluşların işgücü talebi hakkında bilgi ihtiyacını karşılamaktır.

Türkiye İş Kurumu, 2016 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 8 Nisan – 6 Mayıs 2016 tarihleri arasında Türkiye genelinde 88 bin 966 işyeri ziyaret edilerek yüze görüşme yöntemiyle veri derlenmiştir. TÜİK İşyeri Kayıtları Sistemi altlık kullanılarak Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev. 2 sınıflandırmasına göre Tarım, Kamu Yönetimi ve Savunma; Zorunlu Sosyal Güvenlik, Hane Halklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri ile Uluslararası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri dışındaki 17 alt sektörde yer alan ve 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri için 77 ilde tamsayım, 4 ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa) örneklem yöntemiyle çalışılmıştır. 2-9 ile 10-19 arası çalışanı olan işyerlerinde ise Türkiye geneli sonuç alabilmek için örneklem yöntemiyle sahaya çıkılmıştır. Bu tabakalarda il düzeyinde bir sonuç elde edilmemiştir.

İşyerleriyle, Kurum personeli tarafından yüz yüze görüşme yöntemiyle gerçekleştirilen "İl İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu" kapsamında,

- Temel işyeri bilgileri
- Mevcut istihdam bilgileri (Cinsiyet, Meslek)
- Açık iş (Meslek, Talep Edilen Eğitim ve Beceri düzeyleri, Arama Kanalı, Cinsiyet, Arama Süresi)
- Temininde güçlük çekilen meslekler (Meslek, Güçlük Çekme Nedeni)
- 30 Nisan 2017 tarihleri itibariyle artış/azalış olacağı düşünülen mesleklere ilişkin sorular sorulmuştur.

İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

İşyerleri ve Mevcut İstihdam bölümünde Tokat ilinde gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırması kapsamında bulunan işyerleri ile işyerlerinde çalışanlar üzerinde durulmaya çalışılacaktır. İşyerlerinin kuruluş yılı, İŞKUR hizmetlerinden yararlanma durumu ve hangi tür hizmetlerden yararlandığı, işyerlerinin vardiyalı çalışma yapma durumları, ihracat yapıp yapmama durumları ile part-time çalışanının bulunup bulunmadığı durumlarına ilişkin toplanan bilgilere yer verilecektir. Çalışma kapsamında Tokat ilinde 326 işyeri için veri derlenmiştir. Bu işyerlerinde 13 bin 121 çalışan tespit edilmiştir.

İşyeri Verileri

Tokat ilinde 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri için veri üretilmiştir. Tablo 8'de Tokat ilinde araştırma kapsamında olan işyerlerinin sektörel dağılımı incelenecektir.

Tablo 8: Sektörlere Göre İşyeri Sayıları

Sektörler	İşyeri Sayısı
İmalat	89
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	83
İnşaat	63
Eğitim	16
Ulaştırma ve depolama	15
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	15
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	13
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	12
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	8
Diğer hizmet faaliyetleri	5
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	3
Madencilik ve taş ocakçılığı	2
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	2
Genel Toplam	**326**

Kaynak: İPA 2016

Tokat ilinde "İmalat" sektörünün önemi, 2016 yılı işgücü piyasası araştırmalarında da kendini göstermiştir. Tokat ilinde çalışma kapsamına giren işyerlerinin yüzde 27,3'ü "İmalat" sektöründe yer almaktadır. Arz verileri incelenirken kayıtlı işsiz, açık iş ve işe yerleştirme verilerinde "İmalat" sektörünün Tokat ili için önemi ortaya çıkmıştı. Diğer bir ifadeyle "İmalat" sektörü Tokat ili için önde gelen bir sektör durumundadır. Türkiye geneli ile kıyaslama yapılacak olursa; Türkiye genelinde 20 ve

daha fazla istihdamlı işyerleri içerisinde "İmalat" sektöründe bulunan işyerlerinin ağırlığı yüzde 30,7'dir (29 bin 360 işyeri). Başka bir ifade ile Tokat ilinde "İmalat" sektöründe bulunan işyerlerinin toplam işyerleri içindeki ağırlığı, Türkiye ortalamasının altındadır. Tokat ilinde "imalat" sektöründen sonra en fazla işyeri "Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı" sektöründe faaliyet göstermektedir. Tokat'ta araştırma kapsamında il genelinde yer alan işyerlerinin yüzde 25,5'i bu sektörde bulunmaktadır. Tokat ilinde 20 ve daha fazla kişi istihdam eden her 2 işyerinden bir tanesi "İmalat" veya "Toptan Ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının Ve Motosikletlerin Onarımı" sektöründe faaliyet göstermektedir.

En az işyeri ise 2'şer işyeri ile "Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor" ve "Madencilik ve Taş Ocakçılığı Faaliyetleri" sektörlerinde bulunmaktadır. Daha sonra ise "Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı" 3 işyeri ile karşımıza çıkmaktadır. Türkiye genelinde 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri içerisinde ise en az işyeri olan sektör ise 365 işyeri ile "Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri" sektörüdür.

Ancak bu tablo okunurken Tokat ili düzeyinde 20 ve daha fazla istihdamı olan işyerleri araştırma kapsamına dahil olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca bu araştırma işyeri bazlı bir araştırma olup istihdamı 20'den az olan işyerleri araştırmaya dahil edilmediği için "Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor" ve "Madencilik ve Taş Ocakçılığı Faaliyetleri" sektörlerinde yer alan işyerlerinin sayısının Tablo 8'de düşük olması doğaldır.

Şekil 5: İşyerlerinin Yaşa Göre Dağılımı

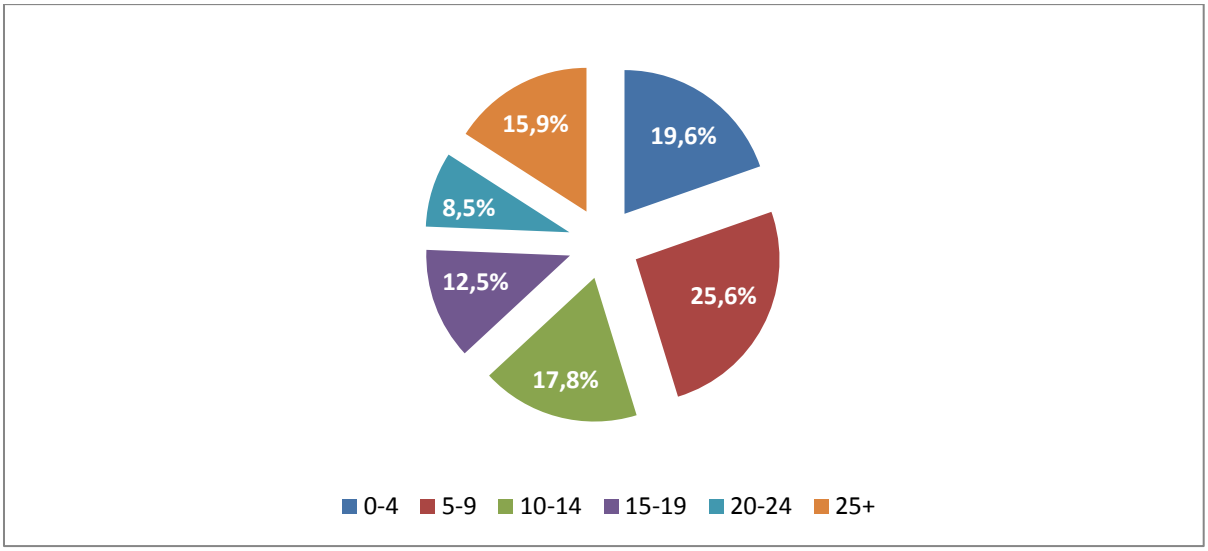

Kaynak: İPA 2016

Şekil 5'e göre Tokat ilinde araştırma kapsamında yer alan işyerlerinin yüzde 25,6'sını 5-9 yaş arasındaki işyerleri oluşmaktadır. 0-4 yaş arasında olan işyerlerinin ağırlığı ise yüzde 19,6'dır. 2016 İPA araştırması kapsamındaki işyerlerinin yaklaşık yarısı 0-9 yaş aralığındadır. Ayrıca her 4 işyerinden biri ise 20 ve daha fazla yıldır faaliyet göstermektedir. Tokat'ta yaş gruplarına göre işyerlerinin dengeli dağılmadığı, işyeri sayısı ile işyerinin yaşı arasından bir ilişkinin olmadığı görülmektedir.

Şekil 6: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Sektörel Dağılımı

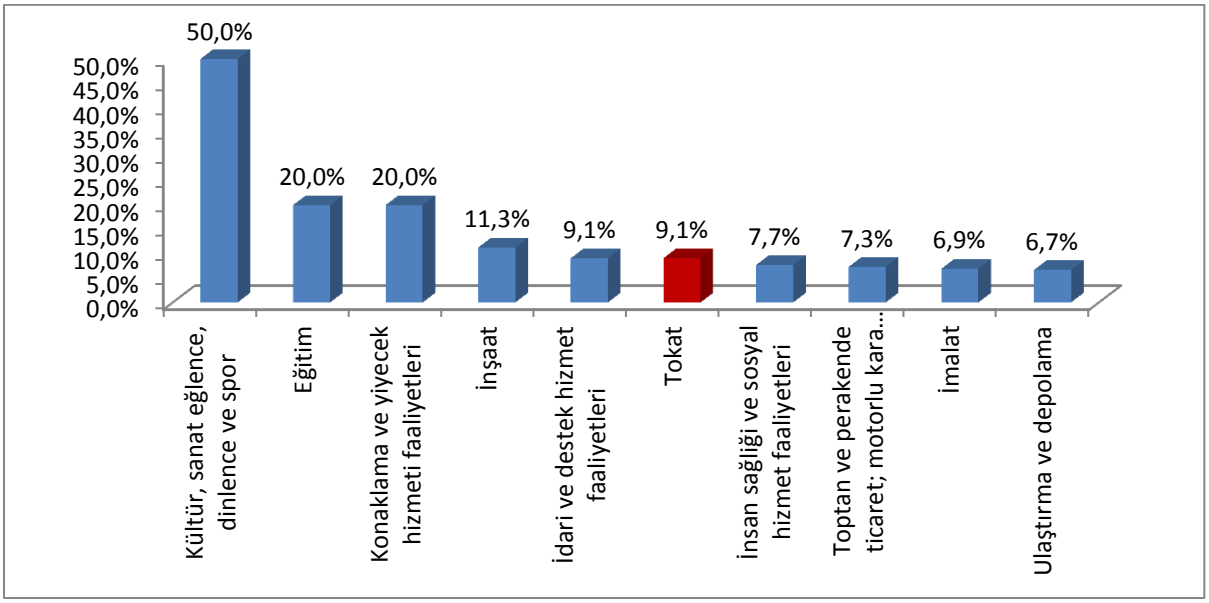

Kaynak: İPA 2016

Şekil 6'ya göre Tokat ili genelinde sektörlere göre part-time çalışanı olan işyerlerinin oranı yüzde 9,1'dir. Türkiye genelinde 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde ise bu oran yüzde 12'dir. Tokat ilinde "Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor" sektöründe yer alan işyerlerinin yüzde 50'sinde part time çalışan bulunmaktadır ve bu sektör sektörlere göre part-time çalışanı olan işyerlerinin dağılımı sıralamasında ilk sırada yer almaktadır. Tokat ilinde ikinci sırada ise %20 ile "Eğitim" ve "Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri" sektörleri yer almıştır. Bu üç sektörde bulunan işyerlerinde part-time çalışan ortalamasının fazla olmasının temel sebebi, bu alanların part-time çalışmaya uygun olmasındandır. Türkiye genelinde ise ilk sırada yüzde 38,2 ile "İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri" sektörü yer alırken bu sektörü yüzde 27,1 ile "Eğitim", yüzde 26,3 ile "Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor" sektörleri takip etmiştir.

Tokat ilinde "Ulaştırma ve Depolama" sektöründe yer alan işyerlerinin yüzde 6,7'sinde part time çalışan bulunmaktadır ve "Ulaştırma ve Depolama" sektörü bu oran ile son sırada yer

almaktadır. Bunu yüzde 6,9 ile "İmalat" sektörü takip etmektedir. Türkiye genelinde ise part time çalışan sayısı en az olan sektör yüzde 5,7 ile "İnşaat" sektörüdür.

Part-time çalışmalar, esnek bir çalışma şekli olup işgücü piyasasında kadınlar tarafından oldukça talep edilmektedir. Gerek ailevi yükümlülükler gerekse işgücü piyasasında işverenlerin kadın emeğinden sürekli olarak faydalanabilme yönündeki olumsuz algısı kadınları, part-time şeklinde istihdam biçimlerine yönlendirmektedir. Grafik 7'de part-time çalışma yapılan ve yapılmayan işyerlerindeki kadın çalışanların oranları bulunmaktadır.

Şekil 7: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinde Kadın İstihdamı

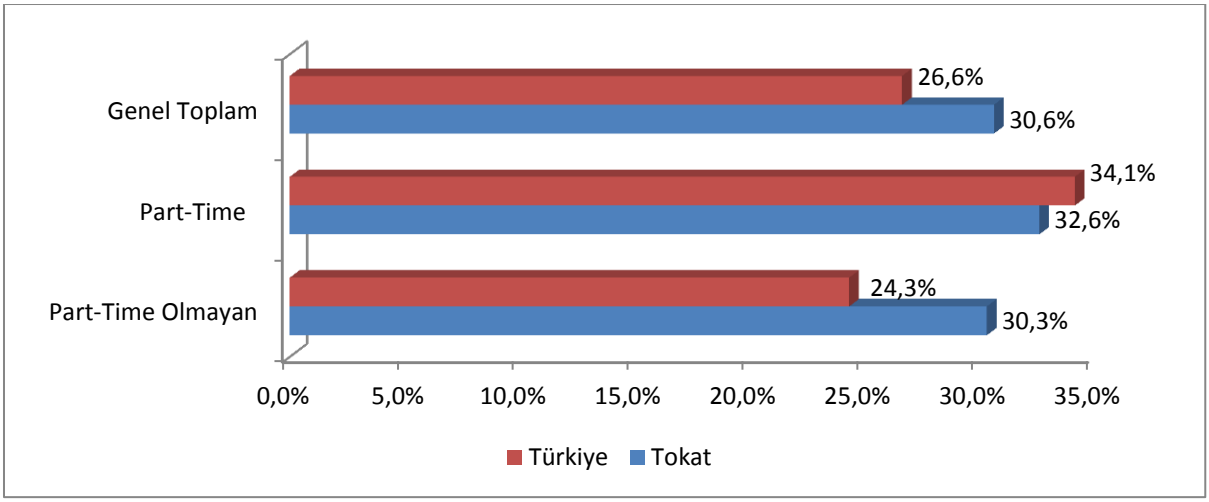

Kaynak: İPA 2016

Şekil 7 yorumlanırken çalışanların hepsinin part time çalışmıyor olabilecekleri dikkate alınmalıdır. Sonuçta araştırma kapsamındaki işyerlerine part-time çalışanlarının olup olmadığı sorulmuş olup, part-time çalışanların hangi mesleklerde çalıştığı bilgisi sorulmamıştır. Bu bilgiden hareketle Şekil 7 incelendiğinde Türkiye genelinde 20+ istihdamlı işyerlerinde çalışanların yüzde 26,6'sını kadınlar oluşturmaktayken Tokat ilinde çalışanların yüzde 30,6'sı olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Part-time çalışma yapma durumlarına göre Tokat ili verileri incelendiğinde ise bu esnek çalışma şeklini kullanan işyerlerinde çalışanların içinde kadınların oranı yüzde 32,6 iken bu çalışma şeklini kullanmayan işyerlerindeki kadın çalışanların oranı yüzde 30,3 olarak tespit edilmiştir. Türkiye genelinde part-time çalışma yapan işyerlerinde kadın çalışanların oranı yüzde 34,1 iken, bu oran part-time çalışma yapmayan işyerlerinde yüzde 24,3'te kalmıştır.

Şekil 8: Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerinin Sektörlere Göre Dağılımı

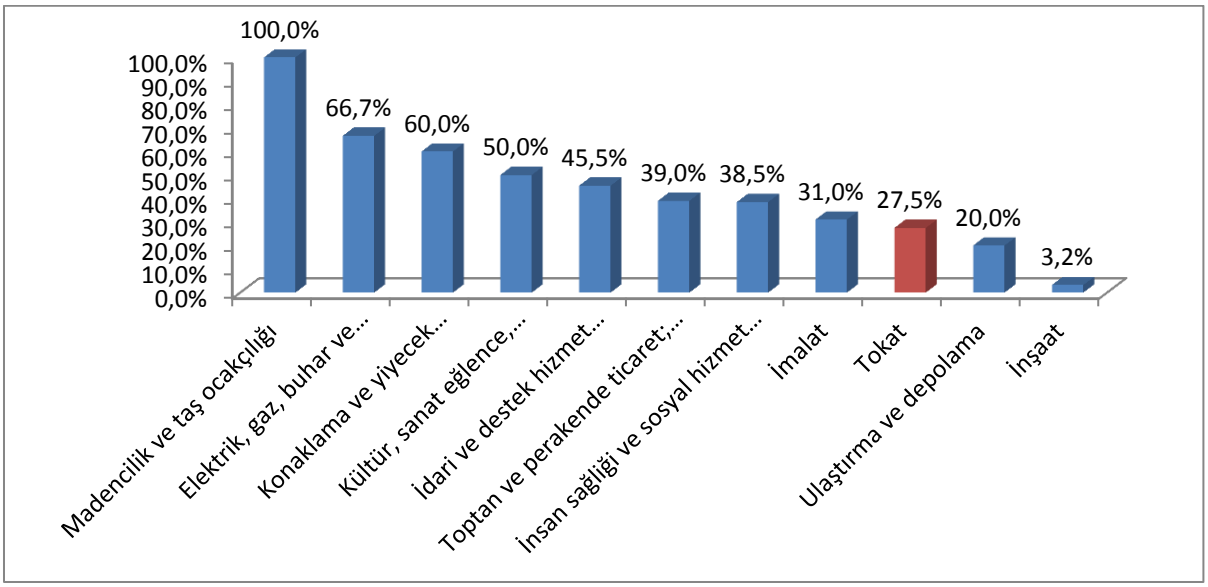

Kaynak: İPA 2016

Tokat ilinde işyerlerinin yüzde 27,5'inde vardiyalı çalışma mevcut olup bu oran 20+ istihdamlı işyerleri için Türkiye genelinde yüzde 51,5'tir. Tokat ilinde en fazla vardiyalı çalışma yapılan sektör "Madencilik ve Taş Ocakçılığı" sektörüdür. Başka bir ifade ile bu sektörde faaliyet gösteren 20+ istihdamlı tüm işyerlerinde vardiyalı çalışma söz konusudur. Ancak "Madencilik ve Taş Ocakçılığı" sektöründe işyeri sayısının diğer sektörlere göre az olması da bu oranın yüksek olmasına sebep olmaktadır. "İnşaat" sektörü ise en az vardiyalı çalışma yapılan sektör olmuştur. Bunun en önemli nedeni Tokat ilinde "İnşaat" sektöründe çalışan işgücünden ancak günün belirli zamanlarında verim alınmasıdır. Türkiye genelinde ise 20 ve daha fazla istihdamlı sektörler içerisinde en fazla vardiyalı çalışma yapan sektör yüzde 79,4 ile "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı", en az vardiyalı çalışma yapan sektör yüzde 13 ile "Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler" sektörüdür.

Tokat ili genelinde vardiyalı çalışma yapma oranının üstünde orana sahip sektörler; "Madencilik ve Taş Ocakçılığı", "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı" , "Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri", "Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor", "İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri", "Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı", "İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri", "İmalat" sektörleri olmuştur. "Ulaştırma ve Depolama" ve "İnşaat" sektörlerinde vardiyalı çalışma yapılma oranı Tokat ortalamasının altında kalmıştır.

Şekil 9: Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerinde Kadın İstihdamı

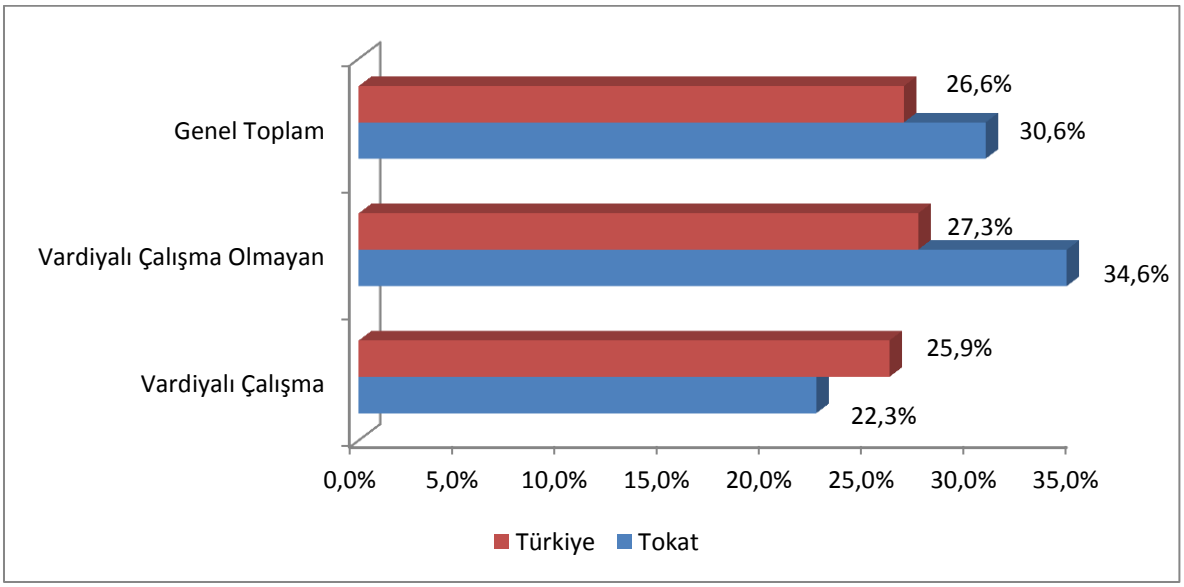

Kaynak: İPA 2016

Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde özellikle gece çalışmalarında erkekler daha yoğun bir şekilde çalıştırılmaktadır. Kadın işçilerin gece vardiyasında çalışabilmesi mevzuat açısından da özel düzenlemelere tabidir. Yasal yükümlülükler ve ailevi sorumluluklar gibi sebeplerle vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde erkek işgücünün daha fazla çalışması beklendik bir durumdur. Gündüz vardiyalarında bu husus geçerli olmasa da genel olarak erkek işgücü tercihinde bir eğilim söz konusudur.

Şekil 9'da söz konusu eğilim göze çarpmaktadır. Vardiyalı çalışma yapılmayan işyerleri için kadınların çalışma oranı, vardiyalı çalışma yapılan işyerlerine kıyasla daha fazladır. Tokat ilinde vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde çalışanların yüzde 22,3 kadın, yüzde 77,7'si ise erkeklerden oluşmaktadır. Tokat ilinde vardiyalı çalışma yapılmayan işyerlerinde ise kadınların çalışma oranı yüzde 34,6'ya yükselmiştir. Bu işyerlerinde de erkeklerin nihai olarak daha fazla oranda çalıştığı görülmektedir. Fakat bunun sebebi genel olarak Tokat ilinde 20+ istihdamlı işyerlerinde çalışanların sadece yüzde 30,6'sının kadınlardan oluşmasıdır. Yani her 10 çalışandan 3'ü kadın 7'si erkeklerden oluşmaktadır. Kadınların işgücüne katılımı teşvik edildikçe, her iki durumda çalışan kadın çalışan sayısı artacaktır.

Türkiye ortalamasında vardiyalı çalışma yapılan ve yapılmayan işyerlerindeki kadınların çalışma durumlarında belirgin bir fark bulunmamaktadır. Vardiyalı çalışma yapılmayan işyerlerindeki çalışanlarda kadınların oranı, vardiyalı çalışma yapılan işyerlerine göre sadece 1,4 puan bir farkla fazladır. Şekilden de görüldüğü üzere bu fark Tokat ilinde çok daha fazla belirgindir.

Şekil 10: İhracat Yapan İşyerlerinin Sektörlere Göre Dağılımı

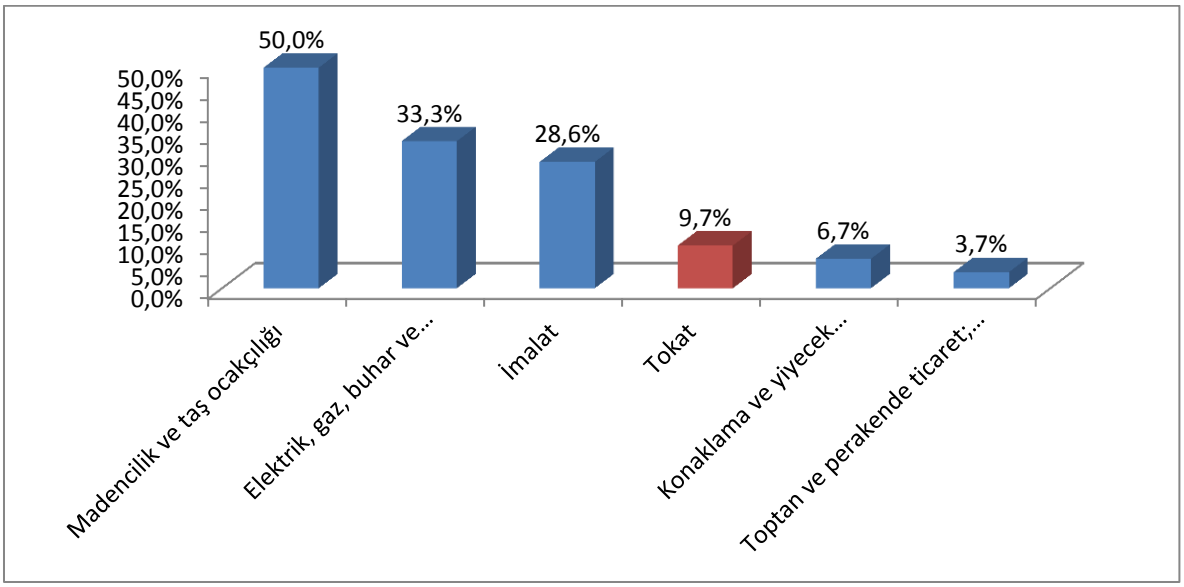

Kaynak: İPA 2016

Tokat ilinde 17 sektörden sadece 5 sektörde bulunan işyerleri ihracat yapmaktadır. Tokat ilinde vardiyalı çalışma yapan işyerlerinin oranı yüzde 9,7'dir. Başka bir ifade ile Tokat'ta 2016 İPA çalışması kapsamında ziyaret edilen 20+ istihdamlı 326 işyerinden sadece 32'si ihracat yapmaktadır. Türkiye genelinde ise 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 24,2'si (23 bin 143 işyeri) ihracat yapmaktadır. Türkiye genelinde ihracat yapılmayan sektör yoktur ve en fazla ihracat yapılan sektör yüzde 55 ile "İmalat", en az ihracat yapılan sektör yüzde 0,2 ile "Eğitim" sektörüdür.

Tokat ilinde "Madencilik ve Taş Ocakçılığı" sektöründe bulunan işyerlerinin yüzde %50'si, "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı" sektöründe bulunan işyerlerinin yüzde 33,3'ü ve "İmalat" sektöründe bulunan işyerlerinin yüzde 28,6'sı ihracat yapmaktadır. Bu üç sektörde ihracat yapma oranı Tokat ili ortalamasın üstündedir. "Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri" ile "Toptan ve Perakende" sektörleri ise Tokat ortalamasının altında kalmıştır.

Tokat ilinde İhracat yapan işyeri sayısının artması için Tokat'ın liman ve sınır kapılarına ulaşımının hızlı ve kolay olması gerekmektedir. Bu amaçla Tokat–Niksar-Akkuş yolunun tamamlanarak Tokat'ın liman kenti Samsun'a karayolu mesafesinin azaltılması ve Tokat Havaalanının yeniden inşa edilerek kargo uçaklarının inişine uygun hale getirilmesi ilin mülki ve idari amirlerince amaçlanmaktadır. Ulaşım problemleri aşıldıktan sonra tarım ve maden yönünden zengin olan Tokat coğrafyası, ihraç edeceği ürün ve hizmetler ile dünya pazarında etkisini artıracaktır.

Şekil 11: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Durumuna Göre Arama Kanallarının Dağılımı

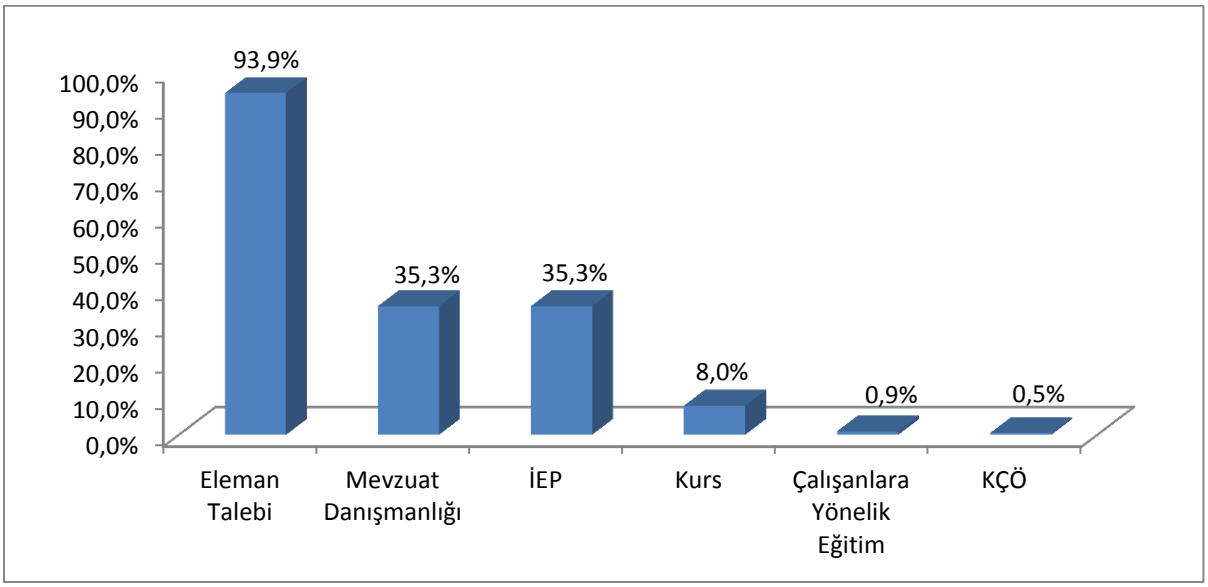

Kaynak: İPA 2016

Tokat ilinde bulunan 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 66,2'si İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır. Başka bir ifade ile araştırma kapsamında yer alan 326 işyerinin 216'sı İŞKUR hizmetlerinden faydalandığını söylemiştir. Türkiye genelinde ise İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı yüzde 50,9'dur ve Tokat ortalamasının altında kalmıştır. Tokat'ta İŞKUR hizmetlerinden faydalanan 20+ istihdamlı işyeri oranının ülke ortalamasından yüksek olması, Tokat İŞKUR'un ülke geneline göre daha aktif çalıştığını göstermektedir.

Tokat'ta İŞKUR hizmetlerinden faydalanmış olan bu işyerleri en çok İŞKUR'dan "Eleman Talebi" noktasında hizmet almıştır. Araştırma kapsamındaki işyerlerinin yüzde 93,9'u İŞKUR'dan eleman talebinde bulunmuşlarken, yüzde 35,3'ü "Mevzuat Danışmanlığı" ve "İEP" hizmeti için Tokat İŞKUR ile iletişime geçmiştir. Özellikle son dönemlerde işverenlerin ihtiyacı olan personeli kendi kurum kültürüne göre İŞKUR desteği ile yetiştirmek istemesi amacıyla işbaşı eğitim programlarına ilgi göstermesi, Tokat ilinde "İEP" hizmetinin artmasına neden olmuştur.

Tokat ilinde işverenlere İŞKUR'un "Kısa Çalışma Ödeneği (KÇÖ)" ve "Çalışanlara Yönelik Eğitim" hizmetlerinden çok düşük oranda faydalanmıştır. Bu durum Tokat ilinde 20+ çalışanı olan işyerlerinde ekonomik kriz ve benzeri durumlardan dolayı ekonomik sıkıntı yaşayan işyeri sayısının az olduğu göstermektedir.

Türkiye genelinde 20+ istihdamlı işyerlerinde İŞKUR hizmetlerinden faydalanma sıralaması Tokat ile aynıdır.

Şekil 12: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları

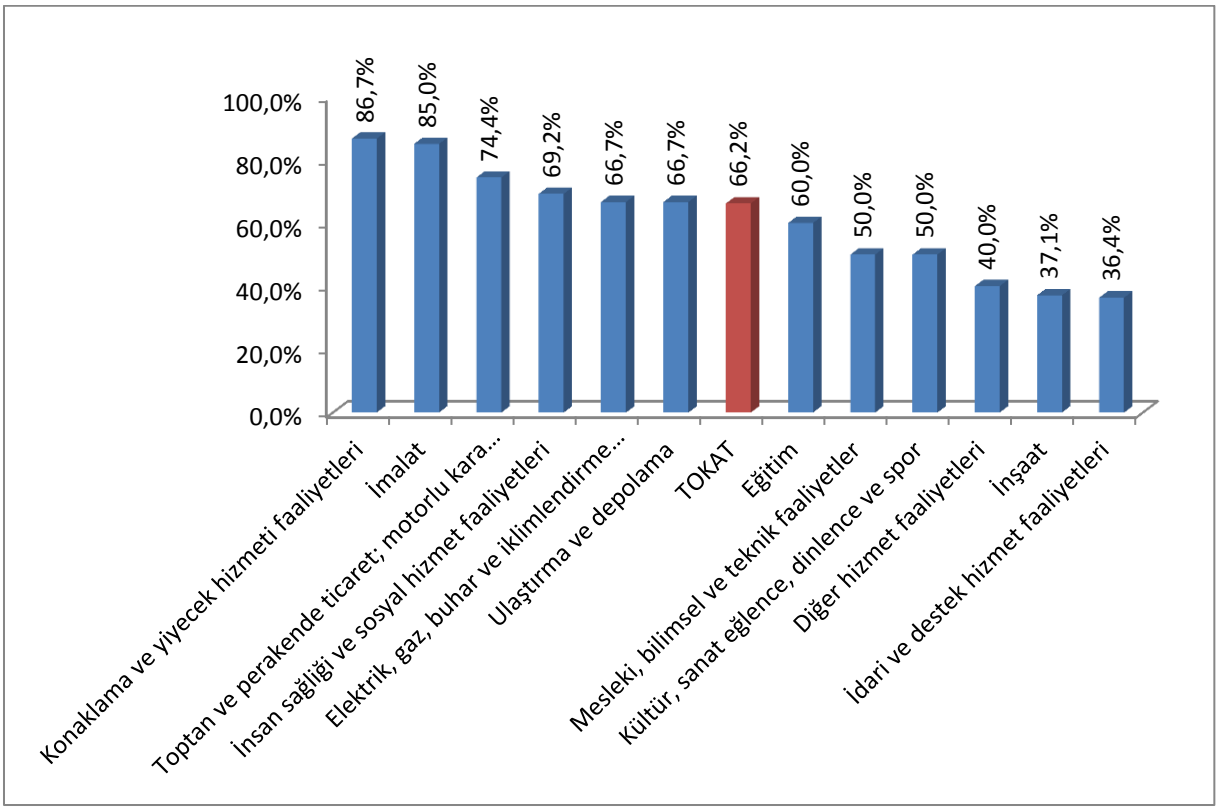

Kaynak: İPA 2016

Şekil 12'de ise İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranları sektörler bazında gösterilmiştir. Tokat ilinde "Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri Faaliyetleri" sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin yüzde 86,7'si İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır ve sektörler arasında ilk sırada yer almaktadır. Tokat'ta "Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri Faaliyetleri" sektöründeki işyerlerinde garson, bulaşıkçı, aşçı, aşçı yardımcısı, komi, kat görevlisi vb. mesleklerde çalışanların sirkülasyonları fazladır. Bu sektörde faaliyet gösteren işyerleri personel açığını hızlı karşılamak amacıyla İŞKUR'un eleman talebi, işbaşı eğitim programı ve mesleki eğitim kursu hizmetlerinden sıklıkla faydalanmaktadır. Bu durum "Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri Faaliyetleri" sektörünün İŞKUR hizmetlerinden en fazla faydalanan sektör olmasının temel nedenidir.

"Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri Faaliyetleri" sektörünü yüzde 85 ile "İmalat", yüzde 77,4 ile "Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı" sektörü takip etmiştir. İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı en az olan sektör ise yüzde 36,4 ile "İdari ve Destek Hizmetleri" sektörüdür. 2016 İPA çalışması kapsamında "Madencilik ve Taş Ocakçılığı" sektöründe faaliyet gösteren işyerleri İŞKUR hizmetlerinden faydalanmadığını belirtmiştir.

İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranları Tokat ortalaması ile (yüzde 66,2) karşılaştırıldığında, yüzde 50 ile "Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler" ve "Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor", yüzde 40 ile "Diğer Hizmet Faaliyetleri", yüzde 37,1 ile "İnşaat", yüzde 36,4 ile "İdari ve Destek Hizmetleri" sektörlerinin Tokat ili ortalamasının altında kaldığı görülmektedir.

Tablo 9: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları

Sektörler	Çalışanlara Yönelik Eğitim	Eleman Talebi	İEP	KÇÖ	Kurs	Mevzuat Danışmanlığı
İmalat	1,4%	95,9%	32,4%	1,4%	17,5%	29,7%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
İnşaat	0,0%	87,0%	26,1%	0,0%	4,3%	39,1%
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	0,0%	96,7%	36,1%	0,0%	1,6%	39,3%
Ulaştırma ve depolama	0,0%	90,0%	30,0%	0,0%	0,0%	20,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	7,7%	100,0%	53,8%	0,0%	7,7%	46,2%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	0,0%	75,0%	0,0%	0,0%	0,0%	75,0%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	0,0%	100,0%	50,0%	0,0%	0,0%	50,0%
Eğitim	0,0%	100,0%	33,3%	0,0%	0,0%	22,2%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	0,0%	77,8%	55,6%	0,0%	11,1%	33,3%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	0,0%	50,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genel Toplam	0,9%	93,9%	35,3%	0,5%	8,0%	35,3%

Kaynak: İPA 2016

Tokat ilinde sektörlerin İŞKUR'un hangi hizmetlerinden daha çok yararlandığı sorusunun cevabı Tablo 9'da yer almaktadır. Tablo 9 incelendiğinde; yalnızca "İmalat" sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin İŞKUR'un tüm hizmetlerinden faydalandığı görülmektedir. "İmalat" sektöründeki hizmetlerden faydalanan işyerlerinin yüzde 95,9'u "Eleman Talebi", yüzde 32,4'ü "İşbaşı Eğitim Programı", yüzde 29,7'si "Mevzuat Danışmanlığı", yüzde 17,5'i "Kurs", yüzde 1,4 "KÇO" ve "Çalışanlara Yönelik Eğitim" hizmetlerinden faydalanmıştır.

İŞKUR'un "Kısa Çalışma Ödeneği" hizmetinden yalnızca "İmalat" sektörü işyerleri faydalanmıştır. Bu sonuçtan hareketle Tokat ilinde araştırma kapsamına giren 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri arasında kriz ve zorlayıcı sebepler sadece "İmalat" sektöründe faaliyet gösteren işyerlerini etkilemiştir denilebilir.

Tablo 9'a göre "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı" sektörlerindeki İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerinin tamamı hem "Eleman Talebi" hem de "Mevzuat Danışmanlığı" hizmetlerinden faydalanmışlardır.

İŞKUR hizmetlerinden faydalanan "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı", "Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri", "İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri", "Eğitim" ve "Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor" sektörlerindeki işyerlerinin tamamı İŞKUR'un "Eleman Talebi" hizmetinden faydalanmaktadır. Tablo 9'a göre İŞKUR'un "Kurs" hizmetinden en fazla faydalanan sektör "İmalat" sektörüdür. Tokat'ta İŞKUR'un "Kurs" hizmetinden en fazla oranda "İmalat" sektöründeki işyerlerinin faydalanmasının en büyük nedeni, Tokat'taki tekstil firmalarının kalifiye personel bulamaması sonucu Tokat İŞKUR ile işbirliği yaparak kalifiye personeli kurs aracılığı ile temin etme isteğidir.

Şekil 13'te ise İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerinin vardiyalı çalışma, part-time çalışma ve ihracat yapma durumları Tokat ili ve Türkiye geneli karşılaştırması yapılarak incelenmiştir.

Şekil 13: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan İşyerlerinin Durumu

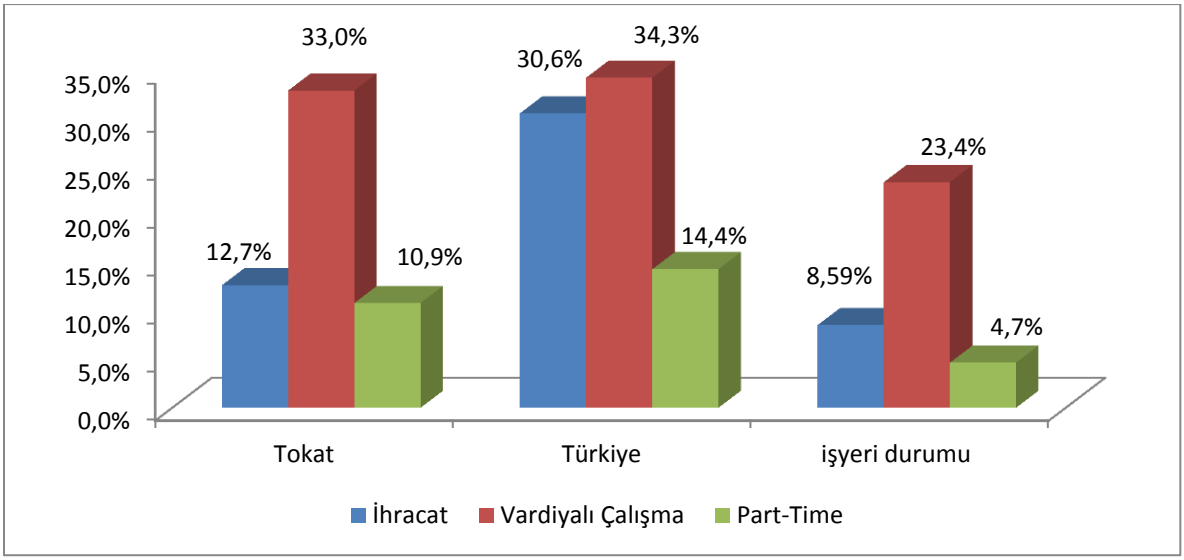

Kaynak: İPA 2016

Türkiye genelinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin yüzde 34,3'ü vardiyalı çalışma yapmaktadır. Tokat ilinde ise bu oran yüzde 33 olarak gerçekleşmiştir. Ancak Tokat ilinde araştırma kapsamına giren tüm işyerlerinde vardiyalı çalışma yapılma odanı yüzde 23,4'tür. Tokat'ta İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinde part time çalışma yapılan işyerleri, vardiyalı çalışma yapan işyerleri ve ihracat yapan işyerleri oranı Türkiye ortalamasının altında kalmıştır.

Tokat ilinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin il geneline göre daha yüksek oranda part time çalışanı vardır ve bu işyerlerinde daha yüksek oranda vardiyalı çalışma ve ihracat yapılmaktadır.

Mevcut İstihdam

Tokat ilinde araştırma kapsamına dahil olan 20+ istihdamlı işyerlerinde çalışanların verileri Mevcut İstihdam başlığı altında incelenecektir.

Tokat ilinde 20+ istihdamlı işyerleri için toplam çalışan sayısı 13 bin 121 olarak tespit edilmiştir. Cinsiyet bağlamında ele alındığında ise 9 bin 107 çalışan (yüzde 69) erkeklerden, 4 bin 14 (yüzde 39) çalışan ise kadınlardan oluşmaktadır.

Tablo 10: Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı

Sektörler	Erkek	Kadın	Toplam
Madencilik ve taş ocakçılığı	69	1	70
İmalat	4092	2640	6733
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	444	2	446
İnşaat	1066	91	1157
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	1428	393	1821
Ulaştırma ve depolama	402	37	439
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	307	86	393
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	77	9	86
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	607	167	773
Eğitim	244	233	477
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	262	336	598
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	67	11	78
Diğer hizmet faaliyetleri	42	8	50
Genel Toplam	**9.107**	**4.014**	**13.121**

Kaynak: İPA 2016

Tablo 10'a göre sektörlere göre çalışanların dağılımda Tokat ilinde çalışanların önemli bir ağırlığının "İmalat" sektöründe istihdam edildiği görülmektedir. Tokat ilinde toplam çalışanların %51,3'ü (6 bin 733 kişi) "İmalat" sektöründe çalışmakta olup, "İmalat" sektörünün Tokat ili için

önemi bu verilerden de anlaşılmaktadır. Tokat ili genelinde erkek çalışanların yüzde 45'i, kadın çalışanların yüzde 66'sı "İmalat" sektöründe çalışmaktadır. Ayrıca "İmalat" sektöründe çalışanların yüzde 61'inin erkek, yüzde 39'u kadındır.

Tokat ilinde çalışan sayısında lokomotif görevi yapan "İmalat" sektörünü bin 821 çalışan ile "Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı" , bin 157 çalışan ile "İnşaat" sektörü takip etmiştir.

Kadın çalışan sıralamasında ilk sırada yer alan "İmalat" sektörünü "Toptan Ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı", "İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri" ve "Eğitim" sektörleri takip etmiştir.

Cinsiyete göre çalışan sayıları Tablo 10 üzerinde incelendiğinde "İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri" sektörü haricinde diğer tüm sektörlerde erkek çalışan sayısının kadın çalışan sayısından fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Tokat'ta kadın çalışan sayısının en az olduğu sektör ise "Madencilik ve Taş Ocakçılığı" sektörüdür. Beden gücünün ve fiziki dayanıklılığın ön planda olduğu bu sektörde kadın çalışan sayısının bu denli az olması doğaldır.

Şekil 14: Sektörlere Göre Ortalama Çalışan Sayıları

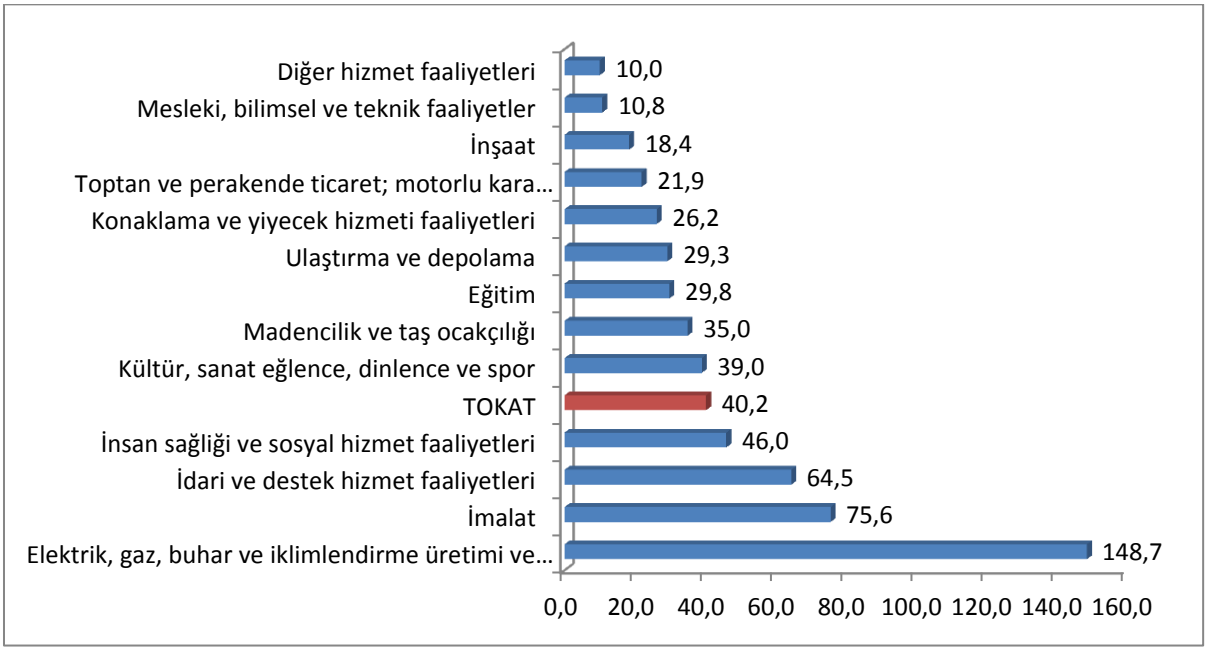

Kaynak: İPA 2016

Şekil 14'te Tokat ilinde sektörlere göre ortalama çalışan sayıları gösterilmiştir. Tokat ilinde sektörel bazda ortalama çalışan sayısı 40,2 tespit edilmiştir. Türkiye genelinde ise 20+ istihdamlı işyerlerinde ortalama çalışan sayısı 59 olup, Tokat Türkiye ortalamasının altında kalmıştır.

Tokat ilinde ortalama çalışan sayısının en fazla olduğu sektör 148,7 çalışan ile "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı" sektörüdür. Bunun en önemli nedeni bu sektörde işyeri sayısının az, çalışan sayısının fazla olmasıdır. "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı" sektörünü 75,6 çalışan ortalaması ile "İmalat", 64,5 çalışan ortalaması ile "İdari ve Destek Faaliyetleri" sektörleri takip etmiştir.

"İmalat" sektörünün Tokat ili için en yüksek istihdamı barındıran bir sektör olduğu daha önce ifade edilmişti. Ancak "İmalat" sektöründeki işyeri sayısının diğer sektörlere nazaran daha fazla olması, "İmalat" sektörünün ortalama çalışan sayısı sıralamasında ikinci sırada kalmasına neden olmuştur.

Tokat ilinde ortalama çalışan sayısı en az olan sektör ise 10 çalışan ortalaması ile "Diğer Hizmet Faaliyetleri" sektörüdür. Bu sektörde çalışma kapsamında 5 işyeri ziyaret edilmiş, toplam 80 çalışan olduğu tespit edilmiştir. Bunu 10,8 çalışan ortalaması ile ""Mesleki bilimsel ve teknik faaliyetleri", 18,4 çalışan ortalaması ile "İnşaat" sektörleri takip etmiştir.

"Diğer Hizmet Faaliyetleri", "Mesleki Bilimsel ve Teknik Faaliyetler", "İnşaat", "Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı", "Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri Faaliyetleri", "Ulaştırma ve Depolama", "Eğitim", "Madencilik ve Taş Ocakçılığı", "Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor" sektörlerinde ortalama çalışan sayısı Tokat ortalamasının altında kalırken; "İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri", " İdari ve Destek Faaliyetleri", "İmalat" ve "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı "sektörlerinde ortalama çalışan sayısının Tokat ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Tablo 11: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları

Meslek Grubu	Erkek	Kadın	Toplam
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	2.943	1.551	4.494
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	1.719	592	2.311
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	1.255	633	1.887
Hizmet ve Satış Elemanları	1.250	470	1.720
Profesyonel Meslek Mensupları	683	377	1.060
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	664	100	764
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	402	263	666
Yöneticiler	184	28	212
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	8	0	8
Genel Toplam	**9.107**	**4.014**	**13.121**

Kaynak: İPA 2016

İl genelindeki çalışan sayıları, sektörlerden sonra meslek grubu bazında da Tablo 11'deki veriler üzerinden değerlendirilebilir. Tablo 11'e göre Tokat ilinde toplam çalışanların 4 bin 494'ü "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar" meslek grubunda çalışmakta olup, bu meslek grubunda çalışanlar toplam çalışanların yüzde 34,2'sini oluşturmaktadır. Erkek çalışanların yüzde 32,3'ü, kadın çalışanların yüzde 38,6'sı "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar" meslek grubunda çalışmaktadır. İkinci sırada ise "Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar" meslek grubu yer almakta olup, toplam çalışanların yüzde 17,6'sı bu meslek grubunda çalışmaktadır. "Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar" meslek grubunda çalışan erkekler toplam erkeklerin yüzde 19'unu; kadın çalışanlar toplam kadın çalışanların yüzde 15'ini oluşturmaktadır.

Çalışan sayısının en az olduğu meslek grubu ise "Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları" meslek grubudur. Tokat ilinin sosyo-ekonomik yapısı ve coğrafi konum itibariyle ormancılık ya da tarımsal faaliyetin önemli olmasına rağmen araştırma kapsamında "Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları" meslek grubunda 20+ istihdamlı işyerleri sayısı az olduğu için çalışan sayısı en az olan meslek grubu olmuştur.

Tablo 12: İşyeri Yaşına ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı

İşyeri Yaşı	Erkek	Kadın	Toplam
0-4	2.403	1.845	4.248
5-9	1.956	908	2.864
10-14	1.481	476	1.957
15-19	766	276	1.042
20-24	958	342	1.300
25+	1.544	167	1.711
Genel Toplam	9.107	4.014	13.121

Kaynak: İPA 2016

Tablo 12'de çalışanların istihdam edildiği işyerlerinin yaş bilgileri bulunmaktadır. Tokat ilinde en fazla çalışana sahip işyerleri 4 bin 248 çalışan (yüzde 32) ile 0-4 yaş aralığındadır. Bunu sırasıyla 5-9 ve 10-14 yaş aralığındaki işyerleri takip etmiştir. Toplam çalışan sayısı ez az olan yaş aralığı ise bin 42 çalışan ile 15-19 yaş aralığıdır. Toplam çalışan sayısı ile işyerinin yaşı arasında herhangi bir orantı görülmemektedir. Bu tabloda öne çıkan en önemli husus; işyeri yaşı büyüdükçe toplam çalışanlar içerisinde kadınların oranında genel olarak azalma meydana gelmesidir. 0-4 yaş arasında olan işyerlerinde çalışanların yüzde 43,4'ü kadınlardan oluşmaktayken, 5-9 yaş arasındaki işyerlerinde kadınların oranı yüzde 31,7; 10-14 yaş için yüzde 24,3; 15-19 yaş için yüzde 26,5; 20-24 yaş için yüzde 26,3; 25+yaş için ise yüzde 9,7 olduğu görülmüştür.

Erkeklerde ise işyeri yaşı arttıkça toplam çalışanlar içinde erkek çalışan oranı genel olarak artmaktadır. 0-4 yaş aralığındaki işyerlerinde toplam çalışanların yüzde 56,5'ini erkek çalışanlar oluşturmaktayken, 5-9 yaş arağında yüzde 68,2; 10-14 yaş aralığında yüzde 75; 15-19 yaş aralığında yüzde 73,5; 20-24 yaş aralığında yüzde 73,6 ve 25 yıl ve daha uzun süredir faaliyet gösteren işyerlerinde yüzde 90 oranında erkek çalışan bulunmaktadır.

0-4 yaş aralığında çalışan erkek sayısı toplam erkek çalışanların yüzde 26'sını oluşturmuştur. Bunu yüzde 21 ile 5-9; yüzde 17 ile 25+; yüzde 16 ile 10-14 yaş aralığındaki işyerleri takip etmiştir.

Kadınlarda ise 0-4 yaş aralığında çalışan kadın sayısı toplam kadın çalışan sayısının yüzde 45,9'unu oluşturmaktadır. Bunu yüzde 22,6 ile 5-9; yüzde 11,8 ile 10-14; yüzde 6,8 ile 15-19; yüzde 8,5 ile 20-24 yaş aradığındaki işyerleri takip etmiştir. 25 ve daha uzun süredir faaliyet gösteren işyerlerinde çalışan erkek sayısı toplam erkek sayısının yüzde 4,1'idir.

Tablo 13'de ise Tokat ilinde cinsiyet bazında en fazla çalışılan meslekler görülmektedir. Tablo 13'e göre Tokat'ın genel görünümünde ilk iki sırada "Makineci (dikiş)" ve "Konfeksiyon İşçisi" meslekleri yer almıştır. Bu durum Tokat ilinde hazır giyim sektörünün ağırlıkta olduğu göstermektedir.

Toplam çalışanlar içinde en fazla istihdamı barındıran diğer meslekler "Temizlik Görevlisi", "Tuğla İmal İşçisi", "Ütücü", "Ortacı/Ayakçı(Tekstil)", "Şoför (Yük Taşıma)", "Beden İşçisi (Taşıma, Yükleme-Boşaltma)", "İşletmeci" ve "Güvenlik Görevlisi" olarak görülmektedir.

Kadın çalışanlar ve erkek çalışanlar mesleklerine göre incelendiğinde ilk 10 meslek içerisinde 4 mesleğin aynı olduğu görülmektedir. Bu meslekler "Makineci(dikiş)", "Temizlik Görevlisi", "Konfeksiyon İşçisi" ve "Ütücü" meslekleridir. Bu veri Tokat'ta hazır giyim sektöründe cinsiyetin çok önemli olmadığına yönelik ipucu vermektedir.

Erkeklerde en fazla çalışılan meslekler sıralamasında ikinci sırada "Tuğla İmal İşçisi" yer almıştır. Bunun nedeni araştırma referans tarihlerinin Tokat'ta faaliyet gösteren toprak sanayisinin aktif olduğu döneme denk gelmesidir. Tablo 13'e göre Tokat'ta erkeklerin beden gücüne dayalı mesleklerde daha fazla çalıştığı söylenebilir.

Tablo 13: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler

Erkek	Kadın	Genel
Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)
Tuğla İmal İşçisi	Konfeksiyon İşçisi	Konfeksiyon İşçisi
Temizlik Görevlisi	Temizlik Görevlisi	Temizlik Görevlisi
Şoför (Yolcu Taşıma)	Ortacı/Ayakçı (Tekstil)	Tuğla İmal İşçisi
Beden İşçisi (Taşıma, Yükleme-Boşaltma)	Paketleme İşçisi	Ütücü
Ütücü	Ütücü	Ortacı/Ayakçı (Tekstil)
Konfeksiyon İşçisi	Hasta Ve Yaşlı Bakım Elemanı	Şoför (Yolcu Taşıma)
İşletmeci	Aşçı	Beden İşçisi (Taşıma, Yükleme-Boşaltma)
Güvenlik Görevlisi	Kalite Kontrolcü	İşletmeci
Garson (Servis Elemanı)	Kalite Kontrolcü-Tekstil	Güvenlik Görevlisi

Kaynak: İPA 2016

AÇIK İŞLER

İşyerinin dışarıdan işçi alarak doldurmak istediği işler "açık iş", işe yerleştirilmek istenen işçi sayısının, halen istihdam edilenlerle boş iş sayısının toplamına oranlanması "açık iş oranı" olarak tanımlanmaktadır. Açık iş oranı hakkındaki veriler işgücü arz ve talebi arasındaki dengesizliği belirlemek açısından yararlı olacaktır. Bu bölümde yapılan inceleme önümüzdeki dönemde işgücü piyasasının açık iş talebini ortaya koyması anlamında oldukça önemlidir.

Açık işler; işgücü piyasasında işverenlerin ihtiyaçlarını ortaya koyan, gerek meslek gerekse talep edilen beceri ve eğitim düzeyi bilgisini elde etmek suretiyle açılacak olan mesleki eğitim kursları, işverenlere verilmesi muhtemel teşvikler ve iş arayanları doğru mesleklere yönlendirme anlamında alınacak kararları etkileyen önemli verileri içermektedir.

Çalışma kapsamında işyerlerine ziyaret esnasında açık işlerinin bulunup bulunmadığı ve işyerlerine açık iş bulunan mesleklerin yanında, bu meslekte cinsiyet tercihlerinin olup olmadığı, açık iş olan meslekler için talep edilen asgari eğitim düzeyi, aranan beceriler, açık işleri hangi kanallar ile aradıkları ve aranma süresi de sorulmuştur. Bu başlık altında açık iş kapsamında derlenen veriler incelenecektir.

Şekil 15: Açık İşi Olan İşyeri Oranı

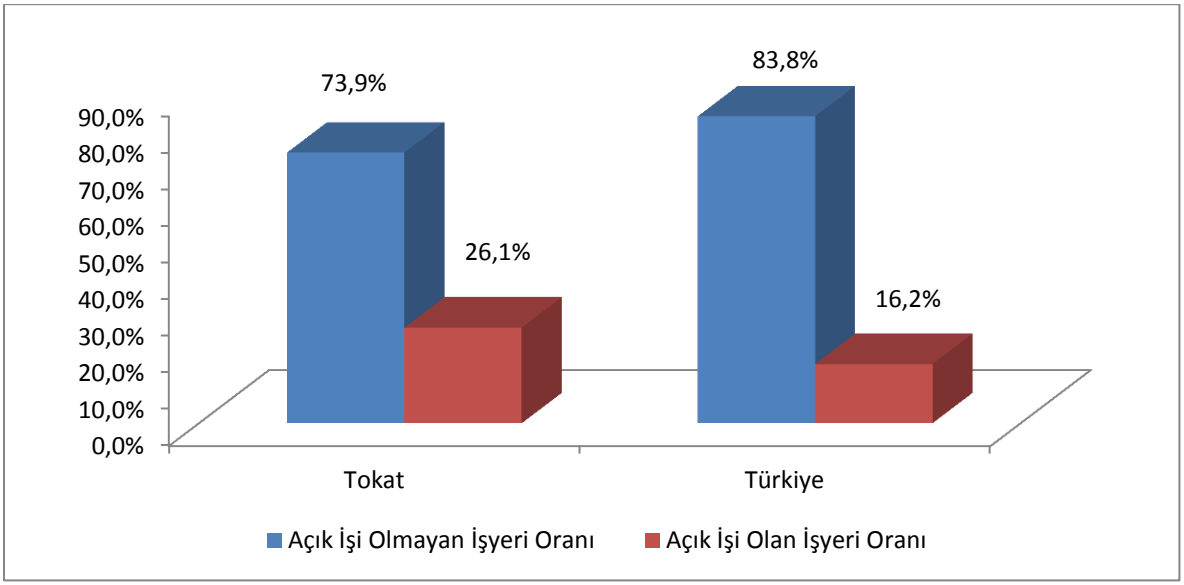

Kaynak: İPA 2016

Tokat ilinde araştırma kapsamına giren 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 26,1'inde açık iş bulunmaktadır. Bu oran Türkiye ortalamasına göre yüksek olup Türkiye geneli için açık işi olan işyeri oranı yüzde 16,2'dir.

Tokat ilinde 85 işyerinden 737 kişilik açık iş tespit edilmiş olup, sektörlere göre açık iş sayıları Tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14: Sektörlere Göre Açık İş Sayısı

Sektörler	Toplam Açık İş Sayısı
İmalat	552
İnşaat	43
Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı	74
Ulaştırma ve Depolama	20
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	41
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	1
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	4
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	1
Diğer Hizmet Faaliyetleri	1
Genel Toplam	**737**

Kaynak: İPA 2016

Kurum verilerinde olduğu gibi Tablo 14'e göre Tokat'ta "İmalat" sektörünün açık işlerde önemli bir ağırlığının olduğu görülmektedir. 737 kişilik açık işin yüzde 75'ine tekabül eden 552 kişilik açık iş "İmalat" sektöründeki işverenlerden gelmiştir.

Açık iş sayısının yoğun olduğu diğer sektörler ise "Toptan ve Perakende Ticaret, Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı" sektörüdür. "Toptan ve Perakende Ticaret, Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı" sektöründeki işverenlerden alınan açık iş toplam açık işin yüzde 10'unu oluşturmaktadır.

Açık işi olan sektörler içerisinde en az açık işi olan sektörler ise 1'er açık iş ile "Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor" ve " Diğer Hizmet Faaliyetleri" sektörleridir.

Sektörler özelinde açık iş oranları ile ilgili sektördeki işyerlerinin açık iş verme oranları Tablo 15'te gösterilmiştir.

Tablo 15: Sektörlere Göre Açık İş Oranı ve Açık İşi Olan İşyeri Oranı

Sektörler	Açık İş Oranı	Açık İşi Olan İşyeri Oranı
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	9,4%	40,0%
İmalat	7,6%	41,3%
Ulaştırma ve Depolama	4,4%	33,3%
Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı	3,9%	30,5%
İnşaat	3,6%	8,1%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	2,0%	20,0%
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	1,3%	50,0%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	1,1%	12,5%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	0,7%	30,8%
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	0,0%	0,0%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	0,0%	0,0%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	0,0%	0,0%
Eğitim	0,0%	0,0%
Genel Toplam	**5,30%**	**26,10%**

Kaynak: İPA 2016

Açık iş oranı; açık iş sayısının, açık iş sayısı ve mevcut istihdam sayısının toplamına oranlanması suretiyle elde edilmektedir. Tablo 15'ten de görüleceği üzere Tokat ilinde açık iş oranı yüzde 5,3 olarak tespit edilmiş olup, bu oran Tokat ilindeki 20+ istihdamlı işyerleri bağlamında her 100 kişilik dolu kadronun yanında 5 kişilik doldurulmayı bekleyen kadronun bulunduğu anlamına gelmektedir. Türkiye genelinde ise 20+ istihdamlı işyerlerinde açık iş oranı yüzde 1,5'tir.

Tokat ilinde açık iş oranının en yüksek olduğu sektör ise yüzde 9,4 ile "Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri Sektörü" olarak tespit edilmiştir. Türkiye genelinde ise açık iş oranı en fazla olan sektör yüzde 2 ile "İmalat" sektörüdür.

Tokat ilinde açık işi olan işyeri oranı yüzde 26,1 iken bu oran Türkiye genelinde 16,2 olarak tespit edilmiştir. Tokat ilinde sektörel bazda açık işi olan işyerleri oranında ise "Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor" sektörü ön plana çıkmıştır. Bu sektördeki her 2 işyerinden 1'inde açık iş bulunmaktadır. "Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor" sektörünü yüzde 41,3 ile "İmalat", yüzde 40 ile "Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri", yüzde 33,3 ile "Ulaştırma ve Depolama" sektörleri takip etmiştir. Türkiye genelinde sektörel bazda açık işi olan işyerleri oranında ise yüzde 22,9 ile "İmalat" sektörü ilk sırada yer alırken, "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı" sektörü yüzde 7,6 ile son sırada yer almıştır.

Şekil 16: TGÇM Durumuna Göre Açık İş Oranları

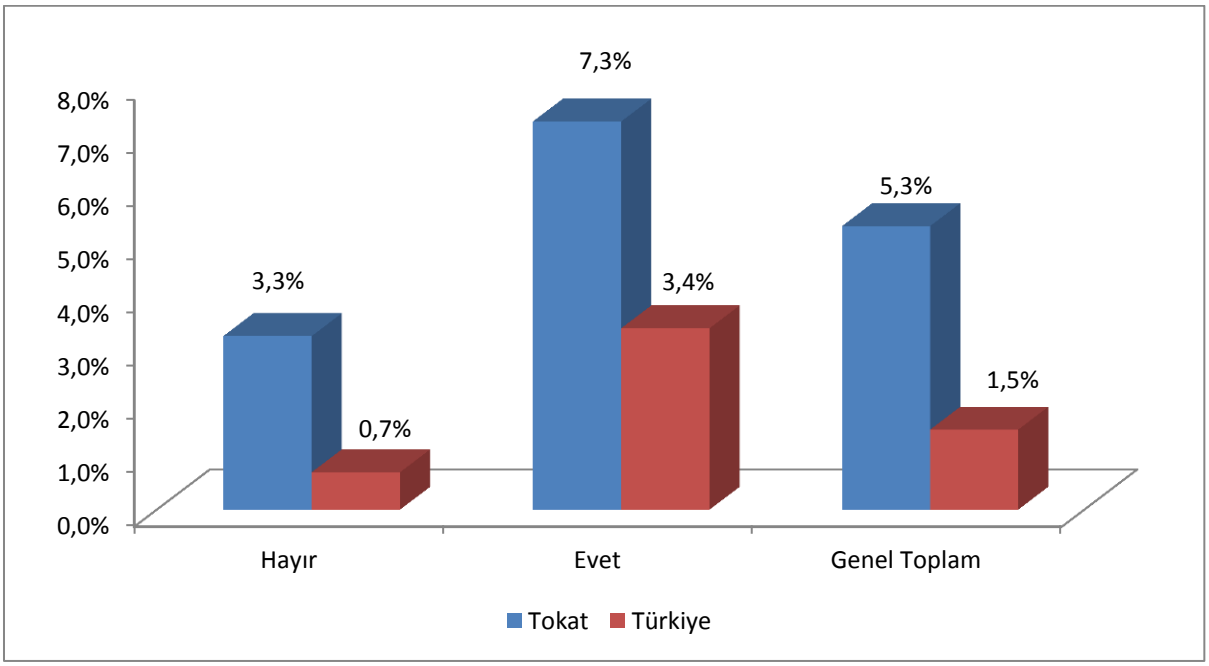

Kaynak: İPA 2016

Tokat ilinde ihtiyaç duydukları mesleklerin temininde güçlük çektiğini bildiren işyerlerinin açık iş oranı yüzde 7,3; teminde güçlük çekmeyen işyerlerinin açık iş oranı ise yüzde 3,3 olarak gerçekleşmiştir. Tokat ilinin bu oranları Türkiye ortalamasının üstüne çıkmıştır.

Teminde güçlük çeken işyerlerinde doldurulmayı bekleyen boş pozisyonların daha çok olması doğaldır. İşverenlerin ihtiyaç duydukları alanlarda talep ettiği personeli muhtelif nedenlerle istihdam edememesi bir anlamda söz konusu kadronun boş kalması anlamına gelecektir. Kurumumuzca düzenlenecek kurs-programlar ile temininde güçlük çekilen mesleklerdeki bu oranın daha da azaltılması hedeflenmektedir.

Şekil 17: İhracat, Part Time Çalışma, Vardiyalı Çalışma Yapma Durumuna Göre Açık İş Oranları

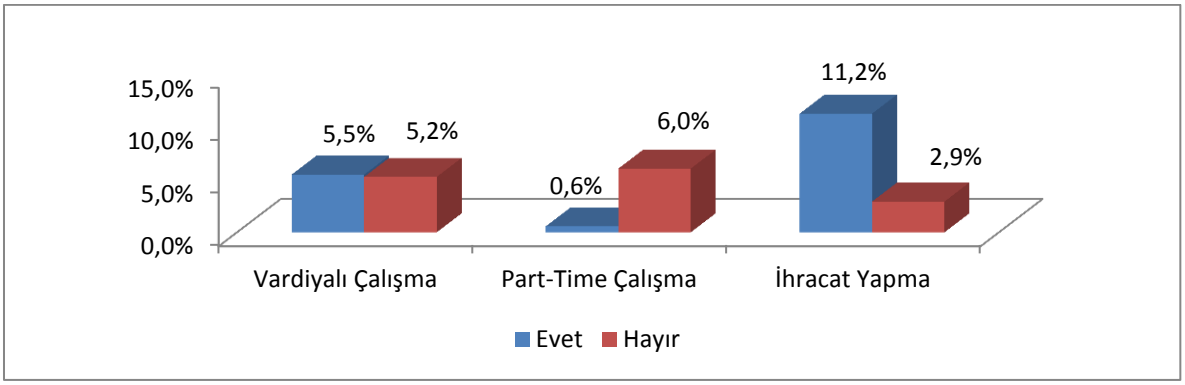

Kaynak: İPA 2016

Tokat ilinde vardiyalı çalışma yapan 20+ istihdamlı işyerlerinin açık iş oranı yüzde 5,5; vardiyalı çalışma yapılmayan işyerlerinde açık iş oranı yüzde 5,2 tespit edilmiştir. Part-time çalışma yapılan işyerlerinde ise açık iş oranı yüzde 0,6, yapılmayan işyerlerinde ise yüzde 6'dır. İhracat yapılan işyerlerinde ise açık iş oranı yüzde 11,2, yapılmayan işyerlerinde ise yüzde 2,9 olarak tespit edilmiştir.

Şekil 18: Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi

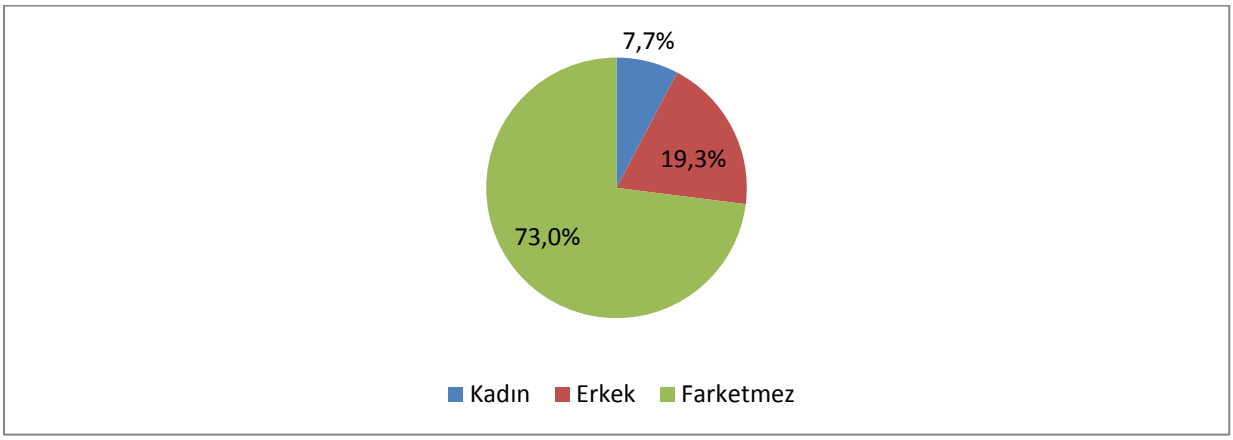

Kaynak: İPA 2016

Şekil 18'de ise Tokat ilinde araştırma sonucunda elde edilen açık işlerde işverenlerin cinsiyet tercihleri gösterilmektedir. Açık işlerin yüzde 19,3'ünde işverenlerin erkek işgücü talebi ortaya çıkmaktadır. Kadın işgücü istihdam etme eğilimi ise oldukça düşük düzeyde kalmış ve bu oran yüzde 7,7 olarak tespit edilmiştir. İşverenler açık işlerinde yüzde 73 oranında herhangi bir cinsiyet tercihinde bulunmamışlardır.

Ancak bu oranlar işverenlerin tercihini analiz etmek anlamında tek başına yeterli olmamaktadır. Zira açık işlerde daha çok hangi meslekte ve hangi beceri düzeyinde talebin olduğu cinsiyet analizinde özellikle gerekli görülmektedir.

Şekil 19: Açık İşlerin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

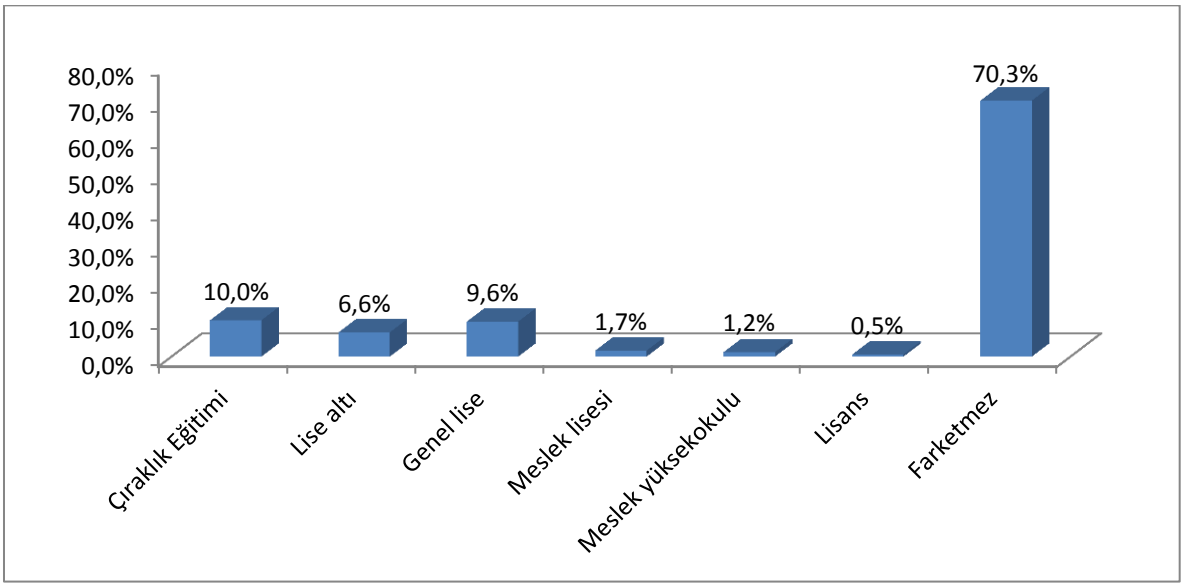

Kaynak: İPA 2016

İşverenlerin ihtiyaç duyduğu ve muhtelif açık iş arama kanallarını kullanarak işgücü talebini ilettikleri açık işlerinde asgari eğitim düzeyi de önemli bir tarafı oluşturmaktadır. Şekil 19'da dikkat çekici en önemli nokta açık iş sayısının eğitim düzeyi ile orantılı olmamasıdır.

Şekil 19'a göre Tokat ilindeki açık işlerin 29,9'unda en az bir eğitim düzeyinin olması talep edilirken, geriye kalan yüzde 70,3'lük bölümde açık işte talep edilen eğitim düzeyinin önemli olmadığı belirtilmiştir. Yani işverenlerden alınan her 10 açık işin 7'sinde belirli bir eğitim düzeyi aranmamaktadır. Başka bir ifade ile Tokat ilinde açık işlerde istenilen çoğu meslekte eğitimden ziyade mesleki bilgi, beceri ve tecrübenin ön planda tutulduğu söylenebilir. "Farketmez" seçeneğinden sonra en fazla tercih edilen ikinci eğitim düzeyi ise "Genel Lise" seviyesi olarak görülmektedir.

İşverenlerden alınan açık işlerde ez az talep edilen eğitim düzeyi yüzde 0,5 ile "Lisans" eğitim düzeyidir. Bu veri Tokat ilinde sadece "Lisans" mezunu kişilere özgü açık işin çok az olduğunu göstermektedir.

Tokat ilinde araştırma kapsamında ziyaret edilen 20+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerde sadece "Lisansüstü" eğitim seviyesinin tercih edildiği açık iş bulunmamaktadır.

Şekil 20: Açık İşlerin Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

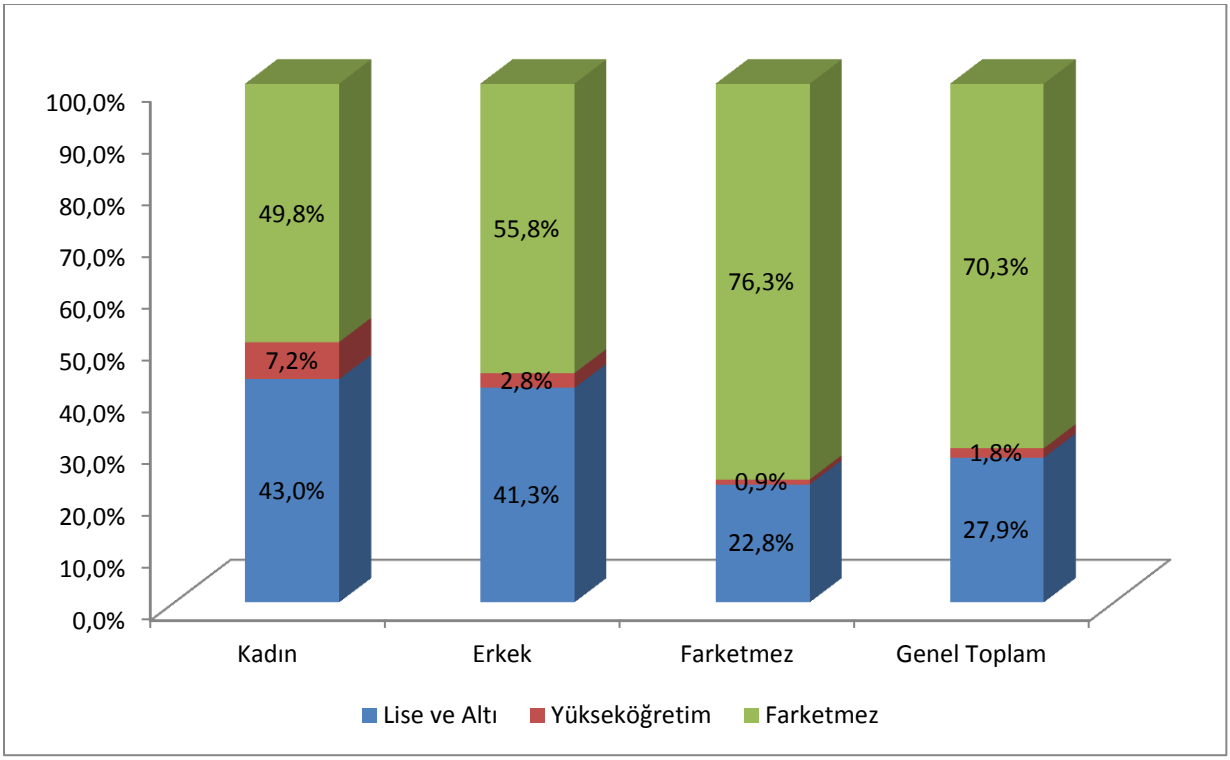

Kaynak: İPA 2016

Şekil 20'de görüleceği üzere Tokat'ta açık işlerde belirli bir eğitim seviyesinin tercih edilmeme oranını genel olarak kendini hissettirmektedir. Kadın ve erkek işgücü talebi için bir değerlendirme yapılacak olursa, kadınlarda erkeklere nazaran daha fazla oranda lise ve altı ile yükseköğretim seviyesinde işgücü talep edilmiştir. Grafikte öne çıkan bir diğer husus da; herhangi bir cinsiyet tercihinde bulunulmayarak verilen açık işlerde yükseköğretim seviyesindeki işgücü talepleri, cinsiyet tercihinde bulunulan açık işlerdeki yükseköğretim tercihine göre daha azdır.

Açık işlerdeki eğitim düzeyi talepleri cinsiyete göre farklılaşabildiği gibi sektörel düzeyde de birtakım hususları öne çıkarmaktadır. Bazı sektörler eğitim düzeyi yüksek olan taleplerde bulunulmaktayken, bazılarında da işverenler nezdinde herhangi bir eğitim düzeyi önem ifade etmemektedir. Tablo 16'da Tokat ilinde araştırma kapsamına giren 20+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerde sektörlere göre talep edilmiş olan eğitim düzeylerine ait veriler bulunmaktadır.

Tablo 16: Açık İşlerde Sektörlere Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi

Sektörler	Lise ve Altı	Yükseköğretim	Farketmez
İmalat	21,3%	0,9%	77,8%
İnşaat	59,5%	4,8%	35,7%
Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı	64,4%	4,1%	31,5%
Ulaştırma ve Depolama	40,0%	5,0%	55,0%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	9,8%	0,0%	90,2%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	0,0%	0,0%	100,0%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	50,0%	50,0%	0,0%
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	100,0%	0,0%	0,0%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	0,0%	0,0%	100,0%
Genel Toplam	**27,9%**	**1,8%**	**70,3%**

Kaynak: İPA 2016

Tablo 16'ya göre işyerlerinden alınan açık işlerin tamamı için "Lise ve Altı" eğitim düzeyinde talep veren sektör "Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor" sektörüdür. Bu sektördeki açık işler için lise ve üzeri eğitim seviyesinde eğitime sahip kişilere uygun açık iş bulunmamaktadır.

Açık işlerin tamamı için eğitim düzeyinin önemli olmadığı anlamına gelen "Farketmez" seçeneğini tercih eden sadece iki sektör vardır. Bu sektörler "Diğer Hizmet Faaliyetleri" ile "Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetleri" dir. Başka bir ifade ile bu sektörlerde faaliyet gösteren işyerleri açık işlerinde eğitimden ziyade, işi yapabilecek niteliğe sahip kişileri aramaktadır. Bu 2 sektörde faaliyet gösteren işyerlerinin açık işlerinde lise altı ya da üniversite mezunu işgücü de işe başvuru yapsa işveren nezdinde çok bir anlam ifade etmeyecektir. İşe başvuru yapacak kişiler açısından ise; işin düşük nitelikli olmasından dolayı ortalama ya da daha yüksek bir eğitim düzeyine sahip olanların bu işlere başvuru yapmayacağı da göz önünde bulundurulmalıdır.

Açık işler sektörel olarak incelendiğinde lise ve altı eğitim seviyesini en fazla tercih eden sektörlerin "inşaat", "Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı" ve "Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor sektörleri" olduğu görülmektedir. Yani bu sektörlerde vasıf gerektirmeyen açık işler daha fazladır.

"İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri" ve "Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor" sektörlerindeki açık işlerde farketmez seçeneği hiç tercih edilmemiştir. Bu durum bu sektörlerdeki açık işler için belirli bir eğitimin düzeyinin önemli olduğunu göstermektedir.

Açık işlerde "Yükseköğretim" seviyesini en fazla tercih eden "İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri" sektörüdür. Bu veri "İnsan sağlığı ve sosyal hizmetleri" sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinden alınan taleplerde diplomanın önemli olduğunu göstermektedir. Nitekim "İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri" sektöründe çalışan kişilerin eğitim düzeyi genel olarak yüksektir.

Şekil 21: Açık İşlerin Arama Süresine Göre Dağılımı

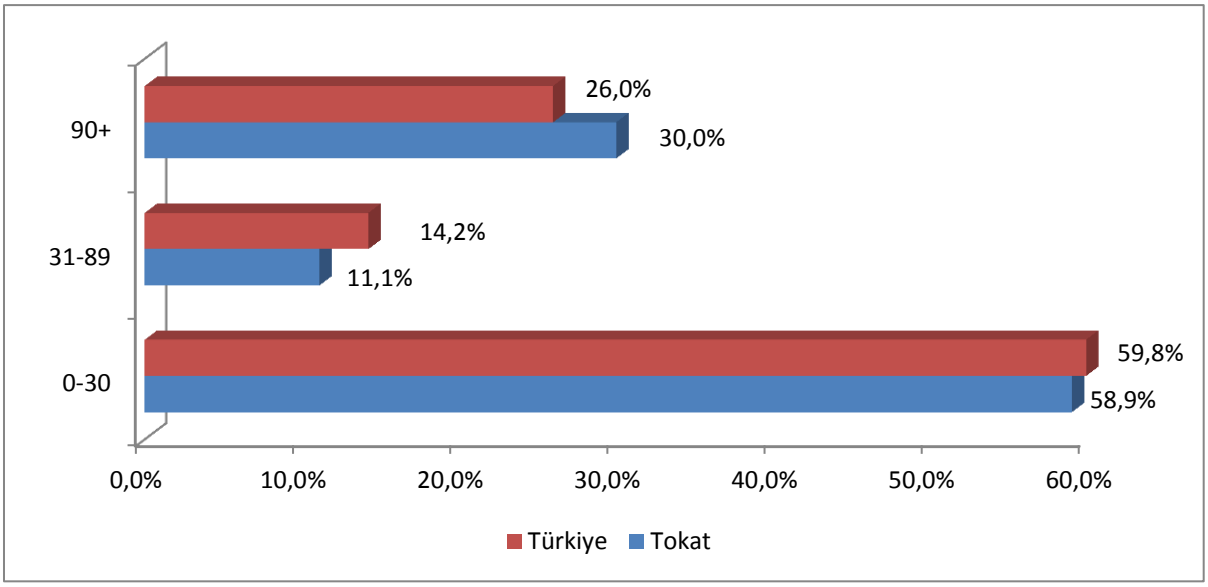

Kaynak: İPA 2016

Şekil 21'e göre Tokat ilinde açık işlerin yüzde 58,9'u 0-30 gün arasında aranmaktadır. Başka bir ifade ile Tokat'ta her 10 açık işten 6'sı 1 ay içerisinde aranmıştır. Türkiye genelinde ise açık işlerin yüzde 59,8'i 0-30 gün aralığında aranmaktadır.

Tokat'ta 31-89 gün aralığında aranan açık işlerin oranı ise yüzde 11,1'dir. Bu oran Türkiye geneline göre düşük gerçekleşmiş olup 90 ve daha fazla süredir aranan açık işlerin oranına bakıldığında bu sefer Tokat oranının Türkiye genelinden fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 21 genel olarak incelendiğinde Tokat ilinde işverenlerin ihtiyacı olan açık işleri karşılama süresinin, Türkiye geneline göre daha kısa olduğu söylenebilir.

Tablo 17: Açık İş Arama Süresinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Açık İş Arama Süresi	Kadın	Erkek	Farketmez	Genel Toplam
0-30	21,2%	77,1%	58,1%	58,9%
31-89	57,1%	9,3%	6,7%	11,1%
90+	21,7%	13,6%	35,2%	30,0%
Genel Toplam	100%	100%	100%	100%

Kaynak: İPA 2016

Açık işlerin arama süreleri cinsiyet bazında değerlendirildiğinde kadın işgücü tercihinde bulunulmuş olan açık işlerde 0-30 gün arama süresinin yüzde 21,2 olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamında kadın işgücü tercih edilen açık işlerin yüzde 57,1'i 31-89 gün aralığında; yüzde 21,7'si üç aydan fazla süredir (90+) aranmaktadır.

İşverenlerin erkek işgücünü tercih ettiği açık işler arama sürelerine göre incelendiğinde erkeklerde açık işlerin yüzde 77,1'inin 0-30 yaş aralığında; yüzde 9,3'ünün 31-89 gün aralığında, yüzde 13,6 'sının 90 günden uzun süredir arandığı görülmektedir.

Şekil 22: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı

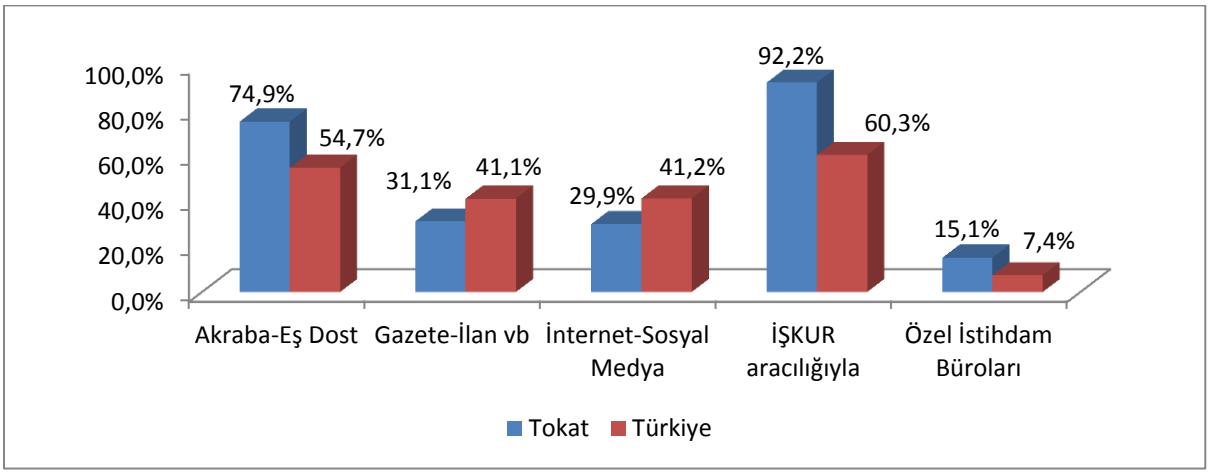

Kaynak: İPA 2016

Personel arayan işverenlerin tercih ettiği yöntemlere arama kanalları denilmektedir. Kamu istihdam kuruluşları, özel istihdam büroları, gazete ve dergi ilanları, meslek odaları, dernekler, eş-dost-akraba tavsiyeleri, internet ilanları arama kanallarının bazılarıdır. Ülkemizde kamu istihdam kuruluşu görevini bilindiği üzere Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) yürütmektedir.

Açık işlerin hangi arama kanalı ile işgücü piyasasına sunulduğu da özellikle İŞKUR için önemli bir konuyu oluşturmaktadır. Piyasadaki açık işlerin Kuruma kazandırılması yoluyla daha çok kişiyi işe yerleştirmek için hangi beceri ve eğitim düzeylerinin talep edildiğinin bilinmesi açılacak olan aktif işgücü programlarının etkinliği açısından önem arz etmektedir.

Şekil 22'de Tokat ili ve Türkiye genelinde karşılaştırmalı olarak açık işlerin arama kanalına göre dağılımı mevcuttur. Tokat ilinde 20+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 92,2 gibi büyük bir oranı İŞKUR'a verilmektedir. Tokat'ta açık işlerde İŞKUR'un tercih edilme oranı Türkiye genelinden yüksek olup, bu oran Türkiye geneli için yüzde 60,3 olarak gerçekleşmiştir.

Tokat ilinde işverenler İŞKUR arama kanalından sonra sırasıyla yüzde 74,9 ile "Akraba- Eş-Dost"; yüzde 31,1 ile "Gazete- İlan vb."; yüzde 29,9 ile "İnternet-Sosyal Medya" arama kanallarını tercih etmiştir. Tokat ili ve Türkiye genelinde açık işlerin karşılanmasında kullanılan arama kanallarının sıralaması benzerlik göstermektedir. Tokat'ta açık işlerinde "İŞKUR", "Akraba-Eş-Dost" ve "Özel İstihdam Büroları" arama kanallarını tercih etme oranı Türkiye oranlarının üzerinde; "Gazete-İlan vb." ve "İnternet-Sosyal Medya" arama kanallarını kullanma oranı Türkiye oranlarının altında kalmıştır. Açık işlerde özel istihdam bürolarının tercih edilmesi hem Tokat ili hem de Türkiye geneli için en son sırada tercih edilmiştir.

Tablo 18: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeyleri ve Arama Kanalları İlişkisi

Eğitim Düzeyi/Arama Kanalları	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları
Çıraklık Eğitimi	12,4%	0,0%	0,0%	98,6%	0,0%
Lise altı	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%
Genel lise	61,4%	37,1%	8,6%	92,9%	0,0%
Meslek lisesi	91,7%	66,7%	8,3%	100,0%	24,9%
Meslek yüksekokulu	77,6%	11,2%	33,5%	88,9%	0,0%
Lisans	75,0%	0,0%	50,0%	100,0%	50,0%
Lisans üstü	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Farketmez	82,9%	37,3%	40,1%	90,2%	20,5%
Genel Toplam	**74,9%**	**31,1%**	**29,9%**	**92,2%**	**15,1%**

Kaynak: İPA 2016

Açık işlerde talep edilen eğitim düzeyleri ve arama kanalları ilişkisi Tablo 18 üzerinde incelendiğinde açık işlerde sadece "Lisansüstü" eğitim düzeyinde açık işin olmadığı görülmektedir. Tokat'ta sadece "Lisansüstü" eğitim düzeyi için açık işin olmamasının üç sebebi olabilir:

- Tokat ilinde sadece lisansüstü eğitim seviyesine özgü açık iş bulunmamaktadır.
- Bazı mesleklerde işverenler eğitim seviyesinin önemli olmadığını, nitelik, beceri ve tecrübenin eğitim seviyesinden daha da önemli olduğunu düşünmektedir.
- Tokat ilinde işverenler çalıştıracakları kişilerde eğitim seviyesinin yüksek olmasını önemsememektedir.

Sadece "Lisansüstü" eğitim düzeyine özgü açık işin olmadığı düşünüldüğünde, Tablo 18'de tüm eğitim düzeylerinde İŞKUR'un daha fazla tercih edildiği görülmektedir.

"Lise altı", "Meslek lisesi" ve" Lisans" eğitim düzeylerindeki açık işlerin tamamı için İŞKUR arama kanalı kullanılmış olup; "Meslek lisesi" ve "Lisans" eğitim düzeyindeki açık işler hariç özel istihdam bürosu Tokat ilinde arama kanalı olarak tercih edilmemiştir.

Açık işlerde "Meslek Lisesi" ve "Farketmez" eğitim seviyelerinin tercih edildiği açık işlerde arama kanallarının tamamı kullanılmıştır. Tablo 18 incelendiğinde açık işlerde eğitim düzeyinin artması veya azalması herhangi bir arama kanalının tercih edilme oranını artırmamış veya azaltmamıştır.

Şekil 23'te ise İŞKUR hizmetlerinden yararlanan ve yararlanmayan işverenlerin açık işlerindeki arama kanallarının dağılımı incelenecektir.

Şekil 23: Hizmetlerden Yararlanma Durumuna Göre Arama Kanallarının Dağılımı

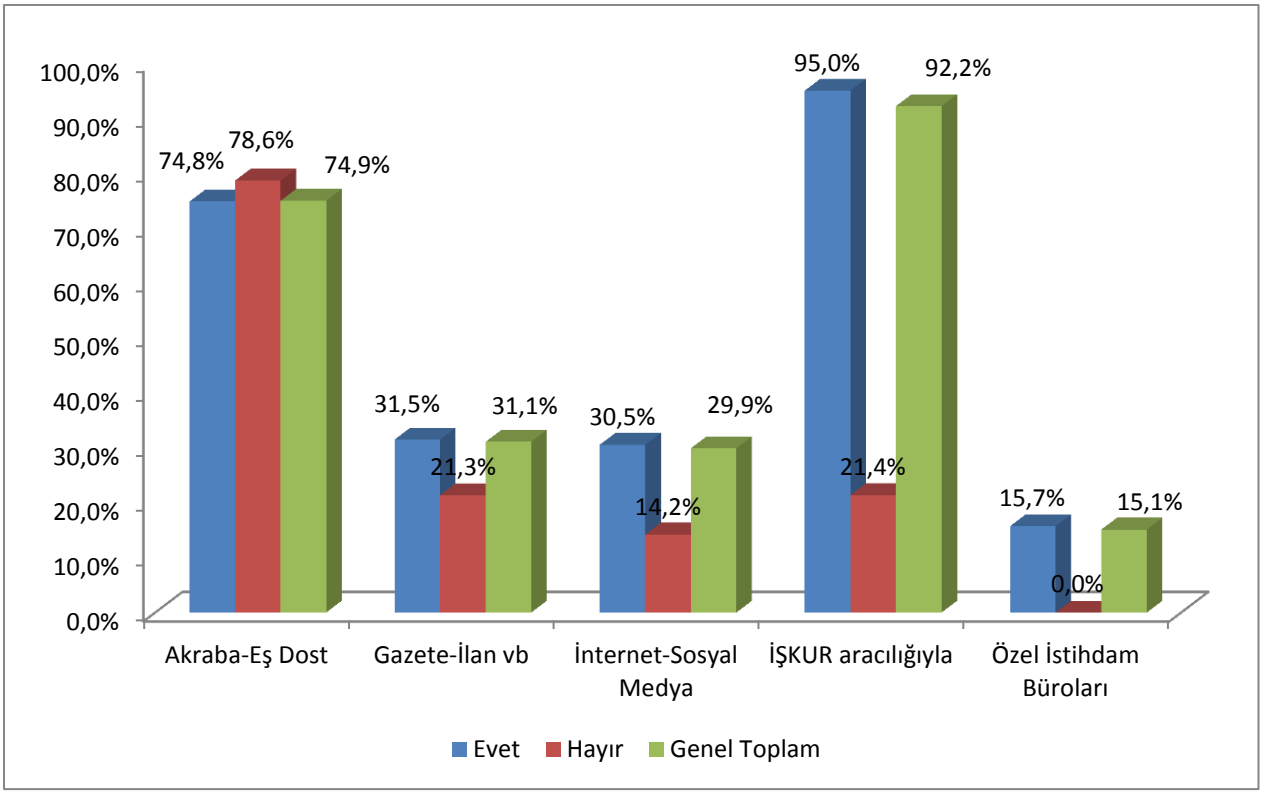

Kaynak: İPA 2016

İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin açık işlerinde yüzde 95 gibi önemli bir oranda İŞKUR'un arama kanalı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu oran İŞKUR hizmetlerinden daha önce faydalanmamış ancak araştırma döneminde Kuruma açık iş kaydı veren işyerleri için yüzde 21,4'te kalmıştır. İŞKUR hizmetlerinden yararlanmış olan işverenler açık işlerini de Kuruma bildirme yönünde eğilim sergilemişlerdir. Bunun 2 önemli sebebi vardır:

1) İŞKUR'un iş arayan havuzunun geniş ve nitelik-nicelik yönünden zengin olması,
2) 6111 Torba Yasa Kanunu çerçevesinde işverenlerin açık işlerinin İŞKUR'a kayıtlı iş arayanlardan temin ederek işveren sigorta payı indirimi teşvikinden daha fazla süreli faydalanmak istemeleri.

İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerleri açık işleri için özel istihdam bürolarını yüzde 15,7 oranında kullanırken, Kurum hizmetlerinden yararlanmayan işyerleri açık işlerinde özel istihdam bürolarını hiç kullanmamışlardır.

Tablo 19: Arama Kanallarından İstenen Becerilerin Sıralaması

Satır Etiketleri	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları	Genel Toplam
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	1	1	1	1	2	1
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	3	2	2	2	3	2
Takım Çalışması	2	3	3	3	1	3
İletişim ve İfade Yeteneği	4	4	4	4	*	4
Satış ve Pazarlama Becerisi	5	5	8	5	4	5
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	6	8	7	6	*	6
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	7	6	6	8	*	7
Bilgisayar kullanımı	9	9	5	7	6	8
Proje Tabanlı Çalışma	8	7	*	9	*	9
Yabancı Dil	10	*	*	10	5	10

Kaynak: İPA 2016 (* işareti o arama kanalında, o becerinin tercih edilmediğini göstermektedir)

Çalışma kapsamında işverenlere açık işlerinde aradıkları beceriler sorulmuş,

- ✓ Bilgisayar Kullanımı
- ✓ Fiziki ve Bedensel Yeterlilik
- ✓ Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)
- ✓ İletişim ve İfade Yeteneği
- ✓ Proje Tabanlı Çalışma
- ✓ Satış ve Pazarlama Becerisi
- ✓ Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme
- ✓ Takım Çalışması
- ✓ Yabancı Dil,
- ✓ Yeterli Mesleki/ Teknik Bilgi ve Tecrübe seçeneklerini kullanarak, her meslek için önem verdiği üç beceriyi tercih etmeleri istemiştir. Elde edilen veriler yerel veya ulusal boyutta planlanacak politikalar için stratejik alanı oluşturmaktadır.

Tokat ilinde genel olarak açık işlerde istenen becerilerde ilk sırada "Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe" becerisi gelmektedir. Bu beceri grubunu "Fiziki ve Bedensel Yeterlilik", "Takım Çalışması", "İletişim ve İfade Yeteneği", "Satış ve Pazarlama Becerisi", "Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme", "Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)", "Bilgisayar Kullanımı", "Proje Tabanlı Çalışma" ve "Yabancı Dil" becerileri takip etmiştir. İŞKUR" un arama kanalı olarak kullanıldığı açık işlerde aranan beceri sıralaması Tokat geneli beceri sıralaması ile benzerlik göstermektedir.

“Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe” becerisi sadece “Özel İstihdam Büroları” arama kanalının kullanıldığı açık işler için ilk sırada değil ikinci sırada yer almıştır. Diğer bütün arama kanalları için bu beceri ilk sırada yerini almıştır.

“Özel istihdam Büroları” üzerinden piyasaya sunulan açık işlerde ise “İletişim ve İfade Yeteneği”, “Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme”, “Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)” ve “Proje Tabanlı Çalışma” becerileri dışında bütün beceriler talep edilmiştir. “İŞKUR” ve “ Akraba-Eş-Dost” arama kanalı üzerinden aranan açık işlerde ise tercih edilmeyen beceri grubu bulunmamaktadır.

Tablo 20: Meslek Gruplarına Göre Açık İş Sayısı

Meslek Grubu	Açık İş Sayısı
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	12
Hizmet ve Satış Elemanları	94
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	23
Profesyonel Meslek Mensupları	9
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	93
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	7
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	499
Genel Toplam	**737**

Kaynak: İPA 2016

Tokat ilinde açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımı Tablo 20 üzerinden incelendiğinde; en fazla açık işin “Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar” meslek grubunda olduğu görülmektedir. Bu gruptaki açık iş sayısının toplam açık iş sayısı içindeki oranı yüzde 67,7 dir (499 açık iş). Başka bir ifade ile Tokat’taki her 10 açık işin 7’si “Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcıları” meslek grubundaki işyerlerinde yer almaktadır. Bunu sırası ile yüzde 12,7 (94 açık iş) oranı ile ”Hizmet ve Satış Elemanları”, yüzde 12,6 (93 açık iş) oranı ile “Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar” meslek grubu takip etmiştir.

Tokat ilinde en az açık iş ise 7 açık iş sayısı ile (yüzde 0,95) “Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları” meslek grubundadır.

Açık iş sayısının önemi kadar açık iş oranları da İPA çalışması ve akademik çalışmalar için önem arz etmektedir. İşe yerleştirilmek istenen işçi sayısının, halen istihdam edilenlerle boş iş sayısının toplamına oranlanmasının "Açık İş Oranı" olarak ifade edildiğini daha önce belirtmiştik. Bu bilgi ışığında Tablo 21'de meslek gruplarına göre açık iş oranlarına yer verilmiştir.

Tokat ili için tespit edilen yüzde 5,3 açık iş oranı meslek grupları bazında değerlendirildiğinde; en fazla açık iş oranının yüzde 10 ile "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcıları" meslek grubunda olduğu görülmektedir. "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcıları" meslek grubunu sırasıyla "Hizmet ve Satış Elemanları" ile "Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar" meslek grupları takip etmiştir.

Tablo 21: Meslek Gruplarına göre Açık İş Oranları

Meslek Grupları	Açık İş Oranı
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	1,8%
Hizmet ve Satış Elemanları	5,2%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	1,2%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	0,0%
Profesyonel Meslek Mensupları	0,9%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	3,9%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	0,9%
Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	10,0%
Yöneticiler	0,0%
Genel Toplam	**5,3%**

Kaynak: İPA 2016

"Yöneticiler" ve "Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları" meslek gruplarında açık iş olmadığı açık iş oranı da sıfırdır.

Tokat ilinde açık işi olan meslek grupları arasından sadece "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar" meslek grubu Tokat'ın açık iş oranının üstünde bir orana sahiptir. Diğer meslek gruplarındaki açık iş oranı Tokat'ın açık iş ortalamasının altında kalmıştır.

Tablo 22: Açık İşlerin Meslek Gruplarına ve Cinsiyet Göre Dağılımı

Meslek Grubu	Kadın	Erkek	Farketmez	Genel Toplam
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	7,1%	0,7%	1,3%	1,6%
Hizmet ve Satış Elemanları	10,7%	19,2%	11,2%	12,7%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	5,3%	13,0%	0,4%	3,2%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Profesyonel Meslek Mensupları	5,4%	2,8%	0,4%	1,2%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	0,0%	45,1%	5,3%	12,6%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	0,0%	3,6%	0,4%	1,0%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	71,6%	15,6%	81,1%	67,7%
Yöneticiler	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genel Toplam	**100 %**	**100 %**	**100 %**	**100 %**

Kaynak: İPA 2016

Tablo 22'ye göre kadın çalışan tercihi yapılan açık işlerin yüzde 71,6'sı "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar" meslek grubundaki işyerlerinden alınmıştır. Başka bir ifade ile kadın tercih edilen her 10 açık işin 7'si "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar" meslek grubunda tercih edilmiştir. Bunu yüzde 10,7 ile "Hizmet ve Satış Elemanları", yüzde 7,1 ile "Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar", yüzde 5,4 ile "Profesyonel Meslek Grupları" takip etmiştir. "Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar" ile "Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları" meslek gruplarındaki açık işler içerisinde sadece kadınların tercih edildiği açık iş mevcut değildir.

Açık işlerinde erkek çalışan tercihi yapılan açık işlerin yüzde 45,1'i "Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar" meslek grubundaki işyerlerinden alınmıştır. "Yöneticiler" ve "Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları" meslek gruplarında açık işin olmadığı düşünüldüğünde açık işlerde erkeklerin tercih edilmediği meslek grubunun olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Açık işlerinde cinsiyetin önemli olmadığı anlamına gelen "Farketmez" cevabının verildiği açık işlerin yüzde 81,1'i "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar" meslek grubunda yer almaktadır. Yani açık işte "Farketmez" seçeneği tercih edilen her 10 açık işin 7'si "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar" meslek grubunda tercih edilmiştir.

"Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar" ve "Profesyonel Meslek Mensupları" meslek gruplarındaki açık işlerde kadınlar; "Hizmet ve Satış Elemanları", "Nitelik Gerektirmeyen Meslekler", "Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar" ve "Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları" meslek gruplarındaki açık işlerde sadece erkekler daha fazla tercih edilmiştir.

Meslek gruplarında talep edilen beceriler öncelik sıralamasına göre Tablo 23 üzerinde gösterilmiştir. Tablo 23 incelendiğinde becerilerin tamamının tercih edildiği meslek grubunun olmaması ilk göze çarpan durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

"Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar" ile "Hizmet ve Satış Elemanları" meslek gruplarından alınan açık işlerde "Proje Tabanlı Çalışma" ve "Yabancı Dil" beceri grupları talep edilmemiştir. Proje Tabanlı Çalışma" becerisi sadece "Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar" ile " Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları" meslek gruplarında; "Yabancı Dil" becerisi ise sadece "Profesyonel Meslek Mensupları" meslek grubundaki açık işlerde talep edilmiştir.

"Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları" ve "Yöneticiler" meslek gruplarında açık iş olmadığını baz alarak; bu iki meslek grubu hariç diğer bütün meslek gruplarındaki açık işlerde "Yeterli Mesleki / Teknik Bilgi ve Beceri", "Fiziki ve Bedensel Yeterlilik", "İletişim ve İfade Yeteneği" ve "Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme" becerilerinin tercih edildiği Tablo23 incelendiğinde karşımıza çıkmaktadır.

"Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar" meslek grubunda "Bilgisayar Kullanımı"; "Hizmet ve Satış Elemanları" meslek grubunda "İletişim ve İfade Yeteneği"; "Nitelik Gerektirmeyen Meslekler" meslek grubunda "Fiziki ve Bedensel Yeterlilik"; "Profesyonel Meslek Mensupları", "Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar", "Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları" ve "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar" meslek gruplarında "Yeterli Mesleki / Teknik Bilgi ve Tecrübe" becerisi ilk sırada tercih edilmiştir.

"Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar" ile "Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar" meslek gruplarında tercih edilen ilk üç beceri grubu sıralaması aynıdır.

Tablo 23: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceri Düzeyi

Beceriler	Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	Hizmet Ve Satış Elemanları	Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	Profesyonel Meslek Mensupları	Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	Yöneticiler	Genel Toplam
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	4	5	3	*	1	1	1	1	*	1
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	7	3	1	*	5	2	7	2	*	2
Takım Çalışması	5	4	2	*	*	3	5	3	*	3
İletişim ve İfade Yeteneği	2	1	4	*	3	4	2	4	*	4
Satış ve Pazarlama Becerisi	6	2	*	*	*	6	3	*	*	5
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	8	7	5	*	7	7	6	5		6
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	3	6	*	*	4	*	*	*	*	7
Bilgisayar kullanımı	1	8	*	*	2	8	4	*	*	8
Proje Tabanlı Çalışma	*	*	*	*	*	5	8	*	*	9
Yabancı Dil	*	*	*	*	6	*	*	*	*	10

Kaynak: İPA 2016 (* işareti o meslek grubunda, o beceri düzeyinin tercih edilmediğini göstermektedir)

Tablo 24: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları

Meslek Grupları	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	83,3%	16,5%	0,0%	100,0%	0,0%
Hizmet ve Satış Elemanları	68,6%	67,7%	4,3%	89,3%	0,0%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	100,0%	12,9%	65,7%	87,1%	0,0%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Profesyonel Meslek Mensupları	44,1%	0,0%	55,7%	100,0%	22,0%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	67,0%	41,8%	4,4%	80,2%	9,9%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	85,8%	28,8%	14,2%	85,7%	0,0%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	76,6%	24,0%	38,2%	94,9%	20,0%
Yöneticiler	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Kaynak: İPA 2016

Meslek gruplarına göre açık işlerin aranma kanalları Tablo 24 üzerinden incelendiğinde "Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar" ile "Profesyonel Meslek Mensupları" meslek gruplarındaki açık işlerin tamamında İŞKUR arama kanalının kullanıldığı görülmektedir. Başka bir ifade ile bu iki meslek grubundaki açık işlerin tamamında İŞKUR arama kanalı tercih edilmektedir. Açık işlerde İŞKUR arama kanalını kullanma oranında bu iki meslek grubunu yüzde 94,9 ile "Tesis Ve Makine Operatörleri ve Montajcılar", yüzde 89,3 ile "Hizmet Satış Elemanları", yüzde 87,1 ile "Nitelik Gerektirmeyen Meslekler" meslek grupları takip etmektedir.

"Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları" ile "Yöneticiler" meslek gruplarında açık iş olmadığı düşünülürse açık işlerinde İŞKUR arama kanalını kullanmayan meslek grubunun olmadığı anlaşılmaktadır ve tüm meslek gruplarındaki açık işlerde İŞKUR'un tercih edilme oranının yüksekliği dikkat çekmektedir. Nitekim 2012 yılından itibaren iş ve meslek danışmanlarının sahada aktif görev alması, yerel veya ulusal boyutta İŞKUR'un kamu spotlarına yer verilmesi, teşvik ve kurs programlarının cezbedici olması İŞKUR 'un arama kanalları arasında gözle görülür oranda fazla tercih edilmesine neden olduğu söylenebilir.

Açık işlerde “Özel istihdam Büroları” arama kanalını sadece “Profesyonel Meslek Mensupları”, “Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar” ve “Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar” meslek grupları tercih etmiştir.

“Nitelik Gerektirmeyen Meslekler” meslek grubundaki açık işlerin tamamı için “Akraba-Eş-Dost” arama kanalı kullanılmakta olup bu meslek grubunda İŞKUR arama kanalı ikinci sırada tercih edilmiştir. İŞKUR’un arama kanalı olarak ilk sırada kullanılmadığı diğer meslek grubu ise “Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları” meslek grubudur.

Tablo 24’te öne çıkan bir diğer husus ise arama kanalları içinde meslek grupları bazında en yüksek oranda “İŞKUR” ve “Akraba-Eş Dost” arama kanalının kullanılmasıdır.

Tablo 25: En Fazla Açık İş Olan Meslekler ve Bu Mesleklerden İstenen Beceri Sıralaması

Meslekler	Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	Takım Çalışması	Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	İletişim ve İfade Yeteneği	Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	Yabancı Dil	Proje Tabanlı Çalışma	Bilgisayar Kullanımı	Satış ve Pazarlama Becerisi
Makineci (Dikiş)	1	2	3	4	5	*	*	*	*	*
Garson (Servis Elemanı)	5	4	3	1	*	2	6	*	*	*
Reyon Görevlisi	*	2	4	3	*	1	*	*	*	*
Konfeksiyon İşçisi	1	3	2	4	*	*	*	*	*	*
Ütücü	1	2	3	*	*	*	*	*	*	*
Beden İşçisi (Genel)	3	1	2	*	*	*	*	*	*	*
Otobüs Muavini	2	1	4	3	5	*	*	*	*	*
Beton ve Betonarme Kalıpçısı	1	2	*	*	*	*	*	*	*	*
İnşaat Demiri Bağlama Ustası	1	2	*	*	*	*	*	*	*	*
Mermer İşçisi	1	2	3	*	*	*	*	*	*	*

Kaynak: İPA 2016 (* işareti o meslekte, o beceri düzeyinin tercih edilmediğini göstermektedir)

Tablo 25'te Tokat ilinde açık işi olan meslekler özelinde talep edilen becerilerin öncelik sıralaması bulunmaktadır. Açık iş sıralaması ilk on meslek içinde ilk sırada yer alan "Makineci (Dikiş) mesleğinde aranan beceriler incelendiğinde ilk sırada "Fiziki ve Bedensel Yeterlilik" becerisinin yer aldığı görülmektedir. Bu beceriyi sırasıyla "Takım Çalışması" ve "Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme", becerileri takip etmiştir. Sıralaması farklı olsa da Tokat'ta hazır giyim sektörüne özgü "Konfeksiyon İşçisi", "Ütücü" ve "Makineci (Dikiş)" mesleklerinde ilk üç önceliğin aynı olduğu görülmektedir. Hazır giyim sektörünün bant sistemine göre çalışması "Takım Çalışması"; çalışma temposunun ağır olması nedeniyle "Fiziki ve Bedensel Yeterlilik", çalışma ortamının kalabalık olması nedeniyle yaşanabilecek sorun ve problemlerde işin akışını yavaşlatmamak adına çalışanın inisiyatif kullanması istenildiği için "Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme" becerilerinin ilk üç sırada tercih edildiği söylenebilir.

"Garson (Servis elemanı)" mesleğinde "İletişim ve İfade Yeteneği"; "Reyon Görevlisi" mesleğinde "Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)"; "Beden İşçisi (Genel)" ve "Otobüs Muavini" mesleklerinde "Takım Çalışması"; "Beton ve Betonarme Kalıpçısı", "İnşaat Demiri Bağlama Ustası" ve "Mermer İşçisi" mesleklerinde "Fiziki ve Bedensel Yeterlilik" becerileri işverenlerce ilk sırada tercih edilmiştir.

Açık iş sıralamasında ilk on meslek içinde "Yabancı dil" becerisi sadece "Garson (Servis elemanı) mesleğinde tercih edilmiş olup, "Proje Tabanlı Çalışma", "Bilgisayar Kullanımı" ve "Satış ve Pazarlama" becerileri ilk on meslek için hiç tercih edilmemiştir.

İlk on mesleğin tamamı için istenilen tek ortak beceri " Takım Çalışması" becerisidir.

Tablo 26: Cinsiyet Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler

Kadın	Erkek	Genel Toplam
Makineci (Dikiş)	Beden İşçisi (Genel)	Makineci (Dikiş)
Muhasebeci	İnşaat Demiri Bağlama Ustası	Garson (Servis Elemanı)
Kasiyer	Beton ve Betonarme Kalıpçısı	Reyon Görevlisi
Reyon Görevlisi	Otobüs Muavini	Konfeksiyon İşçisi
Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı	Mermer İşçisi	Ütücü
Temizlik Görevlisi	Garson (Servis Elemanı)	Beden İşçisi (Genel)
Sekreter	Sıvacı	İnşaat Demiri Bağlama Ustası
Satış Danışmanı	Taş ve Tuğla Duvarcısı/Yapı Duvarcısı	Beton ve Betonarme Kalıpçısı
Ön Muhasebeci	Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	Otobüs Muavini
Bulaşıkçı (Stevard)	Kauçuk Hortum Üretim Operatörü (Sarma)	Mermer İşçisi

Kaynak: İPA 2016

2016 İPA çalışması verilerine göre Tokat ilinde en fazla açık iş olan ilk on meslek; “Makineci (Dikiş)”, “Garson (Servis elemanı)”, “Reyon Görevlisi”, “Konfeksiyon İşçisi”, “Ütücü”, “Beden İşçisi (Genel)”, “İnşaat Demiri Bağlama Ustası”, “Beton ve Betonarme Kalıpçısı”, “Otobüs Muavini” ile “Mermer İşçisi” meslekleridir.

Tablo 26 incelendiğinde erkeklere yönelik açık işlerin kadınlara yönelik açık işlere göre daha fazla beden gücüne dayandığı görülmektedir. Öyle ki işverenlerin açık işlerinde kadın işgücü tercihinde bulundukları ilk on meslek “Makineci (dikiş)”, “Muhasebeci”, “Kasiyer”, “Reyon Görevlisi”, “Müşteri Hizmetleri Görevlisi/ Asistanı”, “Temizlik Görevlisi”, “Sekreter”, “Satış Danışmanı”, “Ön Muhasebeci” ve “Bulaşıkçı (Stevard)” meslekleri iken; erkeklerde “Beden İşçisi (Genel)”, “İnşaat Demiri Bağlama Ustası”, “Beton Ve Betonarme Kalıpçısı”, “Otobüs Muavini”, Mermer İşçisi”, “Garson (Servis Elemanı)”, “Sıvacı”, “Taş Ve Tuğla Duvarcısı/Yapı Duvarcısı”, “Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)” ve “Kauçuk Hortum Üretim Operatörü (Sarma)” meslekleri ilk on meslek içinde yer almıştır.

Tablo 27: Açık İşlerde Cinsiyete Göre İstenen Beceriler

Beceriler	Kadın	Erkek	Farketmez	Genel Toplam
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	1	2	1	1
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	2	1	2	2
Takım Çalışması	3	3	3	3
İletişim ve İfade Yeteneği	5	4	4	4
Satış ve Pazarlama Becerisi	8	6	5	5
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	4	5	7	6
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	6	7	6	7
Bilgisayar kullanımı	7	8	8	8
Proje Tabanlı Çalışma	*	10	9	9
Yabancı Dil	*	9	*	10

Kaynak: İPA 2016 (* işareti o cinsiyette, o beceri düzeyinin tercih edilmediğini göstermektedir)

Cinsiyete göre açık işlerde talep edilen becerilerin öncelik sıralaması Tablo 27 üzerinden incelendiğinde; açık işlerinde yalnızca kadın veya yalnızca erkek personel tercihi yapılan açık işlerde "Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe", "Fiziki ve Bedensel Yeterlilik" ve "Takım Çalışması" becerilerinin sıralama farklı olsa da ilk üç sırada yer aldığı görülmektedir.

Kadınların tercih edildiği açık işlerde "Proje Tabanlı Çalışma" ve "Yabancı Dil" becerileri işverenlerce talep edilmez iken, erkeklerin tercih edildiği açık işlerde işverenlerce tercih edilmeyen beceri bulunmamaktadır. Cinsiyet ayrımının önemli olmadığı açık işlerde ise yalnızca "Yabancı Dil" becerisi işverenlerce tercih edilmemiştir. Başka bir ifade ile "Yabancı Dil" becerisinin tercih edildiği açık işlerin tamamında işverenlerce sadece erkek personele ihtiyaç duyulmaktadır.

Herhangi bir cinsiyet tercihinde bulunulmayan açık işlerde ise ilk öncelikte "Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe", ikinci öncelikte ise "Fiziki ve Bedensel Yeterlilik" becerileri işverenlerce tercih edilmiştir.

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

Araştırma kapsamında işyerlerine son bir yıl içerisinde hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektikleri, temininde güçlük çektikleri eleman sayısı ve bunun nedenleri sorulmuştur. Bu bilgi işverenin açık işlerinin yanı sıra, karşılamakta güçlük çektikleri meslekleri içerdiği için önemli bir bilgidir. İşyerlerinin işgücü piyasasında eleman bulmada güçlük çektikleri meslekler işgücü piyasasının talep yapısı ile ilgili değerli bilgiler sunmaktadır. Derlenen verilerle Tokat ili işgücü piyasasının talep kısmını daha net görmek hedeflenmektedir. Bu bilgiler kullanılarak Türkiye geneli ve Tokat ilinde İŞKUR bünyesinde açılacak işgücü yetiştirme programları planlanabilecek, işverenlerin ihtiyaçları doğrultusunda ulusal istihdam ve mesleki eğitim politikaları revize edilebilecektir. İşverenlerin karşılamakta güçlük çektiği mesleği, sayısını ve hangi nedenlerden ötürü aradığı çalışanı temin edemediğini bilmek, ilin istihdam politikasına da yön vereceğinden araştırmanın temininde güçlük çekilen meslekler bölümü önemli bilgiler içermektedir. Bu kapsamda bu bölümde temininde güçlük çekilen meslekler, sektörler ve meslek grupları bazında incelenecektir. Nitekim İşgücü Piyasası Raporları ilin mülki amiri ve idarecileri tarafından Tokat İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu'nda değerlendirildiğinden, Tokat Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde okullarda açılacak bölüm ve programlar için bu bölüm önemli bir veri niteliği taşımaktadır.

Şekil 24: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı

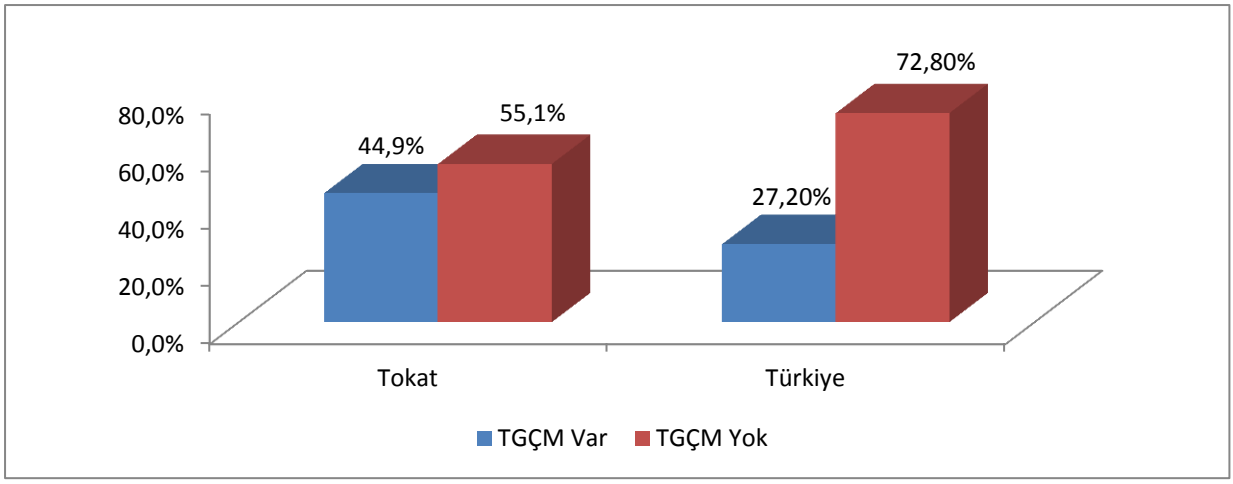

Kaynak: İPA 2016

Araştırma kapsamında Türkiye geneli 20 + istihdamlı 95 bin 620 işyerine ulaşılmış, bu işyerlerinin yüzde 27,2'sinin (25 bin 970 işyeri) eleman temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Yani ülke genelinde her on işyerinden üçü eleman temininde güçlük çekmektedir. Bu oran çok yüksek bir oran olup, işverenlerin üretimine hız kesmeden devam edebilmesi amacıyla temininde güçlük çekilen mesleklerin ivedilikle yetiştirilip işgücü piyasasına kazandırılması ve bu şekilde temininde güçlük çeken

işveren sayısının azaltılması gerekmektedir. Tokat ilinde ise 20+ istihdamlı 326 işyeri çalışmaya cevap vermiş, çalışma kapsamındaki işyerlerinin yaklaşık yarısı (yüzde 44,9 - 146 işyeri) temininde güçlük çekilen meslek olduğunu ifade etmiştir. Tokat'ta eleman temininde güçlük çeken işyeri oranı, Türkiye ortalamasının üstündedir.

Şekil 25: Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı

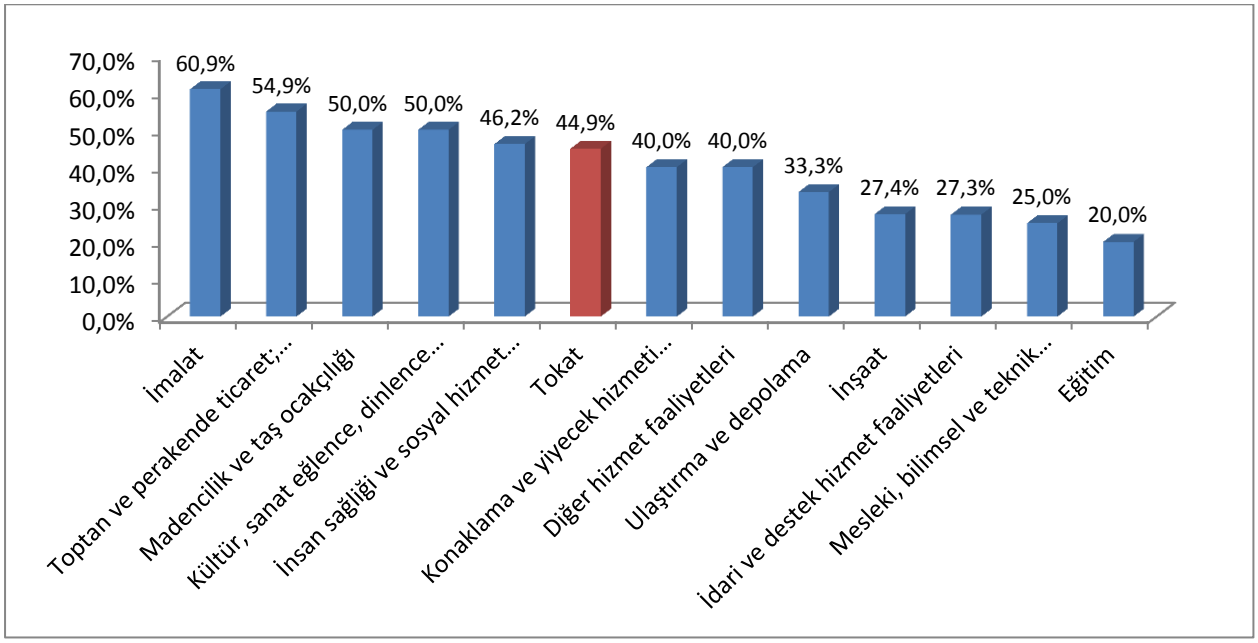

Kaynak: İPA 2016

Şekil 25 üzerinde Tokat ilinde eleman temininde güçlük çeken işyerlerini sektörel bazda incelediğimizde; "İmalat", "Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı", "Madencilik ve Taş Ocakçılığı", "Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor" ile "İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri" sektörlerinde temininde güçlük çeken işyeri oranının Tokat ortalamasının üstünde olduğu anlaşılmaktadır.

"Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri", "Diğer Hizmet Faaliyetleri", "Ulaştırma ve Depolama", "İnşaat", "İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri", "Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler" ile "Eğitim" sektörlerinde ise temininde güçlük çeken işyeri oranı Tokat ortalamasının altında yer almaktadır. Tokat ilinde çalışan sayısı en fazla olan "İmalat" sektöründe temininde güçlük çekme oranının en fazla olması dikkat çekici bir durumdur. Söz konusu bu sektörde çalışabilecek yeterli beceriye sahip personelin bulunamaması faktörü, bu sektörde temininde güçlük çekme oranının yükselmesine neden olmaktadır. Tokat ortalamasının üstünde temininde güçlü çekme oranına sahip sektörlere yönelik İl Müdürlüğümüzce düzenlenecek kurs ve staj programları ile oranın azaltılması için çalışmalar yapılacaktır.

Tablo 28: Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı

Sektörler	Temininde Güçlük Çekilen Eleman Sayısı
İmalat	370
Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı	137
İnşaat	70
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	14
Ulaştırma Ve Depolama	12
Diğer Hizmet Faaliyetleri	12
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	11
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	8
Eğitim	7
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	3
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	2
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	1
Genel Toplam	**648**

Kaynak: İPA 2016

2016 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında Tokat ilinde 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde son 1 yıl içinde 648 kişinin temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Türkiye genelinde ise bu sayı 114 bin 617'dir.

Tokat'ta temininde güçlük çekilen kişi sayıları, sektörel bazda incelendiğinde "İmalat" ve "Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı" sektörlerinde temininde güçlük çekilen kişilerin yoğunlaştığı görülmektedir. Bu iki sektörün temininde güçlük çektiği eleman sayısı, Tokat ilinde toplam temininde güçlük çekilen sayının yüzde 78 'ini oluşturmaktadır. Söz konusu sektörlerde çalışan sayısının fazla olması sebebi ile temininde güçlük çekilen kişi sayısı da fazladır. Öyle ki Tokat ilinde toplam çalışanların yüzde 65'i bu sektörlerde çalışmaktadırlar. Araştırma sonuçlarına göre özellikle "İmalat" sektörü, Türkiye geneli verilerinde de sayısal olarak mevcut istihdamı en fazla olan ve eleman temininde de en çok güçlük çekilen sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye genelinde de 20+ istihdamlı sektörler temininde güçlük çekilen kişi sayıları bakımından incelendiğinde "İmalat" ve "Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı" sektörlerinin ilk iki sırada yer aldıkları anlaşılmakta olup bu iki sektörün temininde güçlük çektiği eleman sayısı, Türkiye genelinde toplam temininde güçlük çekilen sayının yüzde 63,4'ünü oluşturmaktadır.

Temininde güçlük çektiği kişi olduğunu beyan eden sektörler arasında "Madencilik ve Taş Ocakçılığı", "Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor" ve "Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler" sektörleri son sıralarda yer almaktadır.

Şekil 26: Meslek Gruplarına Göre Eleman Temininde Güçlük Çekilen Kişilerin Dağılımı

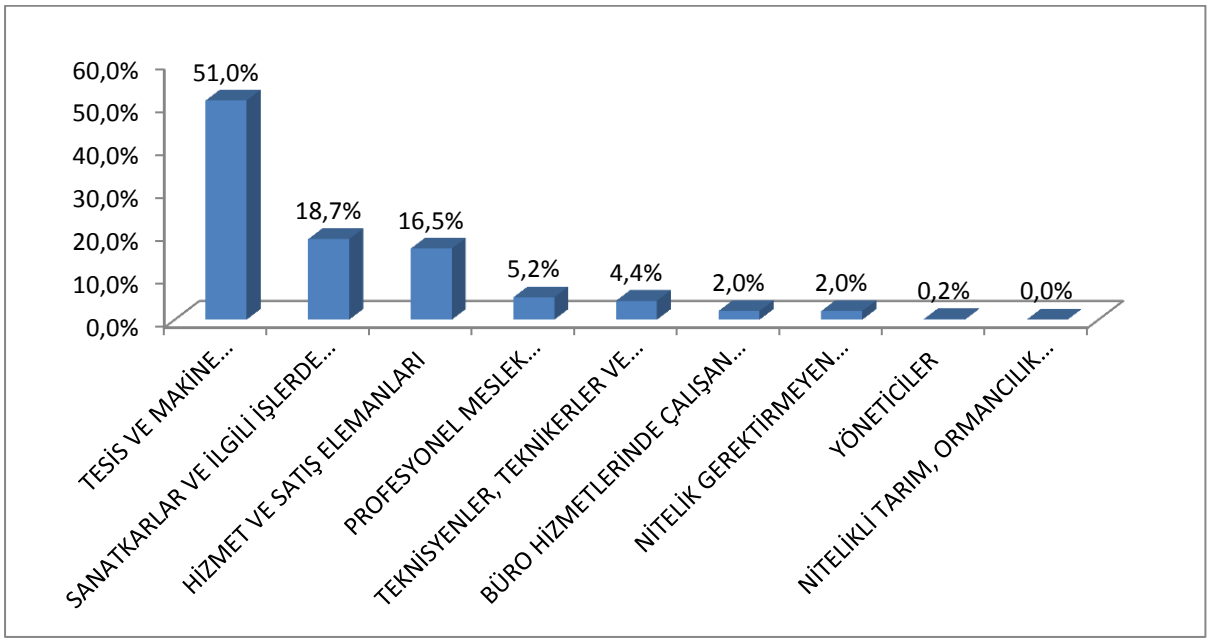

Kaynak: İPA 2016

Şekil 26 üzerinde Tokat ilinde meslek gruplarına göre temininde güçlük çekilen kişilere bakıldığında "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar" meslek grubunun yüzde 51 ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Başka bir ifade ile Tokat ilinde temininde güçlük çekilen her 2 kişiden 1'i "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar" meslek grubunda yer almaktadır. "Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar" meslek grubunda 330 kişinin temininde güçlük çekilmiştir.

Tokat'ta meslek gruplarına göre temininde güçlük çekme sıralamasında ikinci sırayı yüzde 18,7 (121 kişi) ile "Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar", üçüncü sırayı yüzde 16,5 (107 kişi) ile "Hizmet Ve Satış Elemanları" meslek grubu almıştır.

Türkiye genelinde ise 20 + istihdamlı işyerlerinde eleman temininde güçlük çekilme oranı en yüksek olan ilk üç meslek grubu Tokat ili ile aynıdır. Bu durum meslek grubunun ihtiyaçlarının sadece Tokat'a özgü olmadığını göstermektedir.

Benzer şekilde araştırma sonuçları göstermektedir ki "Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları" meslek grubu hem ülke geneli hem de Tokat ilinde eleman temininde en az güçlük çeken meslek grubu olmuştur.

Tablo 29: En Fazla Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Meslekler	TÇGM Dağılımı
Makineci (Dikiş)	37,5%
Otobüs Muavini	3,4%
Perakende Satış Elemanı (Gıda)	3,1%
Sıvacı	2,5%
Pazarlamacı	2,5%
Kasiyer	2,3%
Ütücü	1,7%
Taş ve Tuğla Duvarcısı/Yapı Duvarcısı	1,7%
Mermer İşçisi	1,6%
Aşçı	1,6%

Kaynak: İPA 2016

Tokat ilinde temininde güçlük çekilen ilk on meslek Tablo 29 üzerinde incelendiğinde ilk sırada yüzde 37,5 ile "Makineci (Dikiş)" mesleğinin yer aldığı görülmektedir. "Makineci (Dikiş)" mesleğinde 243 kişinin temininde güçlük çekilmiştir. Başka bir ifade ile Tokat'ta temininde güçlük çekilen her beş mesleğin ikisi "Makineci (Dikiş) mesleğidir. "Makineci (Dikiş) mesleğini sırasıyla yüzde 3,4 ile (22 kişi) "Otobüs Muavini", yüzde 3,1 ile (20 kişi) "Perakende Satış Elemanı (Gıda)", yüzde 2,5 ile (16 kişi) "Sıvacı" ve "Pazarlamacı" meslekleri takip etmiştir.

Geçtiğimiz yıl gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına göre temininde güçlük çekilen ilk on meslekle bu yılki araştırma sonuçlarını kıyasladığımızda; "Makineci (Dikiş)", "Otobüs Muavini", "Pazarlamacı", "Kasiyer", "Mermer İşçisi", "Aşçı" olmak üzere toplam altı mesleğin yine değişmeyerek bu sene de ilk on meslek arasında yer aldıkları görülmektedir. Tokat ilinde söz konusu meslekler, son iki yıldır temininde güçlük çekilen meslekler arasında yer almaya devam etmektedirler.

Geçtiğimiz yıl ilk on meslek arasında yer alan "Kaynakçı (oksijen-elektrik)", "Beden işçisi (taşıma, yükleme, boşaltma)", "Ağaç Biçme Makinesi Operatörü (Hızarcı- Keresteci)" ve "Garson (Servis elemanı)" meslekleri bu sene ilk on meslek arasına girmemiş, yerlerini "Perakende Satış Elemanı (Gıda)", "Sıvacı", "Ütücü" ve "Taş ve Tuğla Duvarcısı/Yapı Duvarcısı" meslekleri almıştır.

İlin istihdam politikalarına yön vermesi ve düzenlenecek meslek edindirme kursları ve staj programlarının içeriği adına, bu veriler büyük önem arz etmektedir.

Şekil 27: TGÇM Nedenlerinin Dağılımı

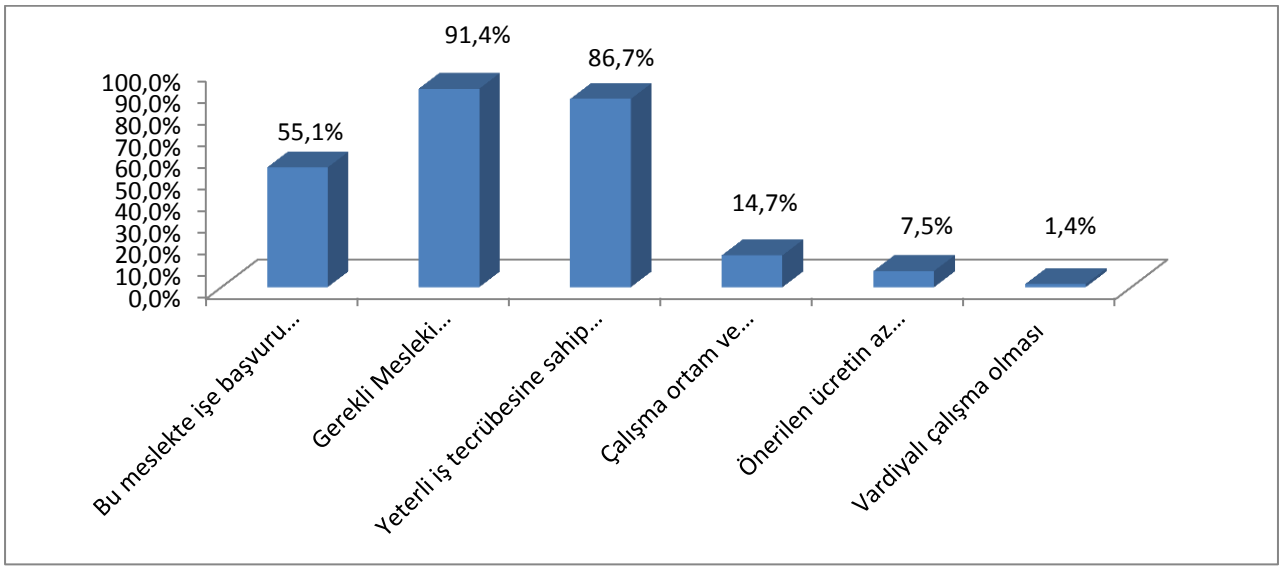

Kaynak: İPA 2016

2016 İPA çalışması kapsamında ziyaret edilen işyerlerine temininde güçlük çektikleri meslekler için güçlük çekilme nedenleri sorulmuş;

- Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması,
- Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması,
- Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması,
- Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi,
- Önerilen Ücretin Az Bulunması,
- Vardiyalı Çalışma Olması cevaplarından biri veya birden fazlasına cevap vermeleri istenmiştir. İşverenler içerisinde birden fazla seçeneği cevap olarak verenler de vardır.

Tablo 27 üzerinde Tokat ilinde temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada yüzde 91,4 ile "Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması" yer aldığı görülmektedir. Bunu yüzde 86,7 ile "Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması", yüzde 55,1 ile "Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması" takip etmiştir.

Mesleklere Göre TGÇM dağılımı incelenirken, açık işi en çok olan mesleklerle temininde güçlük çekilen mesleklerin benzerlik gösterdiği hatta birçoğunun bire bir aynı olduğu ifade edilmişti. Açık işlerde temininde güçlük çekme nedenlerini ortadan kaldırmaya yarayacak doğru aktif işgücü politikaları üretilip, mevcut açık işler için gereken mesleki beceriye/niteliğe haiz bireyler işgücü piyasasına kazandırıldığında sadece Tokat geneli için değil ülke genelinde de talep ve arz dengelenmiş olacaktır.

Tokat ili ile Türkiye genelinde 20 + istihdamlı işyerlerinin TGÇM Nedenleri Dağılımı benzerlik göstermektedir. Ayrıca Tokat ili ve Türkiye geneli araştırma sonuçları incelendiğinde açık işlerde temininde güçlük çekme nedenleri sıralamasında Tokat ilinde yüzde 1,4, Türkiye genelinde ise yüzde 10,1 ile "Vardiyalı Çalışma Olması" seçeneği son sırada yer almıştır. Yani bir işyerinde vardiyalı çalışma yapılması, iş arayanların o işyerini tercih etmemesinde fazla etkili değildir. İşverenlerin temininde güçlük çektikleri mesleklerin nedenlerini sıralarken "Vardiyalı Çalışma Olması", "Önerilen Ücretin Az Bulunması" ve "Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi" gibi işyerine veya işverene özgü cevapları temininde güçlük çekilme nedeni olarak fazla tercih etmemeleri dikkat çekicidir.

Şekil 28: İşyeri Durumuna Göre TGÇM Nedenleri

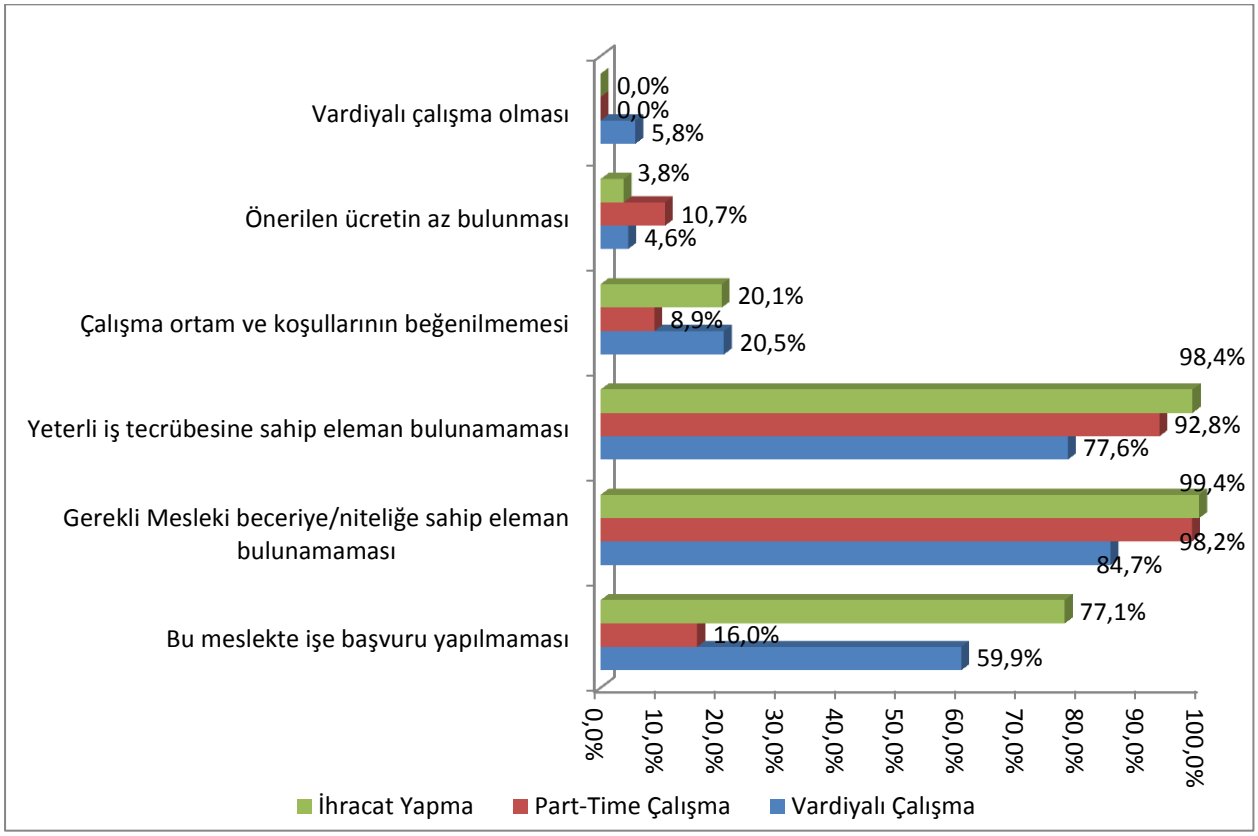

Kaynak: İPA 2016

Tokat ilinde işyerlerinin part-time çalışma yapması, vardiyalı çalışanı olması ve işyerinin ihracat yapıp yapmaması gibi işyeri durumuna göre eleman temininde güçlük çekme nedenlerine Şekil 28 üzerinden bakılacak olursa; her üç duruma sahip işyerlerinde de oranları değişmekle beraber TGÇM nedenlerinden ilk sırada "Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması" nedeninin yer aldığı görülmektedir. İhracat yapan işyerlerinde bu neden yüzde 98,4 oranı ile biraz daha belirgindir.

Ayrıca Tokat ili hatta ülke geneli işyerlerinin eleman temininde güçlük çekmelerinin de aynı nedene dayanması sebebiyle, bu husus genel bir problem halini almaktadır.

Tablo 30: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri

Meslek Grupları	Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması	Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması	Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması	Çalışma Ortam Ve Koşullarının Beğenilmemesi	Önerilen Ücretin Az Bulunması	Vardiyalı Çalışma Olması
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	38,3%	100,0%	84,8%	23,0%	15,3%	0,0%
Hizmet ve Satış Elemanları	61,3%	78,5%	69,9%	28,1%	3,8%	7,5%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	92,2%	92,2%	92,2%	7,8%	0,0%	0,0%
Profesyonel Meslek Mensupları	48,1%	82,1%	67,0%	23,9%	33,0%	0,0%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	58,1%	90,8%	82,4%	2,5%	8,3%	0,8%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	24,9%	89,3%	53,7%	3,6%	35,6%	0,0%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	54,8%	96,6%	98,4%	14,8%	3,3%	0,0%
Yöneticiler	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genel Toplam	**55,1%**	**91,4%**	**86,7%**	**14,7%**	**7,5%**	**1,4%**

Kaynak: İPA 2016

Tokat ilinde meslek gruplarına göre temininde güçlük çekme nedenlerine Tablo 30 üzerinde bakıldığında meslek gruplarının tamamında "Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması" nedeninin her meslek grubunda en fazla tercih edilen neden olduğu ve ilk sırada yer aldığı görülmektedir.

Temininde güçlük çekilme nedeni olarak "Vardiyalı Çalışma Olması" sadece iki meslek grubu tarafından belirtilmiş olup bu meslek grupları; yüzde 7,5 ile "Hizmet ve Satış Elemanları", yüzde 0,8 ile "Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar" meslek gruplarıdır. Başka bir ifade ile bir işyerinde vardiyalı çalışma olması iş arayanın o işi tercih etmemesini fazla etkilememektedir.

"Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar" meslek grubunun tamamı TGÇM nedeni olarak "Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması"' nı; "Yöneticiler" meslek grubunun tamamı ise TGÇM nedeni olarak "Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması" ve "Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması" seçeneğini tercih etmiştir.

"Yöneticiler" meslek grubunda TGÇM nedeni olarak "Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması", "Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi", "Önerilen Ücretin Az Bulunması" ve "Vardiyalı Çalışma Olması" seçenekleri hiç tercih edilmemiştir.

TGÇM nedeni olarak altı nedenin tamamını içinde barındıran meslek grupları ise sadece "Hizmet ve Satış Elemanları" ile "Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar" meslek gruplarıdır.

Tablo 31: Mesleklere Göre Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri

Meslekler	Bu meslekte işe başvuru yapılmaması	Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması	Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması	Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi	Önerilen ücretin az bulunması	Vardiyalı çalışma olması
Makineci (Dikiş)	54,1%	100,0%	100,0%	16,8%	4,1%	0,0%
Otobüs Muavini	90,8%	27,5%	27,5%	81,8%	0,0%	22,8%
Perakende Satış Elemanı (Gıda)	100,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Sıvacı	50,1%	100,0%	87,5%	0,0%	0,0%	0,0%
Pazarlamacı	18,8%	87,5%	25,0%	6,3%	62,5%	0,0%
Kasiyer	46,6%	66,7%	73,3%	26,7%	6,8%	20,0%
Ütücü	90,9%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Taş ve Tuğla Duvarcısı/Yapı Duvarcısı	54,5%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Mermer İşçisi	100,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Aşçı	50,8%	100,0%	69,7%	0,0%	0,0%	0,0%

Kaynak: İPA 2016

Tokat ilinde temininde güçlük çekilen ilk on meslek, temininde güçlük çekilme nedenlerine göre Tablo 31 üzerinde gösterilmiştir. Tablo 31 incelendiğinde ilk on mesleğin yedisinde (Makineci(Dikiş)", "Perakende Satış Elemanı (Gıda)", "Sıvacı", "Ütücü", "Taş ve Tuğla Duvarcısı/Yapı Duvarcısı", "Mermer İşçisi" ve "Aşçı" temininde güçlük çekilme nedeninin en yüksek oranla "Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması" olduğu görülmektedir. Başka bir ifade ile bu mesleklerde temininde güçlük çekilme nedenlerinin tamamı için işverenlerce gerekli mesleki beceriye ve niteliğe sahip çalışan bulamama nedeni tercih edilmiştir

Araştırma kapsamında işverenler “Perakende Satış Elemanı (Gıda)” ile “Mermer İşçisi” mesleklerinin tamamında temininde güçlük çekme nedeni olarak “Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması”, “Gerekli Mesleki Beceriye / Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması” ve “Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması” nedenleri tercih edilmiştir.

Temininde güçlük çekilen ilk on meslek arasında işverenlerce vardiyalı çalışma yapılmasından dolayı temininde güçlük çekildiği belirtilen meslekler sadece “Otobüs Muavini” ve “Kasiyer” meslekleridir. Otobüs muavinlerinin gece de çalışması ve kasiyerlerin çalıştığı firmaların gece geç saatlere kadar açık olması bu iki meslekte vardiyalı çalışmayı zorunlu kılmaktadır.

Tablo 31’e göre 2016 İPA çalışmasında işverenler genel olarak işyerine özgü olan “Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi”, “Önerilen Ücretin Az Bulunması” ve “Vardiyalı Çalışma Olması” seçeneklerini temininde güçlük çekilme nedeni olarak fazla tercih etmemişlerdir. “Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi” yüzde 81,8 ile “Otobüs Muavini”; “Önerilen Ücretin Az Bulunması” yüzde 62,5 ile “Pazarlamacı”; “Vardiyalı Çalışma Olması” yüzde 28,8 ile “Otobüs Muavini” mesleklerinde en fazla tercih edilen neden olarak karşımıza çıkmaktadır.

GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Ekonomilerde gelecek dönem istihdam eğilimini belirlemek, işgücü piyasasında oluşacak dalgalanmaları önceden görmek ve buna yönelik politikalar geliştirmek için önemli bir araçtır. İşgücü Piyasası Araştırmaları da bu amaçla işverenlere bir sonraki yıl öngördükleri istihdam tahminlerini meslek bazında sorarak gelecek dönem istihdam eğilimleri belirlenmektedir. Bu bölümde Tokat ilinde 2016 Yılı Nisan-Mayıs dönemi ile bir sonraki yıl aynı döneme tekabül eden zaman aralığı boyunca çalışan sayılarında ne gibi farklılıklar beklendiği, farklılaşmaların hangi mesleklerde ve sektörlerde olacağına dair tahminler üzerinde durulacaktır. Mevsimsel etkileri dışarıda bırakmak adına işverenlere tam bir yıllık dönem içindeki tahminleri sorulmuştur. Çalışma kapsamında işverenlere yöneltilen "30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı/azalışı bekliyor musunuz?" sorusuna Türkiye genelinde işyerlerinin yüzde 17, 7'si istihdamın artacağı yönünde cevap verirken Tokat ilinde işverenlerin yüzde 31,4'ü istihdamın artacağını öngörmüştür. Başka bir ifadeyle 10 işyerinden Türkiye genelinde yaklaşık 2'si istihdamın artacağını öngörürken, Tokat' de bu sayı 3'e yükselmiştir. Öte yandan istihdamın azalacağını düşünen işveren oranı, ülke genelinde yüzde 3,9 iken, Tokat ilinde 3,4 olarak öngörülmüştür. Gelecek dönem istihdam beklentileri bölümü genel olarak incelendiğinde, Tokat ilinde gelecek dönem istihdam artışı gerçekleşeceği yorumu rahatlıkla yapılmaktadır.

Tablo 32: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri

Sektörler	Artacak	Azalacak	Fikrim Yok	Değişmeyecek
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
İmalat	48,2%	0,0%	29,9%	21,9%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	0,0%	33,3%	0,0%	66,7%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
İnşaat	19,4%	3,2%	53,2%	24,2%
Toptan ve Perakende Ticaret	36,6%	3,7%	20,7%	39,0%
Ulaştırma ve Depolama	20,0%	0,0%	40,0%	40,0%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	26,7%	13,3%	26,7%	33,3%
Bilgi ve İletişim	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Gayrimenkul Faaliyetleri	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	25,0%	0,0%	50,0%	25,0%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	9,1%	9,1%	63,6%	18,2%
Eğitim	13,3%	6,7%	66,7%	13,3%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	30,8%	0,0%	46,2%	23,1%
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	0,0%	20,0%	40,0%	40,0%
Genel Toplam	**31,2%**	**3,4%**	**36,7 %**	**28,7 %**

Kaynak: İPA 2016

Sektörlere göre istihdam beklentileri Tablo 32 üzerinde incelendiğinde, gelecek yıl istihdam artışının olacağını söyleyen işverenlerin "İmalat" sektöründe yoğunlaştığını görmekteyiz. "İmalat" sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin yaklaşık yarısının (yüzde 48,2) istihdamın artacağı yönünde tahminde bulunması, bu sektörün önümüzdeki yıl Tokat'ta işgücü piyasasında önemli ölçüde dalgalanmalar oluşturabileceğini göstermektedir. "İmalat" sektöründen sonra istihdamın artacağını düşünen sektörler sırasıyla "Toptan ve Perakende Ticaret", "İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri" ile "Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri" sektörleridir.

Gelecek yıl İstihdamın azalacağını söyleyen işverenler ise "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı" sektöründe daha fazla yoğunlaşmıştır. Bu sektörde faaliyet gösteren işverenlerin yüzde 33,3'ü gelecek yıl istihdam azalışı olacağını beyan etmiştir. Ancak araştırma kapsamında "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı" sektöründe 3 işyeri ziyaret edildiği için bu oran bu denli yüksek çıkmıştır. Gelecek yıl istihdam azalışı beklentisi sıralamasında "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı" sektörünü "Diğer Hizmet Faaliyetleri" sektörü takip etmiştir.

Sektörlerin istihdam eğiliminde dikkati çeken diğer bir husus ise "Madencilik ve Taş Ocakçılığı" sektöründe bulunan tüm işyerleri gelecek dönem için değişim olmayacağı yönünde bir öngörüde bulunmalarıdır. Araştırma kapsamında sadece 20+ işyeri verileri kullanılmıştır ve iki işyeri bu sektörde araştırma kapsamındadır. Ancak Tokat ilinde 20 kişinin altında çalışanı olan "Madencilik ve Taş Ocakçılığı" sektöründeki işyerleri mevcuttur. Bu nedenle "Madencilik ve Taş Ocakçılığı" sektöründe faaliyet gösteren tüm işyerinde istihdam değişimi beklenmediği yorumunu yapmak yanlış olacaktır.

"Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor" sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin tamımı gelecek yıl tahmini için fikri olmadığını beyan etmiştir.

Ayrıca Tokat ilinde "Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri", "Bilgi ve İletişim", "Finans ve Sigorta Faaliyetleri" ile "Gayrimenkul Faaliyetleri" sektörlerinde 20+ çalışanı olan işyeri olmadığı için araştırma kapsamına alınmamıştır. Bu dört sektör araştırma kapsamına alınmadığı için gelecek yıl tahmini yapılamamıştır.

Tablo 33: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi

Sektörler	Net İstihdam Değişimi	NİDO
İmalat	1.409	20,9%
Toptan ve Perakende Ticaret	165	9,1%
İnşaat	123	10,6%
Ulaştırma ve Depolama	30	6,8%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	18	20,9%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	15	3,8%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	9	1,5%
Eğitim	9	1,8%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	-1	-2,0%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	-16	-2,1%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	-76	-17,0%
Genel Toplam	**1.684**	**12,8%**

Kaynak: İPA 2016

Sektörler itibariyle net istihdam değişimini Tablo 33 üzerinde incelediğimizde Tokat'ta 30 Nisan 2017 tarihi itibariyle bin 684 kişilik net istihdam artışı beklendiği görülmektedir. Net istihdam artışı en fazla "İmalat" sektöründe beklenmekte olup bunu "Toptan ve Perakende Ticaret", "İnşaat", "Ulaştırma ve Depolama", "Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler", "Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri", "İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri" ile "Eğitim" sektörleri takip etmiştir. Türkiye genelinde ise 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde 30 Nisan 2017 tarihi itibariyle 156 bin 799 kişilik net istihdam artışı beklenmekte olup, en fazla istihdam artışı beklenen sektör 66 bin 979 kişi ile "İmalat" sektörüdür.

Araştırma kapsamında "Diğer Hizmet Faaliyetleri", "İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri" ile "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı" sektörlerinde istihdam azalışı beklenirken, ülke genelinde net istihdam azalışı beklenen sektör bulunmamaktadır.

Net İstihdam Değişim Oranı; beklenen istihdam artışından, beklenen istihdam azalışının çıkarılması ile elde edilen sayının mevcut çalışan sayısına bölünmesi ile elde edilen orandır. Bu tanıma göre Tokat'ta net istihdam değişim oranı yüzde 12,8'dir. Başka bir ifade ile Tokat'ta mevcut 100 kişilik çalışana, 13 kişilik ilave istihdam olması beklenmektedir. Türkiye genelinde ise net istihdam değişim oranı beklentisi yüzde 2,8'dir. 2016 İPA çalışması verilerine göre 2017 yılında Tokat ilinde ülke genelinin üzerinde istihdam artışı beklenmektedir.

Net istihdam değişim oranında çalışan sayılarındaki farklılık, bu sıralamayı değiştirmektedir. Tokat'ta net istihdam artışı oranında (NİDO) ise en fazla artış beklenen sektörler yüzde 20,9 ile "İmalat" ve "Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler" sektörleridir. "Diğer Hizmet Faaliyetleri", "İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri" ve "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı" sektörlerinde ise istihdam azalışı beklendiği için NİDO negatif çıkmıştır. Türkiye genelinde ise en fazla NİDO beklenen sektör yüzde 5,1 ile "İnşaat", en az NİDO beklenen sektör yüzde 0,4 ile "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı" sektörüdür.

Tablo 34: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi

Meslek Grubu	Net İstihdam Değişimi	NİDO
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	1.044	23,20%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	305	13,20%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	136	7,20%
Hizmet ve Satış Elemanları	107	6,20%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	30	4,50%
Profesyonel Meslek Mensupları	46	4,30%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	16	2,10%
Genel Toplam	**1.684**	**12,80%**

Kaynak: İPA 2016

Tokat ilinde meslek grupları bazında net istihdam değişimini ve NİDO oranlarını Tablo 34 üzerinde incelendiğinde en fazla net istihdam değişiminin bin 44 kişi ile "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar" meslek grubunda olacağı anlaşılmaktadır. "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar" meslek grubunu sırasıyla 305 kişi ile "Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar" ve 136 kişi ile "Nitelik Gerektirmeyen Meslekler" meslek grupları takip etmiştir. Bu üç meslek grubunda net istihdam artış beklentisinin toplamı, Tokat ilinde beklenen tüm artışın yüzde 88,2'sini oluşturmaktadır Türkiye genelinde ise 20 + istihdamlı işyerlerinde net istihdam değişiminin en fazla gerçekleşeceği meslek grubu 40 bin 721 kişi ile Tokat ilinde olduğu gibi "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar" olarak tespit edilmiştir.

Tokat ilinde NİDO oranları sıralaması da net istihdam değişimi sıralaması ile aynı olup "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar" meslek grubu yüzde 23,2 ile NİDO sıralamasında ilk sırada yer almıştır. "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar" meslek grubunu yüzde 13,2 ile "Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar", yüzde 7,2 ile "Nitelik Gerektirmeyen Meslekler", yüzde 6,2 ile "Hizmet ve Satış Elemanları" meslek grupları takip etmiştir. Türkiye genelinde ise en fazla NİDO beklenen meslek grupları yüzde 3,9 ile "Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar" ve "Hizmet ve Satış Elemanları" meslek gruplarıdır.

"Yöneticiler" ve "Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları" meslek gruplarını dikkate almayacak olursak, Tokat'ta net istihdam değişimi ve NİDO oranı sıralamasından en son sırada "Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları" meslek grubunun yer aldığı görülmektedir. Bu meslek grubundaki net istihdam değişimi toplam istihdam değişiminin yüzde 1'ini oluşturmaktadır ve NİDO oranı yüzde 2,1 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 35: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler

Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler
Makineci (Dikiş)	İş Makineleri Operatörü
Ütücü	Temizlik Görevlisi
Konfeksiyon İşçisi	Kamyon Şoförü
Overlok Makinesi Operatörü (Overlokçu)	Nezaretçi ve Ustabaşı (İnşaat İşleri)
Ortacı/Ayakçı (Tekstil)	İş Makineleri Yağcısı
Kumaş Paketleme İşçisi	Su Satış ve Dağıtım Elemanı (Damacana)
İnşaat Kalıpçısı (Ahşap)	Beden İşçisi (İnşaat)
Garson (Servis Elemanı)	Oto Yıkama Elemanı
Reyon Görevlisi	Ateşçi (Dinamitçi)
Betonarme Demircisi	Tuğla Örücü (Ateş Tuğlası)

Kaynak: İPA 2016

2016 yılı İPA çalışmasına göre Tokat ilinde gelecek dönem, en fazla istihdam artışı olması beklenen meslekler sırasıyla; "Makineci (Dikiş)", "Ütücü", "Konfeksiyon İşçisi", "Overlok Makinesi Operatörü (Overlokçu)", "Ortacı/Ayakçı (Tekstil)", "Kumaş Paketleme İşçisi", "İnşaat Kalıpçısı (Ahşap)", "Garson (Servis Elemanı)", "Reyon Görevlisi" ve "Betonarme Demircisi" meslekleridir. Artış beklenen ilk on meslek incelendiğinde hazır giyim sektörünün 2017 yılında Tokat'ta büyüyeceği yorumu yapılabilir. Türkiye genelinde ise gelecek dönem en fazla istihdam olması beklenen ilk on meslek sırasıyla " Güvenlik Görevlisi", "Makineci (Dikiş)", "Beden İşçisi (Genel)", "Beden İşçisi (İnşaat)", "Satış Danışmanı", "İnşaat İşçisi", "Garson (Servis Elemanı)", "Şoför- Yük taşıma", "Gaz Altı Kaynakçısı" ve "İplik Eğirme Operatörü (Ring/Vater/Vargel)" meslekleridir.

Araştırma kapsamında Tokat'ta "İş Makineleri Operatörü", "Temizlik Görevlisi", "Kamyon Şoförü", "Nezaretçi ve Ustabaşı (İnşaat İşleri)", "İş Makineleri Yağcısı", "Su Satış ve Dağıtım Elemanı (Damacana)"," Beden İşçisi (İnşaat)", "Oto Yıkama Elemanı", "Ateşçi (Dinamitçi)", ve "Tuğla Örücü (Ateş Tuğlası)" mesleklerinin gelecek dönem en fazla istihdam azalışı olması beklenen ilk on meslek arasında yer alırken; Türkiye genelinde "Veri Giriş Kontrol İşletmeni", "Gemi Onarım İşçisi", Temizlik Görevlisi

(Hastane)", "Büro İşçisi", "Dağıtıcı (Posta Dağıtım Hizmetleri)", "Coğrafi Bilgi Sistemleri Operatörü", "Soğutma Ve Havalandırma Teçhizatı Tecritçisi", "Deri İşçisi", "Çocuk Bakıcısı/Çocuk Bakım Eleman" ve "Üretim Planlama Memuru" mesleklerinin azalış göstermesi beklenmektedir.

Geçtiğimiz yıl istihdam artışı beklenen mesleklerle bu yılı karşılaştırdığımızda "Makineci (Dikiş)", "Ütücü", "Konfeksiyon İşçisi" ve "Garson (Servis Elemanı)" mesleklerinin istihdam artışı beklenen ilk on meslekte yine yer aldıkları anlaşılmaktadır. Geçtiğimiz yıl artış beklenen ilk on meslek arasında yer alan "Baz İstasyonu Montaj İşçisi", Yıkama Makinesi İşçisi (Tekstil)", "Sevkiyat Görevlisi", "Sıvacı", "Konfeksiyon Ürünlerini Katlama/Paketleme İşçisi" ve "Beden İşçisi (Genel)" meslekleri bu sene ilk on meslek arasına girememiştir.

Geçtiğimiz yıl istihdam azalışı olması beklenen ilk on meslek içinde yer alan "İş Makineleri Operatörü" mesleği bu sene de azalış beklenen ilk on meslek içinde yer almıştır. 2017 yılında azalış olması beklenen diğer dokuz meslek değişmiştir.

Şekil 29: İşyeri Özellikleri Bakımından NİDO

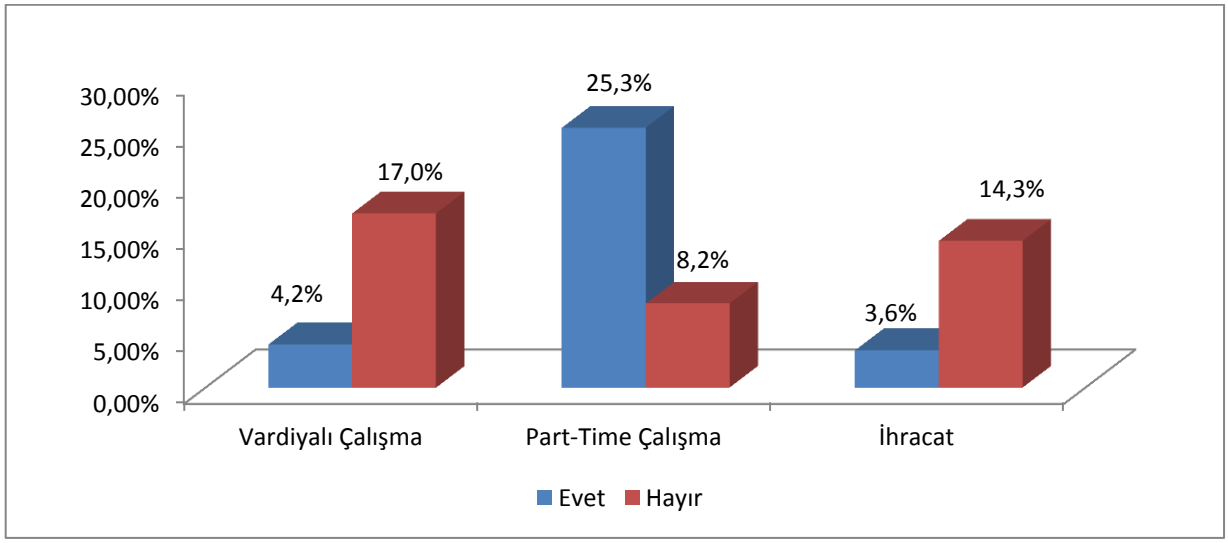

Kaynak: İPA 2016

İşyeri özellikleri bakımından net istihdam değişim oranlarına bakıldığında vardiyalı çalışma, part-time çalışma veya ihracat yapma olmak üzere üç özelliğe sahip işverenlerin farklı eğilimler sergilediğini görmekteyiz. Tokat ili için yüzde 12,8 olan net istihdam değişim oranı, vardiyalı çalışma yapanlarda yüzde 4,2, vardiyalı çalışma yapmayanlarda yüzde 17; part time çalışma olan işyerlerinde yüzde 25,3, part time çalışma yapmayan işyerlerinde yüzde 8,2; ihracat yapan işyerlerinde yüzde 3,6, ihracat yapmayan işyerlerinde yüzde 14,3 olarak hesaplandığı Şekil 26 üzerinde görülmektedir.

Tokat ilinde vardiyalı çalışma yapmayan işyerlerindeki NİDO vardiyalı çalışma yapan işyerlerindeki NİDO'dan; part time çalışma yapan işyerlerindeki NİDO part time çalışma yapmayan işyerlerindeki NİDO'dan; ihracat yapmayan işyerlerinde NİDO, ihracat yapan işyerlerindeki NİDO'dan yüksek çıkmıştır.

Vardiyalı çalışma yapmayan, part time çalışanı yapan ve ihracat yapmayan işyerleri ayrı ayrı incelendiğinde NİDO'larının Tokat ili NİDO'sunun üstünde olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 30: İşverenlerin Bir Yıl Sonraki İstihdam Değişim Beklentilerine Göre Beş Yıl Sonraki Beklentileri

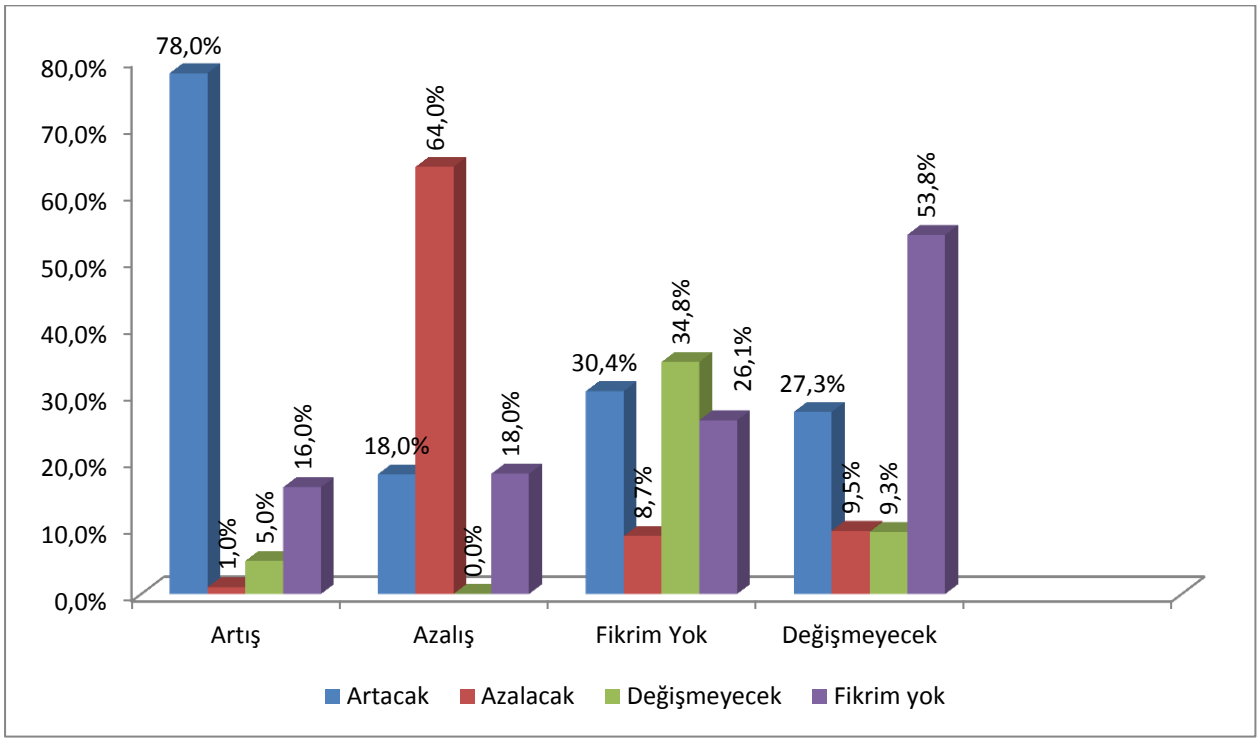

Kaynak: İPA 2016

Tokat ilinde işverenlerin bir yıl sonraki istihdam değişim beklentileri incelendiğinde bir yıl sonra istihdam artışı veya azalışı olacağını belirten işverenler ile fikrim yok cevabını veren işverenlerin beklentilerinin birbirleriyle örtüştükleri görülmektedir. Nitekim bir yıl sonra istihdam artışı olacağını belirten işverenlerin yüzde 78'i beş yıl sonra da yine istihdam artışı olacağını; bir yıl sonra istihdam azalışı olacağını belirten işverenlerin yüzde 64'ü beş yıl sonra da yine istihdam azalışı olacağını beyan etmiştir. Ancak bir yıl sonra gerçekleşmesi beklenen istihdam değişimi için fikrim yok cevabını veren işverenlerinin yüzde 34,8'i beş yıl sonrası için istihdamın değişmeyeceğini; bir yıl sonra istihdam değişiminin gerçekleşmeyeceğini söyleyen işverenlerin yüzde 53,8'i beş yıl sonrası için fikri olmadığını beyan etmiştir.

Tokat ilinde bir yıl sonrası için istihdam artışı bekleyen işverenler toplam işverenlerin yüzde 31,2‘sını oluşturmaktadır. Önümüzdeki dönemde istihdam azalışı bekleyen işverenlerin yüzde 43,7’si beş yıl sonrası için de artışı beklemektedir.

Tokat ilinde bir yıl sonrası için istihdam azalışı bekleyen işverenler toplam işverenlerin yüzde 3,4’ünü oluşturmaktadır. Önümüzdeki dönemde istihdam azalışı bekleyen işverenlerin yüzde 8,5’i beş yıl sonrası için de artışı beklemektedir.

Bu minvalde araştırma sonuçlarına göre işverenlerin bir yıl sonraki istihdam değişim beklentileri ile beş yıl sonraki beklentileri birbirleriyle kısmen tutarlı olup önümüzdeki dönem için işveren hangi beklenti içindeyse beş yıl sonra da aynı eğilimde olduğu anlaşılmaktadır.

SONUÇ

Bir ilin yatırım merkezi olabilmesi için bazı şartları bir arada taşıması gerekmektedir. Yatırım yapılacak ilin yatırım yapacak firmanın pazarına ve firmanın üretimde kullanacağı hammaddeye yakınlığı, ilin gümrük kapılarına ve liman kentlerine mesafesi ile o ile ulaşım alternatifleri (karayolu, havayolu, demiryolu, denizyolu vb.), o il için uygulanan özel yatırım ve istihdam teşvikleri, enerjinin kolay ve ucuz temin edilmesi, ilin seçilmiş ve atanmışlarının yeni yatırımlara bakış açısı ve nitelikli işgücünün nitel ve nicel kalitesi vb. yatırımcılar tarafından en fazla dikkat edilen şartlar arasında yerini almaktadır. Bu şartlar içerisinden pazara, hammaddeye, enerjiye, liman ve gümrüğe yakınlık o ilin jeopolitik konuma göre değişmekte olup, dışarıdan müdahaleye kapalı şartlar arasında yerini almaktadır. Ancak ulaşım, halkın yeni yatırımlara bakış açısı, teşvikler, nitelikli işgücü nitel ve nicel kalitesi, enerjinin ucuz kullanılması beşeri şartlara bağlı olup yerel ve ulusal politikalar ile bu şartlar iyileştirilebilir. Tokat ili yukarıda bahsedilen şartlar baz alınarak incelendiğinde; Tokat'ın Zile, Turhal ve Artova ilçelerinde demiryolu bağlantısının olduğu, Türkiye'nin doğusu ile batısını birleştirip, Kapıkule sınır kapısını Gürbulak sınır kapısına bağlayan D 100 karayolunun Erbaa ve Reşadiye ilçelerinden geçtiği; en yakın liman olan Samsun Limanına uzaklığının yaklaşık 240 km olduğu ve 5. bölgede yer alan Tokat'ın 01.01.2014 tarihinden itibaren 6 yıl süreyle bölgesel teşvik uygulanacak iller arasında yer olduğu görülmektedir.

Tokat'ta işgücü piyasasının kalitesinin nitel ve nicel olarak artırılması aşamasında İŞKUR büyük bir güç olarak lokomotif görevini üstlenmektedir. İŞKUR işverenlerin işgücü ihtiyacını hızlı ve doğru karşılayabilmek amacıyla açık işe uygun iş arayanları işverenle görüşmek için yönlendirmektedir. Buna rağmen ihtiyaç duyulan mesleğin temininde hala güçlük çekiliyorsa aktif işgücü politikaları kapsamında kurs programları düzenlenerek ihtiyaç karşılanmaya çalışılmaktadır. Ayrıca her yıl en az bir defa düzenlenen İşgücü Piyasası Araştırması çalışması ile ilin ve Türkiye genelinin işgücü piyasası fotoğrafı çekilmekte, uygulanacak yerel veya genel istihdam politikaları için bu araştırma kılavuz olarak kullanılmaktadır. Tokat genelinde İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu'nca (İİMEK) alınacak kararlarda İşgücü Piyasası Araştırma rapor sonuçları da dikkate alınmaktadır.

2016 İşgücü Piyasası Araştırması talep ve arz olmak üzere iki bölümden oluşturulmuştur. İPA Raporunun birinci bölümünü oluşturan arz bölümü, TÜİK verileri ve İŞKUR göstergeleri kullanılarak hazırlanmıştır. Birinci bölümde Tokat ili ve Tokat'tın da içinde bulunduğu TR83 Bölgesi verileri kullanılmıştır. Talep araştırmasının ikinci bölümü ise 8 Nisan- 6 Mayıs 2016 tarihleri arasında Tokat ilinde 326 işyerine uygulanan bilgi formları analiz edilerek hazırlanmıştır.

Tokat'ta ziyaret edilen 20+ istihdamlı 326 işyerinde toplam 13 bin 121 kişi çalışmakta olup, çalışanların %30,6'sıNI (4 bin 14 kişi) kadın, yüzde 69,4'üNÜ (yüzde 69,4) erkekler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında Tokat ilinde 326 işyerinin yüzde 26,1'inde (85 işyeri) açık iş tespit edilmiş olup, tespit edilen toplam açık iş sayısı 737'dir.

Çalışan sayısı en fazla olan sektör 6 bin 733 kişi ile "İmalat" sektörüdür. "İmalat" sektöründe çalışanlar, toplam çalışanların yüzde 51,3'ünü oluşturmaktadır. Ayrıca 2016 İPA bilgi formu uygulanan 326 işyeri içerisinde en fazla işyerine sahip sektör 89 işyeri ile yine "İmalat" sektörü olmuş ve "İmalat" sektöründe toplam açık işi sayısı 552 olarak tespit edilmiştir. " İmalat" sektöründe tespit edilen açık iş sayısı Tokat genelinde tespit edilen açık iş sayısının yüzde 74,8'ini oluşturmaktadır.

Açık işlerin 29,9'unda en az bir eğitim düzeyinin olması talep edilirken, geriye kalan yüzde 70,3'lük bölümde talep edilen eğitim düzeyinin önemli olmayacağı belirtilmiştir. Tokat ilinde araştırma kapsamına giren 20+istihdamlı işyerlerinin yüzde 26,1'inde açık iş bulunmakta olup Tokat ili açık iş oranı yüzde 5,3 olarak hesaplanmıştır. Başka bir ifade ile Tokat'ta her 100 kişilik kadronun 95'i dolu, 5'i ise boştur. 2016 İPA çalışmasına göre, Tokat'ta açık işin olduğu ilk beş meslek "Makineci (Dikiş)", "Garson (Servis Elemanı)", "Reyon Görevlisi", "Konfeksiyon İşçisi" ve "Ütücü" meslekleridir.

Araştırma kapsamında ziyaret edilen 326 işyerinin yüzde 49,9'u (146 işyeri) bazı meslekleri temin etmekte zorluk çektiğini beyan etmiştir. Türkiye genelinde ise bu oran 25 bin 970 işyeri ile yüzde 27,2'dir. Tokat'ta temininde güçlük çekilen il beş meslek "Makineci (Dikiş)", "Otobüs Muavini", "Perakende Satış Elemanı (Gıda)", "Sıvacı", ve "Pazarlamacı" meslekleridir.

Çalışma kapsamında işverenlere yöneltilen "30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı/azalışı bekliyor musunuz?" sorusuna Türkiye genelinde işyerlerinin yüzde 16,1'i istihdamın artacağı yönünde cevap verirken Tokat ilinde işverenlerin yüzde 31,4'ü istihdamın artacağını öngörmüştür. Başka bir ifadeyle 10 işyerinden Türkiye genelinde yaklaşık 2'si istihdamın artacağını öngörürken Tokat 'de bu sayı 3'e yükselmekte olup işverenlerin yakın dönemde istihdam artışına olumlu baktıkları görülmektedir. Öte yandan istihdamın azalacağını düşünen işveren oranı, ülke genelinde yüzde 3,6 iken, Tokat ilinde 3,4 olarak öngörülmüştür. Net istihdam artışının en fazla olması beklenen ilk beş meslek "Makineci (Dikiş)", Ütücü ", "Konfeksiyon İşçisi", "Overlok Makinesi Operatörü (Overlokçu)" ve "Ortacı / Ayakçı (Tekstil)" meslekleri iken; net istihdam azalışının en fazla olması beklenen ilk beş meslek "İş Makinesi Operatörü", "Temizlik Görevlisi", "Kamyon Şoförü", "Nezaretçi ve Ustabaşı (İnşaat İşçisi" ve "İş Makineleri Yağcısı" meslekleri olarak tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

İŞKUR, İstatistik Yıllıkları

TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketleri

2016 İPA Çalışması Verileri

EKLER

EK 1: 2016 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU

IŞKUR 2016 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

2016 YILI İPA İŞYERİ BİLGİ FORMU

Sayın İşyeri Yetkilisi,

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan işgücü piyasası araştırması ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümü için işgücünün yapısı, sektörler bazında personel, eğitim, nitelik vb. ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik bilgi derlenmesi amaçlanmaktadır.

Bilgi Verme ve Gizlilik

1- Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile teminat altına alınmıştır. Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel olanlar; idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistik amacı dışında kullanılamaz.

2- 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nun 21 inci maddesi gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur. Bildirim yükümlülüğüne aykırı hareket eden özel kesim işyerlerine 3.536 TL (üçbinbeşyüzotuzaltı Türk Lirası) İdari Para Cezası verilir.

3- İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka amaçla kullanılamaz. **İkinci fıkraya aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 136 ncı maddesi hükümleri uygulanır.**

Kapsam

İşyeri Bilgi Formunun, işyeri sahibi veya ortakları, insan kaynakları, personel, işyeri veya muhasebe müdürleri tarafından doldurulması önerilmektedir. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve çalışmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.

İŞYERİ BİLGİLERİ

Örnek No :.....

Işyerinin Yasal Unvanı :.....

1

ADRES BİLGİLERİ

İL /İLÇE :.....

MAHALLE :.....

CADDE/SOKAK :.....

İÇ/DIŞ KAPI NO :.....

TELEFON/FAKS/E-POSTA :.....

FORMU CEVAPLAYAN İŞYERİ YETKİLİSİNİN

Adı-Soyadı: ..... Unvanı :.....

Tarih : ..... Telefonu : .....

E-Posta :..... İmza/Kase: .....

Bu kısım Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nde Bilgi Formunun uygulamasından sorumlu olan "kamu görevlilerince" doldurulacaktır.

BU İŞYERİ BİLGİ FORMU ZİYARETÇİ VE KOORDİNATOR EL KİTABI OKUNDUKTAN SONRA UYGULANMIŞ VE VERİ GİRİŞİ ZİYARETÇİ VE KOORDİNATÖR EL KİTABINA UYGUN YAPILMIŞTIR.

	ZİYARETÇİ	KONTROLÖR	VERİ GİRİŞ PERSONELİ
Adı-Soyadı			
Tarih			
İmza			

1) İşyerinizin kuruluş tarihini yıl olarak belirtiniz.

.....

2) İŞKUR'un hizmetlerinden faydalanıp faydalanmadığınızı belirtiniz.

(Cevabınız Hayırsa 4. Soruya geçebilirsiniz)

Evet ☐ Hayır ☐

(..... Yılından bu yana)

3) İŞKUR'un hangi hizmetlerinden faydalandığınızı belirtiniz.

(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

Eleman Talebi ☐ İşbaşı Eğitim Programları ☐

Çalışanların Mesleki Eğitimi ☐ Mesleki Eğitim Kursu ☐

Kısa Çalışma Ödeneği ☐ Danışmanlık ve Yönlendirme ☐

4) İşyerinizde vardiyalı çalışma yapılıp yapılmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

5) İşyerinizde ihracat yapılıp yapılmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

6) İşyerinizde kısmi süreli (part-time) çalışanın olup olmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

3

BÖLÜM I- MEVCUT İSTİHDAM

7) İşyerinizde çalışmakta olan mevcut personeli fiilen yaptıkları işlere göre sıralayınız?

Yapılan iş (Örnek; mimar, ziraat mühendisi, harita teknikeri, buldozer operatörü, sekreter, taşıma işçisi vb.)	Kadın Çalışan Sayısı	Erkek Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı

BÖLÜM II-AÇIK İŞLER 8)Şu an işyerinize herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz? 8.1)Eleman aramıyoruz ☐ ⇨ 9.Soruya geçiniz.

Eleman Aranılan Meslekler	Toplam Açık İş Sayısı	Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi 1. Çıraklık 2. Lise altı 3. Genel lise 4. Meslek L. 5. Meslek yüksekokulu 6. Lisans 7. Lisansüstü 8. Fark etmez	Açık işiniz için cinsiyet tercihini belirtiniz? 1. Kadın 2. Erkek 3. Fark etmez	Talep Edilen Beceriler * 1. Bilgisayar kullanımı 2. Fiziki ve bedensel yeterlilik 3. Hesap yapabilme (Analitik beceri) 4. İletişim ve ifade yeteneği 5. Proje tabanlı çalışma 6. Satış ve pazarlama becerisi 7. Sorun çözme ve inisiyatif alabilme 8. Takım çalışması 9. Yabancı Dil 10. Yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe			Ilgili meslekteki açık işinizi hangi yolla arıyorsunuz ** 1. Akraba-Eş Dost 2. Gazete-İlan, vb. 3. İnternet-Sosyal Medya 4. İŞKUR aracılığıyla 5. Özel İstihdam Büroları			Açık Işiniz Için Ne Kadar Süredir Eleman Arıyorsunuz? 1. 0-30 Gün 2. 31-89 Gün 3. 90+ Gün
				1	2	3	1	2	3	

*Önem derecesine göre EN FAZLA 3 beceriyi 1'den başlayarak SIRALAYINIZ. (1- En önemli)

**Kullandığınız arama kanallarından EN AZ 1 tanesini işaretleyiniz.

5

BÖLÜM III - 30 NİSAN 2017 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA NET DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

9) 30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı bekliyor musunuz?	Evet	☐ ⇨	9.1'e geçiniz.
	Hayır	☐ ⇨	10. soruya geçiniz.
	Fikrim Yok	☐ ⇨	10. soruya geçiniz.

9.1) 30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam artışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam ARTIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal artış

10)30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam azalışı bekliyor musunuz?	Evet	☐ ⇨	10.1'e geçiniz.
	Hayır	☐ ⇨	11. soruya geçiniz.
	Fikrim Yok	☐ ⇨	11. soruya geçiniz.

10.1) 30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam azalışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam AZALIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal azalış

BÖLÜM IV - ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

11) Son 1 yıl içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri ve bu mesleklerde temininde güçlük çektiğiniz eleman sayısını belirtiniz?

11.1) Eleman temininde güçlük çektiğimiz meslek yok. ☐ ➡ **12.Soruya Geçiniz.**

Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	Temininde Güçlük Çekilen Eleman Sayısı	Temininde Güçlük Çekilme Nedeni* 1. Bu meslekte işe başvuru yapılmaması 2. Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması 3. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması 4. Çalışma ortamı ve koşullarının beğenilmemesi 5. Önerilen ücretin az bulunması 6. Vardiyalı çalışma olması					
		1	2	3	4	5	6

*Birden Fazla Seçenek Işaretlenebilir.

BÖLÜM V – İŞGÜCÜ PİYASASINA GENEL BAKIŞ

12) 5 yıl sonra işyerinizde çalışan sayısının ne yönde olmasını bekliyorsunuz?

Artacak ☐ Azalacak ☐ Değişmeyecek ☐ Fikrim Yok ☐

13) 5 yıl sonra içinde bulunduğunuz sektörün durumunun nasıl olacağını bekliyorsunuz?

Daha iyi olacak ☐ Daha kötü olacak ☐ Değişmeyecek ☐ Fikrim Yok ☐

14) 5 yıl içerisinde sektörünüzü değiştirmeyi düşünüyor musunuz?

Evet, düşünürüm ☐ Hayır, düşünmem ☐

15) İşbaşı Eğitim Programlarından yararlanma süresinin 6 aydan 12 aya çıkarılmasının istihdama etkisinin nasıl olacağını düşünüyorsunuz.

Artacak ☐ Azalacak ☐ Değişmeyecek ☐

16) Doğum sonrası Yarı Zamanlı Çalışmanın kadın istihdamını ne yönde etkileyeceğini belirtiniz.

Kadın istihdamını Arttıracak ☐ Kadın İstihdamını Azaltacak ☐ Değişmeyecek ☐

2016 Yılı İşgücü Piyasası Araştırmasına yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederiz.
İşveren/İşveren Temsilcisi görüşleri:
Ziyaretçinin görüşleri:

8

EK 2: ÖRNEKLEME YAPILAN İLLER LİSTESİ VE ÖRNEK SAYILARI

İl Adı	2_9	10_19	20+	Genel Toplam
ADANA	296	80	2.123	2.499
ADIYAMAN	25	19	349	393
AFYONKARAHİSAR	69	23	630	722
AĞRI	13	6	192	211
AKSARAY	44	10	326	380
AMASYA	33	8	257	298
ANKARA	976	446	6.765	8.187
ANTALYA	526	193	3.271	3.990
ARDAHAN	5	66	22	93
ARTVİN	20	3	120	143
AYDIN	154	36	960	1.150
BALIKESİR	174	58	1.070	1.302
BARTIN	18	9	221	248
BATMAN	20	21	498	539
BAYBURT	11	62	36	109
BİLECİK	26	9	222	257
BİNGÖL	14	15	244	273
BİTLİS	14	12	193	219
BOLU	44	13	274	331
BURDUR	34	10	225	269
BURSA	468	164	4.579	5.211
ÇANAKKALE	84	26	375	485
ÇANKIRI	20	5	115	140
ÇORUM	60	26	444	530
DENİZLİ	157	52	1.527	1.736
DİYARBAKIR	67	48	1.267	1.382
DÜZCE	51	19	442	512
EDİRNE	47	17	288	352
ELAZIĞ	48	31	544	623
ERZİNCAN	25	12	149	186
ERZURUM	53	24	473	550
ESKİŞEHİR	100	24	489	613
GAZİANTEP	231	71	1.799	2.101
GİRESUN	33	18	311	362
GÜMÜŞHANE	13	58	65	136
HAKKARİ	5	62	68	135
HATAY	145	42	1.109	1.296
IĞDIR	13	3	104	120
ISPARTA	44	15	307	366
İSTANBUL	3.655	1.289	7.670	12.614
İZMİR	791	241	5.760	6.792
KAHRAMANMARAŞ	77	46	845	968

KARABÜK	28	6	263	297
KARAMAN	27	10	211	248
KARS	13	106	82	201
KASTAMONU	38	20	313	371
KAYSERİ	177	53	1.690	1.920
KIRIKKALE	28	8	204	240
KIRKLARELİ	45	16	311	372
KIRŞEHİR	16	10	154	180
KİLİS	6	62	73	141
KOCAELİ	252	100	3.160	3.512
KONYA	261	69	2.174	2.504
KÜTAHYA	56	16	473	545
MALATYA	64	26	639	729
MANİSA	195	42	1.173	1.410
MARDİN	19	25	581	625
MERSİN	187	66	1.924	2.177
MUĞLA	218	69	1.046	1.333
MUŞ	13	11	193	217
NEVŞEHİR	38	13	340	391
NİĞDE	46	13	241	300
ORDU	75	28	537	640
OSMANİYE	36	14	411	461
RİZE	28	19	308	355
SAKARYA	133	36	949	1.118
SAMSUN	147	35	1.054	1.236
SİİRT	8	12	166	186
SİNOP	29	5	143	177
SİVAS	62	26	513	601
ŞANLIURFA	86	75	1.191	1.352
ŞIRNAK	5	25	293	323
TEKİRDAĞ	139	46	1.455	1.640
TOKAT	44	20	372	436
TRABZON	91	50	1.058	1.199
TUNCELİ	6	77	48	131
UŞAK	41	20	438	499
VAN	43	23	549	615
YALOVA	33	10	318	361
YOZGAT	36	13	224	273
ZONGULDAK	59	17	457	533
Genel Toplam	**11.531**	**4.684**	**72.751**	**88.966**

EK 3- TANIM VE KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ

Açık İş: Kuruma işverenlerden intikal eden işçi istemidir.

Açık İş: İşveren tarafından hemen veya yakın gelecekte doldurulmak istenen ve işverenin işyeri dışından uygun bir adayın bulunması için aktif adımları attığı yeni yaratılan, boş veya boşalacak iştir. (EUROSTAT) . Bu tanıma göre açık iş muhakkak işyeri dışına açılmalıdır. İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında derlenen açık işler bu kapsamdadır.

Açık İş Oranı: Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen bir orandır. Temel olarak, işyerleri tarafından fiilen doldurulmak istenen ve bu doğrultuda gerekli girişimlerin yapıldığı pozisyonları göstermektedir. İşyerinde çalışanlar yardımıyla doldurulmayı bekleyen pozisyonlar ise açık iş kavramı kapsamında yer almamaktadır. İşgücü arzına ilişkin İşsizlik oranına kıyasla işgücü talebinin bir göstergesi olarak ekonominin konjonktürel hareketlerine dair daha kullanışlı bir göstergedir. Örneğin ekonominin büyüme dönemlerinde açık iş oranında nispi olarak yükseliş görülürken, açık iş oranının gerilediği dönemler ekonomide yavaşlama işareti olarak değerlendirilmektedir.

Aktif Kayıt: Son işlem tarihinden itibaren 12 ay süre ile işe gönderilmek üzere hazır olan kayıt.

Başvuru: İş arayanların, gereksinimlerinin karşılanması için Kurum il Müdürlüklerine doğrudan yaptıkları müracaatlardır. (İŞKUR)

Beceri: Eğitim, öğretim ve deneyimin ürünü olan beceri, ilişkin olduğu konudaki bilgiyle bir araya geldiği zaman uzman kişinin niteliğini oluşturur. Beceri, genel olarak iş ve görevleri başarabilmek için gerekli olan sistematik zihinsel ve fiziksel eylemleri, yatkınlıkları, etkinlikleri ifade eder.

Beceri Açığı: Beceri açığının yapısı ve düzeyini belirtir. İşgücü piyasasında becerili işgücüne ihtiyacın, mevcut işgücü arzından ne kadar fazla olduğunu gösterir. Dünyanın birçok ülkesinde işgücü piyasaları, artan işsizlik, yetersiz eğitilmiş personel, ekonomik ve teknolojik koşulların hızla değişmesi ve bu değişime ayak uydurma güçlükleri gibi sorunlarla karşı karşıyadır. beceri açığının nedenleri arasında, (1) iş gereksinimleriyle karşılaştırıldığında yetersiz kalan ehliyetler, (2) Ehliyetlerle karşılaştırıldığında yetersiz kalan işler, (3) İşsizlik, gizli işsizlik, (4) sayısal olarak becerili işçi açığı yer alır.

Beceri Eksiği: İşgücünün sahip olduğu genel uzmanlığın işin gerekleriyle uyuşmazlığıdır.

Beceri İhtiyacı: Belirli bir organizasyon, sektör veya ulusal ekonomide, farklı türdeki faaliyet, iş veya mesleki rol için gereksinim duyulan beceridir.

Çalışma Çağındaki Nüfus: İşgücü+ İşgücüne dâhil olmayanlar

Genç İşsizlik: Gelişmişlik seviyesine bakmaksızın bir çok ülkede genç işsizliği en önemli politika konusu olarak değerlendirilir. Bu kavramda genç 15-24 yaş grubunu ifade eder.

Genç İşsizlik Oranı : 15-24 yaş grubundaki işsiz sayısının aynı yaş grubundaki işgücü içindeki oranıdır.

$$Genç\ İşsizlik\ Oranı = \frac{15-24\ Yaş\ Grubu\ İşsiz}{15-24\ Yaş\ Grubu\ İşgücü\ Arzı\ (İstihdam + İşsiz)}$$

Genç Nüfus: 15-24 yaş grubundaki nüfustur.

Girişim: Yasal birimlerin oluşturduğu en küçük özellikle mevcut kaynaklarının tahsisi için belirli derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon birimidir. Girişim, bir veya birden fazla yerde, bir veya birden fazla faaliyet yürütebilir.

Eğitim Durumu: 6 ve yukarı yaştaki tüm fertlerin eğitim durumları hakkındaki bilgilerdir. Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması (ISCED,1997) uygun olarak sınıflandırılmaktadır, ana gruplar aşağıdadır:

1. Okuma yazma bilmeyen
2. Okuma yazma bilip bir okul bitirmeyen
3. İlkokul
4. İlköğretim
5. Ortaokul veya mesleki ortaokul
6. Genel Lise
7. Mesleki veya teknik lise
8. Yüksek öğretim

Eğitim Seviyelerine Göre İşgücü: Bu gösterge toplam işgücünü eğitim durumlarına göre analiz ederken, 25-29 yaş grubundaki yüksek eğitimlilerin işgücü içindeki oranına da özel önem verir.

Eksik İstihdam: Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından düzenlenen 16. Çalışma İstatistikçileri Konferansında, mevcut eksik istihdam tanımı, yaşanan ölçüm zorlukları nedeniyle yeniden ele alınarak, eksik istihdam sorununu daha net ortaya koyabilecek "zamana bağlı eksik istihdam" ve "yetersiz istihdam" kavramlarına geçilmesine karar verilmiştir.

İktisadi Faaliyetlere Göre İstihdam: Bu gösterge istihdamın hangi ekonomik faaliyetlerde yer aldığının ifadesidir. İstihdam genelde tarım, sanayi ve hizmetler olarak üç temel iktisadi faaliyete ayrılır. Bu gösterge toplam istihdamın sektörlere göre oransal dağılımını gösterir. Böylelikle sektörlere göre ekonomik gelişmeyi veya daralmayı, trendleri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri arasındaki seviye farkını ortaya koyar. Sektörel istihdam akışları verimlilik analizlerinde çok önemli yer teşkil eder. Toplam verimliliğin artması için, istihdamın daha az verimliliğe sahip sektörlerden daha yüksek verimliliğe sahip sektörlere geçmesi gerekir.

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan sektörler kapsamı oluşturmaktadır.

A	Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık
B	Madencilik ve Taş Ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtımı
E	Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı
H	Ulaştırma ve Depolama
I	Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri
J	Bilgi ve İletişim
K	Finans ve Sigorta Faaliyetleri
L	Gayrimenkul Faaliyetleri
M	Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetleri
N	İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri
O	Kamu Yönetimi ve Savunma
P	Eğitim
Q	İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri
R	Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor
S	Diğer Hizmet Faaliyetleri
T	Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri: Hanehalkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak Ayrım Yapılmamış Mal Ve Hizmet Üretim Faaliyetleri
U	Uluslar Arası Örgütler Ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri

İstihdam Edilenler: Aşağıda yer alan işbaşında olanlar ve işbaşında olmayanlar grubuna dâhil olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm nüfus istihdam edilen nüfustur.

İstihdam Oranı: Çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü gösterir. Özelikle yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdama katılım oranı istihdam politikalarının oluşturulmasında kilit unsurlardır.

$$\text{İstihdam Oranı} = \frac{\text{Toplam İstihdam}}{\text{Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus}} \times 100$$

Yüksek istihdam oranı ülke ekonomisinin pozitif olarak değerlendirilmesine yol açmasına rağmen, bu gösterge tek başına yeterli değildir. İstihdam oranının değerlendirilmesinde ücretler, çalışma saatleri, kayıt dışı istihdam, eksik istihdam ve çalışma saatleri de önemlidir.

Düşük istihdama katılım oranı ise nüfusun ekonomik faaliyetlere katılmadığını, ekonominin ya yüksek işsizlik oranına ya da çok sayıda ekonomik anlamda aktif olmayan nüfusa sahip olduğunu gösterir.

İş Başında Olanlar: Yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir.

İş Başında Olmayanlar: İşi ile bağlantısı devam ettiği halde, referans haftası içinde çeşitli nedenlerle işinin başında olmayan kendi hesabına veya işveren olarak çalışanlar istihdamda kabul edilmektedir.

Üretici kooperatifi üyeleri, bir iş ya da meslekte bilgi veya beceri kazanmak amacıyla belirli bir menfaat (ayni ya da nakdi gelir, sosyal güvence, yol parası, cep harçlığı vb.) karşılığında çalışan çıraklar ve stajyer öğrenciler de istihdam halinde olanlar kapsamına dâhil edilmektedirler.

İşe Yerleştirme: İş arayanların Kurumca işe yerleştirilmesidir.

İşgücü: İstihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu tüm nüfusu kapsar.

$$\text{İşgücü} = \text{İstihdam Edilenler} + \text{İşsizler}$$

İşgücü Arzı: Bireylerin her türden işgücü piyasasına pazarlamak üzere sundukları işgücü toplamıdır. Tanımlanmış bir zaman dilimi (referans dönemi) içinde belirli bir yaş üzerindeki nüfus, işgücü bakımından üç temel gruba ayrılmaktadır; istihdam edilenler, işsizler ve işgücüne dâhil olmayanlar. İstihdam edilenler ve işsizler, birlikte işgücünü oluştururlar.

İşgücü Talebi: İşgücü talebi işverenlerin istihdam etmeyi istedikleri işçi sayısıdır.

İşgücü Piyasası Araştırması: İŞKUR tarafından 8 Nisan-6 Mayıs tarihleri arasında yapılan işyeri ziyaretleri kapsamında "İl İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu" uygulamasıdır.

İşgücü Piyasası Araştırması Çerçevesi: Maliye Bakanlığı ve SGK kayıtları kullanılarak TÜİK tarafından hazırlanan "Türkiye İşyeri Kayıt Sistemi" üzerinden en güncel veri olan 2014 yılı kayıtlarıdır.

İşgücü Piyasası: Potansiyel çalışanların emeklerini arz ettikleri, işverenlerin de, ihtiyaç duydukları işgücünü talep ettikleri piyasadır. Çalışanlar öncelikle mesleki olmak üzere işe ilişkin beceri ve yeterliliklerini sunarken karşılığında ücret talep ederler.

İl İşgücü Piyasası: İşgücünün il düzeyinde arz ve talep olunduğu pazardır. İl düzeyinde işverenler birçok iş için çeşitli meslek dallarında işçi, çalışanlar da iş talep eder. Bu işler bakımından piyasa, il işgücü piyasasıdır.

İşgücü Piyasası Analizi: Belirli bir yer, bölge ya da ülkenin işgücü piyasasının niteliklerinin ve ayırıcı özelliklerinin incelenip çözümlenmesidir.

İşgücüne Katılım Oranı (İKO): İşgücü katılım oranı bir ekonomide çalışan veya işsiz, ekonomik olarak aktif olan nüfusun çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eder.

$$\text{İşgücüne Katılım Oranı} = \frac{\text{İşgücü Arzı (İstihdam} + \text{İşsiz)}}{\text{Kurumasal Olmayan Sivil Nüfus}} \times 100$$

Çalışma hayatına katılımı ölçen bu gösterge, çalışma yaşındaki nüfusun ekonomik olarak aktif olan kesimini gösterir. Ülke mal ve hizmet üretiminde yer alabilecek işgücü arzının büyüklüğü hakkında bilgi verir. Cinsiyet ve yaş gruplarına ve eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı ekonomik olarak aktif nüfusun yapısı hakkında bir resim çizer.

İşgücüne Dahil Olmayan (İnaktif) Nüfus: İşsiz veya istihdamda bulunmayan kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfustur. Bu gösterge, özellikle kişilerin neden işgücü içinde yer almadıklarını açıklamaları bakımından çok önemlidir. Kişiler , çeşitli nedenlerle işgücü piyasası içinde yer almayabilirler. Çalışmak istedikleri halde kendilerine uygun iş bulamayacakları gibi düşüncelerle iş aramayan kesim potansiyel işsiz olmaları nedeniyle işgücü piyasasını yakından ilgilendiren kavramdır. İşgücüne dahil olmayanlar aşağıdaki gruplara ayrılmıştır.

1. İş Aramayıp Çalışmaya Hazır Olanlar: Çeşitli nedenlerle iş aramayıp, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

> ***1.1. İş Bulma Ümidi Olmayanlar:*** Daha önce iş aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.
>
> ***1.2. Diğer:*** Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

2. Mevsimlik çalışanlar: Mevsimlik çalışması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

3. Ev işleriyle meşgul: Kendi evinde ev işleriyle meşgul olması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

4. Eğitim/Öğretime devam ediyor: Bir öğrenim kurumuna, kursa vb. devam etmesi

nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

5. Emekli: Bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli olduğu için iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

6.Çalışamaz halde: Bedensel özür, hastalık veya yaşlılık nedeniyle iş aramayan ve iş başı

yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

7. Diğer: Ailevi ve kişisel nedenler ve bunun dışındaki diğer nedenler ile iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

$$\text{İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus Oranı} = \frac{\text{Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus} - \text{İşgücü}}{\text{Kurumsal Olmayan Nüfus}} \times 100$$

İşsiz: Çalışma yaşında olup, işi olmayan, aktif olarak iş arayan ve çalışmaya hazır kesimi ifade eder. Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler. Ayrıca, dört hafta içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler.

İşsizlik Oranı: İşgücü piyasasının en çok bilinen ve medya tarafından da üzerine en çok değinilen göstergesi işsizlik oranıdır. Toplam işsiz sayısının işgücü arzına oranıdır. İşsizliğin değerlendirilmesinde toplam işsizlik oranı tek başına yeterli olmaz. Gelecek planlaması için genç işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranlarının da ayrıca dikkate alınması gerekir.

$$\text{İş}sizlik\ Oranı = \frac{\text{İş}siz}{\text{İş}gücü\ Arzı(\text{İ}stihdam + \text{İş}siz)} \times 100$$

İşteki Durum: Ücretliler, kendi hesabına çalışanlar, işverenler ve ücretsiz aile işçileri olarak dört kategori altında toplanan işteki durum, işgücü piyasasının dinamiklerini ve ülke ekonomisinin gelişimini gösterir. Gelişen bir ülkede genel olarak beklenen tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörlerine geçişle birlikte, ücretli ve maaşlı çalışanların sayısındaki artış; kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan sayısındaki azalıştır.

Kayıt Dışı İstihdam: Referans haftasında yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlardır.

Birçok ülkede kayıtdışı istihdam, gelir ve üretim yaratmada önemli bir rol oynar. Kayıtdışı istihdam sosyal güvenlik sisteminin ve yasal yaptırımlarının dışında olmasına rağmen, yüksek nüfus artış hızına veya kentleşmeye sahip ülkelerde bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kayıt Dışı istihdam Oranı: Bu gösterge kayıt dışı istihdamın toplam istihdam içindeki oranı olarak hesaplanmaktadır. Oranın büyüklüğü çalışma hayatının sosyal güvenceden uzaklığı hakkında bilgi verir.

$$Kayıtdışı\ \text{İ}stihdam\ Oranı = \frac{Kayıtdışı\ \text{İ}stihdam}{Toplam\ \text{İ}stihdam} \times 100$$

Kayıtlı İşsiz: Çalışma yaşında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, Kuruma başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, Kurum tarafından henüz kendisine iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişilerdir. Kayıtlı işgücünden, daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir iş yerinde çalışmak isteyenler çıkarıldığında geriye kalanlar kayıtlı işsiz sayılmaktadır. (İŞKUR)

Kayıtlı İşgücü: İş arayanlardan aktif kayıtlarda yer alanların tümüdür.

Kurumsal Olmayan Nüfus: Üniversite yurtları, yetiştirme yurtları (yetimhane), huzurevi, özel nitelikteki hastane, hapishane, kışla vb. yerlerde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.

Kurumsal Olmayan Çalışma Çağındaki Nüfus: Kurumsal olmayan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaştaki nüfustur.

Mesleklere Göre İstihdam: Meslek sınıflaması olarak kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü, Uluslararası Çalışma Örgütünün ISCO-88 Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Sistemi esaslarına göre hazırlanan ve meslek sınıflandırma sistemi içinde yer alan meslek unvanlarını, özetlenmiş meslek tanımlarını ve meslek kodlarını kapsayan bir sözlüktür.

Meslek sınıflaması dört rakamlı kodlanmış olup 9 ana grup altında toplanmaktadır. Ana grupların altında 2 basamaklı alt gruplar, alt grupların altında 3 basamaklı meslek grupları ve meslek gruplarının da altında 4 basamaklı meslekler yer almaktadır. İŞKUR tarafından kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) ISCO-08 ile uyumlu daha ayrıntılı bir sözlüktür. ISCO'da söz konusu olan meslek grubu iken TMS'de mesleklerin en ayrıntılı hali bulunmaktadır.

Bu gösterge özellikle farklı işgücü piyasalarında arz ve talep dengesizliklerin analizinde çok önemlidir. Karar vericiler ve politika yapıcıların ekonomik ve sosyal politikaların formüle edilmesinde ve işgücü, öğretim ve mesleki eğitimin planlanarak uygulanmasında, yürütülmesinde istihdamın mesleklere göre dağılımı önem arz etmektedir.

Net İstihdam Değişim Oranı: Beklenen istihdam artışından, beklenen istihdam azalışının çıkarılması ile elde edilen sayının mevcut çalışan sayısına bölünmesi ile elde edilen orandır.

Temininde Güçlük Çekilen Meslekler: İşverenler açık işlerini istedikleri becerilere sahip çalışanlarla doldurmadıkları takdirde, bu durumu temininde güçlük çekilen meslekler veya beceri eksiği açık işler olarak ifade ederler.

Yaş Bağımlılık Oranı : 0-14 ve 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranın yüzde olarak ifadesidir.

$$\boldsymbol{Yaş\ Bağımlılık\ Oranı} = \frac{0-14\ Yaş\ Nüfus + 65\ Yaş\ ve\ üstü\ Nüfus}{15-64\ Yaş\ Nüfus} \times 100$$

Yerel Birim: Coğrafi olarak tanımlanan bir yere yerleşmiş girişim veya onun bir parçasıdır.

Ekonomik faaliyet, coğrafi olarak tanımlanan bu yerde veya bu yerden tek ve aynı girişim için bir veya daha fazla kişinin çalışması halinde yürütülür.

Yetersiz İstihdam: Zamana bağlı eksik istihdam kapsamında yer almamak koşuluyla, referans haftasında istihdamda olan, son 4 hafta içinde mevcut işini değiştirmek için veya mevcut işine ek olarak bir iş aramış olan ve böyle bir iş bulduğu takdirde 2 hafta içinde çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Zamana Bağlı Eksik İstihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu taktirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.